Regionrådsberedningen

SKRIVELSE
2020-02-05

RS 2019-1064

Regionstyrelsen

Yttrande över regionrevisorernas delrapport 2019 för Regionstyrelsen

Föredragande regionråd: Irene Svenonius

Ärendebeskrivning

Regionrevisorerna har överlämnat delrapport 2019 till regionstyrelsen för yttrande.

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör regionstyrelsens yttrande över regionrevisorernas delrapport 2019 för regionstyrelsen.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Regionrådsberedningens motivering

Regionrådsberedningen instämmer i regiondirektörens tjänsteutlåtande, i övrigt anförs följande:

Det är av vikt att kostnadsutvecklingen i nämnder och bolag begränsas, vilket även har tydliggjorts i budget och delårsrapport. För perioden januari till och med oktober var kostnadsutvecklingen jämfört med samma period föregående år en procentenhet lägre. Även årets prognostiserade, enligt månadsrapporten för oktober resultat överstiger budget med 400 miljoner kronor.

Det är av fortsatt vikt att arbetet med att begränsa kostnadsutvecklingen fortsätter och att alla nämnder och bolag håller budget. Det är en förutsättning för att säkra en god vård och en kollektivtrafik i världsklass. Annars riskeras de betydande ambitionshöjningar som regionen har för att skapa en ännu bättre och mer tillgänglig vård och en kollektivtrafik som fler Stockholmare kan åka med, gå om intet.

Det finns betydande risker med den utökade utjämningsskatten som med precision drabbar medborgarna i Region Stockholm. I systemet med utjämningsskatt är Region Stockholm den enda nettobetalaren av

regionerna. Till det kommer Region Stockholm att gå från att betala ca 1 miljard kronor 2019 till 4,2 miljarder år 2023.

Det pågår ett systematiskt arbete inom regionledningskontoret för att säkerställa att de rekommendationer där regionstyrelsen delar regionrevisorernas bedömning åtgärdas. Regionledningskontoret bedömer att av de 95 rekommendationerna har 65 rekommendationer, 68 procent, åtgärdats. Av återstående 30 rekommendationer har åtgärder vidtagits för 22 av dessa, 23 procent. Åtta rekommendationer, nio procent, återstår att hantera. Av de rekommendationer som återstår att hantera, planeras åtgärder vidtas för samtliga.

Det kan konstateras att av de nya rekommendationer som regionrevisorerna lämnar är alla under arbete alternativt åtgärdade.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Regionrevisorernas delrapport 2019 för regionstyrelsen

Irene Svenonius

Regionstyrelsen
Regionledningskontoret
Mikael Löwenhielm

TJÄNSTEUTLÅTANDE RS 2019-1064
2020-01-16

Regionstyrelsen

Yttrande över regionrevisorernas delrapport 2019 för regionstyrelsen

Ärendebeskrivning
Regionrevisorerna har överlämnat delrapport 2019 till regionstyrelsen för yttrande.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Regionrevisorernas delrapport 2019 för regionstyrelsen

Förslag till beslut
Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör regionstyrelsens yttrande över regionrevisorernas delrapport 2019 för regionstyrelsen.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Regionledningskontorets förslag och motivering

Sammanfattning
I regionrevisorernas granskning har det inte framkommit några omständigheter som ger revisorerna anledning att anse att regionstyrelsens delårsrapport för Region Stockholm inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning, samt god redovisningssed.

I regionrevisorernas delrapport 2019 konstaterar revisorerna att det ekonomiska resultatet 2019 för Region Stockholm beräknas bli väsentligt lägre än de senaste åren. Regionrevisorerna bedömer att denna nivå inte kan betraktas som långsiktigt ekonomiskt hållbar för att klara en god ekonomiska hushållning mot bakgrund av de åtaganden som Region

Stockholm har framöver. Regionrevisorerna bedömer regionstyrelsens prognoser för årets resultat och det verksamhetsmässiga resultatet som osäkra, eftersom de ekonomiska prognoserna för akutsjukhusen är osäkra och att måluppfyllelsen när det gäller verksamheterna inte ger en heltäckande bild av utvecklingen. Kostnaderna ligger fortfarande på en hög nivå varför revisorerna menar att regionstyrelsens styrning av den långsiktiga kostnadsutvecklingen behöver stärkas.

Regionfullmäktige och regionstyrelsen har i budget och delårsrapport tydligt redogjort förnämnder och bolag vikten av att begränsa kostnadsutvecklingen. Regionledningskontoret konstaterar att kostnadsutvecklingstakten januari till och med oktober var något högre än budgeterad kostnadsökning, men att det är en minskning med en procentenhet jämfört med motsvarande period föregående år. Regionledningskontoret konstaterar även att årets prognostiserade resultat överstiger budgeterat resultat.

När det gäller målstyrning pågår ett utvecklingsarbete inom regionstyrelsen. Regionrevisorerna pekar på vikten av att nuläget analyseras innan nya eller ändrade mål och indikatorer formuleras. Annars finns en risk att de mål och indikatorer som fastställs i praktiken inte går att följa upp. Revisorerna menar även att tidspressen vid framtagandet av mål och indikatorer inför budget 2020 innebär risk för att dessa inte är tillräckligt beredda, förankrade och kvalitetssäkrade.

Regionledningskontoret delar revisorernas bedömning om att mål och indikatorer inför fullmäktiges budgetbeslut ska vara tillräckligt förankrade och att det ska finnas en process för kvalitetssäkring. Arbetet med utveckling av målstyrningen pågår för fullt och införande av integrerad ledning och styrning (ILS) har beslutats i samband med budget 2020. Regionledningskontoret arbetar nu med att implementera ILS och utveckla de indikatorer som ännu ej är framtagna och beslutade samt fortsätter sedan tidigare påbörjat arbete med kvalitetssäkring av befintliga indikatorer.

Regionstyrelsens beredning av reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder behöver enligt regionrevisorerna överensstämma med kommunallagens krav. Regionrevisorerna anser också att reglementena innehåller exempel på otydligheter mellan nämndernas ansvar och uppgifter.

Regionledningskontoret delar revisorernas bedömning att reglementena behöver ses över. En sådan översyn av reglementena pågår, bland annat utifrån regionrevisorernas synpunkter. Beslut i regionfullmäktige planeras ske under 2020.

Regionledningskontoret föreslår att regionstyrelsen beslutar att regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör regionstyrelsens yttrande över regionrevisorernas delrapport 2019.

Bakgrund
I regionrevisorernas granskning har det inte framkommit några omständigheter som ger revisorerna anledning att anse att regionstyrelsens delårsrapport för Region Stockholm inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning, samt god redovisningssed.

Regionrevisorerna granskar och prövar om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig. I regionrevisorernas uppdrag ingår även att granska hur regionstyrelsen fullgör sin uppsikt samt hur styrelsen leder och samordnar förvaltningen av Region Stockholms angelägenheter. En annan viktig del i granskningen är regionstyrelsens beredning av ärenden till fullmäktige.

I regionrevisorernas delrapport 2019 för regionstyrelsen ges en lägesrapport utifrån de granskningar som genomförts hittills under året inklusive en översiktlig granskning av regionstyrelsens delårsrapport. Revisorernas delrapport är en delrapportering inför den slutliga avrapporteringen och bedömning utifrån årets granskning i mars/april 2020.

I regionrevisorernas delrapport 2019 konstaterar revisorerna att det ekonomiska resultatet 2019 för Region Stockholm beräknas bli väsentligt lägre än de senaste åren. Regionrevisorerna bedömer att denna nivå inte kan betraktas som långsiktigt ekonomiskt hållbar för att klara en god ekonomiska hushållning mot bakgrund av de åtaganden som Region Stockholm har framöver. Med den osäkerhet som finns för flera sjukhus och då framförallt Karolinska Universitetssjukhusets prognos bedömer revisorerna att det finns risk för ett negativt resultat 2019 för Region Stockholm som helhet. Regionrevisorerna bedömer att det kommer att

krävas kraftfulla åtgärder från såväl sjukhusens styrelser som ledningar för att klara en ekonomi i balans 2020, vilket också ställer krav på regionstyrelsens uppsikt.

Regionrevisorerna bedömer regionstyrelsens prognoser för årets resultat och det verksamhetsmässiga resultatet som osäkra, eftersom de ekonomiska prognoserna för akutsjukhusen är osäkra och att måluppfyllelsen när det gäller verksamheterna inte ger en heltäckande bild av utvecklingen.

Regionrevisorerna bedömer liksom tidigare att regionstyrelsens långsiktiga styrning inte säkerställer kontroll över den framtida kostnadsutvecklingen. Regionrevisorerna anser att det är av stor vikt att regionstyrelsen har kontroll över de ökade driftkostnader som uppstår med anledning av befolkningstillväxten och de ökade investeringsvolymerna. Kostnaderna ligger fortfarande på en hög nivå varför revisorerna menar att regionstyrelsens styrning av den långsiktiga kostnadsutvecklingen behöver stärkas.

När det gäller målstyrning pågår ett utvecklingsarbete inom regionstyrelsen. Regionrevisorerna vill dock peka på vikten av att nuläget analyseras innan nya eller ändrade mål och indikatorer formuleras. Annars finns en risk att de mål och indikatorer som fastställs i praktiken inte går att följa upp. Regionrevisorerna menar även att tidspressen vid framtagandet av mål och indikatorer inför budget 2020 innebär risk för att dessa inte är tillräckligt beredda, förankrade och kvalitetssäkrade.

Regionstyrelsens beredning av reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder behöver enligt regionrevisorerna överensstämma med kommunallagens krav. Regionrevisorerna anser också att reglementena innehåller exempel på otydligheter mellan nämndernas ansvar och uppgifter. Vidare anser regionrevisorerna att nämndernas ansvar och uppgifter i reglementen inte är helt tydliga. Regionrevisorerna bedömer också att vissa ansvarsområden som angetts för utskott riskerar att inte följa kommunallagens delegeringsbestämmelser, gällande ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet.

Regionstyrelsen har under 2019 yttrat sig över de synpunkter och rekommendationer som framförs i regionrevisorernas delrapport avseende följande rapporter:

- RS 2019-0207, Yttrande över Revisorernas projektrapport 9/2018 – Framtidens vårdinformationsmiljö – förutsättningar för IT – och verksamhetsutveckling

- RS 2019-0332, Yttrande över landstingsrevisorernas projektrapport 14/2018 – Framtidens hälso- och sjukvård – Genomförande 2018

- RS 2019-0333, Yttrande över regionrevisorernas projektrapport nr 13/2018 – God ekonomisk hushållning – Styrning och kontroll av ökande investeringsvolymer

- RS 2019-0579, Yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2018 för landstingsstyrelsen

Regionrevisorernas delrapport 2019 innefattar 95 rekommendationer, varav sex rekommendationer tillkommit under 2019.

År	**Rapport (ursprung)**	**Återstående rekommendationer**	**Åtgärdat enligt regionledningskontoret**
Tidigare år	Projektrapporter	56	44 (79 %)
	Del- och årsrapporter	33	19 (58 %)
2019	Delrapport	6	2 (33 %)
	Totalt	**95**	**65 (68%)**

Ett systematiskt arbete sker inom regionledningskontoret för att säkerställa att de rekommendationer där regionstyrelsen delar regionsrevisorernas bedömning åtgärdas. Regionledningskontoret bedömer att av de 95 rekommendationerna har 65 rekommendationer, 68 procent, åtgärdats. Av återstående 30 rekommendationer har åtgärder vidtagits för 22 av dessa, 23 procent. Åtta rekommendationer, nio procent, återstår att hantera. Av de rekommendationer som återstår att hantera, planeras åtgärder vidtas för samtliga.

Överväganden
I regionrevisorernas granskning har det inte framkommit några omständigheter som ger revisorerna anledning att anse att regionstyrelsens delårsrapport för Region Stockholm inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning, samt god redovisningssed.

Regionledningskontoret ser regionrevisorernas kontinuerliga granskning som en del i Region Stockholms förbättringsarbete, där delrapporten är en viktig och återkommande avstämningspunkt. Regionledningskontoret delar regionrevisorernas beskrivning av riskområden i delrapporten, om att begränsa kostnadsutvecklingen, utveckla målstyrningen samt behov av översyn av reglementen. Ett kontinuerligt arbete pågår med åtgärder enligt revisorernas rekommendationer.

Regionfullmäktige och regionstyrelsen har i budget och delårsrapport tydligt redogjort för nämnder och bolag vikten av att begränsa kostnadsutvecklingen. Regionledningskontoret konstaterar att kostnadsutvecklingstakten januari till och med oktober var 4,7 procent vilket är något högre än budgeterad kostnadsökning på 4,3 procent, men en minskning med en procentenhet jämfört med motsvarande period föregående år. Regionledningskontoret konstaterar även att årets prognostiserade resultat i månadsrapporten per oktober överstiger budgeterat resultat med cirka 400 miljoner kronor.

I budget 2020 för Region Stockholm framhålls att en förutsättning för att Region Stockholm ska ha en hållbar ekonomi är att kostnadsutvecklingstakten i samtliga nämnder och bolag begränsas. Regionledningskontoret följer upp och analyserar de nämnder och bolag som har störst problem för att ge mesta möjliga stöd för att nuvarande och tillkommande åtgärder ska kunna genomföras, samt att mål, uppdrag och en ekonomi i balans kan nås i Region Stockholm.

Under 2019 finns positiva trender avseende kostnadsutvecklingen på Karolinska Universitetssjukhuset, men flera ekonomiska risker kvarstår. Merparten av vidtagna åtgärder under 2019 kommer få full effekt först under 2020 och till delar 2021. Regionledningskontoret gör bedömningen att lagda prognoser inte kommer att försämras under förutsättning att arbetet med åtgärdsprogrammen fortgår enligt plan. Regionledningskontoret kommer nogsamt följa upp genomförandet av akutsjukhusens åtgärdsprogram.

Regionledningskontoret delar regionrevisorernas bedömning om att mål och indikatorer inför fullmäktiges budgetbeslut ska vara tillräckligt förankrade och att det ska finnas en process för kvalitetssäkring. Arbetet med utveckling av målstyrningen pågår för fullt och införande av ILS[1] har beslutats i samband med budget 2020.

[1] ILS: Integrerad ledning och styrning

Regionledningskontoret arbetar nu med att implementera ILS och utveckla de indikatorer som ännu ej är framtagna och beslutade samt fortsätter sedan tidigare påbörjat arbete med kvalitetssäkring av befintliga indikatorer.

Regionledningskontoret delar regionrevisorernas bedömning att reglementena behöver ses över. En sådan översyn av reglementena pågår. Beslut i regionfullmäktige planeras ske under 2020.

Regionledningskontoret kommenterar i det följande de sex nya rekommendationer som regionrevisorerna lämnat i delrapport 2019.

Ansvar och befogenheter

- Regionstyrelsen behöver säkerställa att reglementen överensstämmer med kommunallagen när det gäller att
    - nämnden självständigt ska besluta vem som har närvarorätt i syfte att lämna upplysning på sammanträdet.
    - nämnden självständigt ska besluta om att inrätta eventuell beredning inklusive att bestämma beredningens sammansättning och mandattid.
    - utskott inte kan ha en beredning under sig.
    - regionstyrelsens mandattid inte anges på två olika sätt.
    - färdtjänstnämnden respektive vårdens kunskapsstyrningsnämnd kan säkerställa sitt verksamhetsansvar och utföra sitt uppdrag från fullmäktige genom tillräcklig rådighet över förvaltningen.

Regionledningskontorets kommentar:
Oaktat revisorernas rekommendationer pågår redan en övergripande översyn av reglementena. Frågan gällande närvarorätten kommer att beaktas inom ramen för detta ärende.

Regionledningskontorets bedömning är att det inte är fel av fullmäktige att i ett reglemente stipulera att en eller flera beredningar med utpekade beredningsområden ska finnas hos en nämnd. Däremot ska nämnden utse ledamöter.

Regionledningskontoret delar bedömningen att ett utskott inte kan ha en beredning under sig. Däremot bör reglementet kunna stipulera att en eller flera beredningar med utpekade beredningsområden ska finnas hos en

nämnd. Nämnden beslutar i sin tur om att utse ledamöter. De utskott som har en beredning under sig är arbets- och personalutskott med en miljö- och hållbarhetsberedning, samt innovationsutskottet med en forskningsberedning. Förslag på förtydliganden i reglementena i dessa delar är under framtagande och kommer presenteras i ett ärende.

Regionledningskontoret utreder i nuläget vad som vore en lämplig justering gällande angivande av regionstyrelsens mandattid. Frågan avser tidpunkten för när mandattidens början, från den 1 januari eller från första fullmäktigemötet efter ett val. Frågan bereds inom ramen för översynen av reglementena.

Inom ramen för den breda översynen av reglementena övervägs om någon typ av justering framstår som lämplig med anledning av regionrevisorernas rekommendation, avseende att färdtjänstnämnden respektive vårdens kunskapsstyrningsnämnd kan säkerställa sitt verksamhetsansvar och utföra sitt uppdrag från fullmäktige genom tillräcklig rådighet över förvaltningen. Översyn kommer göras avseende formulering i reglementena om att färdtjänstnämnden måste köpa förvaltningsstöd från trafiknämnden, samt att vårdens kunskapsstyrningsnämnde måste köpa förvaltningsstöd från hälso- och sjukvårdsnämnden.

Ärendet planeras att beslutas i regionfullmäktige under 2020.

- Regionstyrelsen bör i reglementena tydliggöra när det gäller
    - ansvarsfördelningen mellan hälso- och sjukvårdsnämnden och vårdens kunskapsstyrningsnämnd, framförallt gällande kvalitetsregister samt patientsäkerhets- och vårdhygienfrågor.
    - ansvarsfördelningen mellan regionstyrelsen och fastighets- och servicenämnden, framförallt när det gäller försäljning och förvärv av fastighet.
    - regionstyrelsens uppsiktsplikt över föreningar.
    - utpekat ansvar för att vissa lagar efterlevs.

Regionledningskontorets kommentar:
Regionledningskontoret delar inte regionrevisorernas bedömning avseende gränssnitt och ansvar för kvalitetsregister. I reglementet framgår att vårdens kunskapsstyrningsnämnd ”ansvarar för frågor om kvalitetsregister”. Regionledningskontoret uppfattar detta som primärt ett ansvar för att återföra kunskap om kvalitetsregister och inte som ett ansvar för drift av enskilda kvalitetsregister. Regionledningskontoret bedömer att det inte finns något hinder för att i reglementet ange att vårdens

kunskapsstyrningsnämnd ansvarar för frågor om kvalitetsregister samtidigt som en annan nämnd, t.ex. Karolinska Universitetssjukhuset, kan vara ansvarig för den personuppgiftsbehandling som sker på den centrala registernivån i ett specifikt kvalitetsregister, CPUA.[1] Ett eventuellt förtydligande kommer att tas fram inom ramen för det arbete som pågår med en bred översyn av reglementena.

Regionledningskontoret utreder eventuella lämpliga förslag på förtydliganden gällande gränssnitt, ansvar och roller. Förslag kommer i förekommande fall att presenteras inom ramen för översynen av reglementena.

Regionledningskontoret delar revisorernas bedömning att en justering behövs av reglementet avseende regionstyrelsens uppsiktsplikt över föreningar som regionen har intresse i, till exempel kopplat till att föreningen söker bidrag från Region Stockholm. En analys av hur reglementena kan ändras i denna del kommer att göras inom ramen för ärendet gällande översyn av reglementena.

Regionledningskontoret utreder frågan avseende utpekat ansvar för att vissa lagar efterlevs. En analys av hur reglementena eventuellt kan ändras i denna del kommer att göras i ärendet avseende översyn av reglementena.

Ärendet planeras att beslutas i regionfullmäktige under 2020.

- Regionstyrelsen behöver säkerställa att instruktionen för utskott och beredningar följer kommunallagen och reglementen exempelvis när det gäller rätt att besluta i brådskande ärenden.

Regionledningskontorets kommentar:
Inom regionledningskontoret pågår ett arbete med att se över instruktionen för utskott och beredningar. Regionledningskontoret kommer göra en analys av dess överensstämmelse med kommunallagen och reglementen.

- Regionstyrelsen bör välja ledamöter och ersättare till alla sina utskott och beredningar.

Regionledningskontorets kommentar:
Regionstyrelsen väljer årligen ledamöter till samtliga utskott och beredningar. Ledamöter till arvodesutskottet, arvodesberedningen och

[1] CPUA: Kvalitetsregister som har centralt personuppgiftsansvarig.

produktionsutskottet valdes av regionstyrelsen i november 2019, LS 2018-0675. Val till övriga utskott och beredningar skedde vid regionstyrelsens sammanträde i december 2019. Ledamöter väljs för ett år i taget. Rekommendationen är åtgärdad.

- Regionstyrelsen bör bereda ett valärende till fullmäktige om val av ledamöter till krisledningsnämnden.

Regionledningskontorets kommentar:
Beslut om inrättande av krisledningsnämnd och val av ledamöter skedde i regionfullmäktige i november 2019, §193, RS 2019-0019. Rekommendationen är åtgärdad.

- Regionstyrelsen bör säkerställa att beskrivningar av utskott och beredningar på regionens webbsida överensstämmer med styrelsens reglemente och instruktionen.

Regionledningskontorets kommentar:
Uppdatering av innehållet på Region Stockholms externa webbplats, sll.se, är ett löpande arbete och ingår i förvaltningsplanen för webbplatsen. Regionledningskontoret säkerställer att det är korrekta beskrivningar av regionstyrelsens utskott och beredningar enligt reglemente och instruktion. Justeringar kommer att prioriteras i innehållsarbetet för webbplatsens förvaltningsorganisation. Rekommendationen är delvis åtgärdad.

Ekonomiska konsekvenser
Arbetet med att genomföra aktiviteterna i enlighet med regionrevisorernas rekommendationer hanteras inom verksamhetens budget.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Katarina Holmgren
Ekonomidirektör

Beslutsexpediering:
Akt
Regionledningskontorets ekonomi- och finansavdelning
Regionrevisorerna

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2020-01-16

Region Stockholm

Regionrevisorerna

2019-11-05

Diarienummer
RK 2019-0018

Regionstyrelsen

Delrapport 2019
Regionstyrelsen

Revisorerna i revisorsgrupp I beslutade 2019-11-05 att överlämna rapporten till regionstyrelsen för yttrande senast 2020-02-15.

Regionstyrelsens synpunkter önskas särskilt vad gäller

- styrelsens arbete för att säkerställa kontroll över den framtida kostnadsutvecklingen,
- utvecklingen av målstyrningen i regionen,
- behovet av att tydliggöra ansvar och roller i reglementet för regionstyrelsen och övriga nämnder.

Paragrafen förklarades omedelbart justerad.

Kenneth Strömberg
Ordförande

Christina Holmqvist
Sekreterare

Region Stockholm
Regionrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 232100-0016
www.sll.se

Besök oss: Hantverkargatan 25B, T-bana Rådhuset, se www.sl.se

REGIONREVISORERNA

Delrapport 2019

Regionstyrelsen

Region Stockholm

Sammanfattning

I denna rapport ges en lägesrapport utifrån de granskningar som genomförts hittills under året inkl. en översiktlig granskning av regionstyrelsens delårsrapport. Rapporten är en delrapportering inför den slutliga avrapporteringen och bedömning utifrån årets granskning i mars/april 2020.

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Regionstyrelsen prognostiserar årets resultat för Region Stockholm till 100 mnkr, vilket motsvarar ca 0,1 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Exklusive omställningskostnader och realisationsvinst uppgår det prognostiserade resultatet till 382 mnkr, vilket är 242 mnkr högre än budgeterat resultat. Det ekonomiska resultatet för 2019 beräknas därmed bli väsentligt lägre än de senaste åren. Revisionen bedömer att denna nivå inte kan betraktas som långsiktigt ekonomiskt hållbar för att klara en god ekonomiska hushållning framöver mot bakgrund av de åtaganden regionen har framöver.

Revisionen har under flera år påtalat risken för att vidtagna åtgärder för att dämpa kostnadsutvecklingen inte kommer att ge tillräcklig effekt på längre sikt och konstaterar att kostnadsökningarna fortsatt ligger på en alltför hög nivå. Revisionen ser allvarligt på utvecklingen inte minst mot bakgrund av att skatteintäkterna beräknas utvecklas i en lägre takt än hittills samtidigt som kapitalkostnaderna framöver kommer att ta en allt större del av det ekonomiska utrymmet i anspråk. Flera sjukhus, framför allt Karolinska Universitetssjukhuset, prognostiserar stora underskott för 2019. Med den osäkerhet som finns i framförallt Karolinskas prognos bedömer revisionen att det finns risk för ett negativt resultat 2019 för Region Stockholm som helhet. Revisionen bedömer att det kommer att krävas kraftfulla åtgärder från såväl sjukhusens styrelser som ledningar för att klara en ekonomi i balans 2020, vilket också ställer krav på regionstyrelsens uppsikt.

I regionstyrelsens delårsrapport prognostiseras att de övergripande målen för hälso- och sjukvård samt en långsiktigt hållbar ekonomi kommer att nås under året. För de andra övergripande målen lämnas ingen prognos. Det innebär att fullmäktige inte i delårsrapporten får en samlad bild av hur måluppfyllelsen ser ut för Region Stockholm. Antalet nya indikatorer som ännu inte är färdigutvecklade gör det också svårt att bedöma måluppfyllelsen.

Revisionen bedömer regionstyrelsens prognoser för årets resultat och det verksamhetsmässiga resultatet som osäkra eftersom de ekonomiska prognoserna för akutsjukhusen är osäkra och måluppfyllelsen när det gäller verksamheterna inte ger en heltäckande bild av utvecklingen.

Intern styrning och kontroll

Revisionen bedömer liksom tidigare att regionstyrelsens långsiktiga styrning inte säkerställer en kontroll över den framtida kostnadsutvecklingen. Revisionen anser att det är av stor vikt att regionstyrelsen har kontroll över de ökade driftkostnader som uppstår med anledning av befolkningstillväxten och de ökade investeringsvolymerna.

Kostnaderna ligger fortfarande på en hög nivå varför revisionen menar att regionstyrelsens styrning av den långsiktiga kostnadsutvecklingen behöver stärkas.

Karolinska Universitetssjukhuset prognostiserar en negativ avvikelse på 1,3 mdkr i förhållande till fastställt resultatkrav. Den dialog och uppföljning som skett under året har inte varit tillräckligt för att förbättra den ekonomiska situationen vid sjukhuset. Revisionen menar därför att regionstyrelsens styrning av Karolinska behöver bli mer aktiv, tydlig och transparant.

När det gäller målstyrning pågår ett utvecklingsarbete inom regionstyrelsen. Revisionen vill dock peka på vikten av att nuläget analyseras innan nya eller ändrade mål och indikatorer formuleras. Annars finns en risk att de mål och indikatorer som fastställs i praktiken inte går att följa upp. Revisionen menar även att tidspressen vid framtagandet av mål och indikatorer inför budget 2020 innebär risk för att dessa inte är tillräckligt beredda, förankrade och kvalitetssäkrade.

Regionstyrelsens beredning av reglemente för regionstyrelsen och övriga nämnder har enligt revisionen inte skett helt i enlighet med lagstiftning och fullmäktiges krav. Reglementena innehåller också flera exempel på otydligheter mellan nämndernas ansvar och uppgifter. Vidare anser revisionen att nämndernas ansvar och uppgifter i reglementen inte är helt tydliga och i vissa fall inte följer kommunallagen. Revisionen bedömer också att vissa ansvarsområden som angetts för utskott riskerar att inte följa kommunallagens delegeringsbestämmelser, dvs. rör ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet.

Räkenskaper

I granskningen har det inte kommit fram några omständigheter som ger anledning att anse att regionstyrelsens delårsrapport inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning och god redovisningssed.

Innehåll

1 Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat - prognos per 2019-08-31 1
1.1 Ekonomiskt resultat ur ett regionövergripande perspektiv 1
1.2 Verksamhetsmässigt resultat ur ett regionövergripande perspektiv 7
1.3 Uppdrag från fullmäktige 8
2 Samordning, styrning och kontroll 9
2.1 Styrning, ledning och uppföljning av regionen 9
2.2 Ekonomistyrning 10
2.3 Målstyrning 15
2.4 Reglemente för regionstyrelsen och övriga nämnder 19
2.5 Uppföljning av rekommendationer 30
3 Delårsrapport 2019-08-31 för Region Stockholm 30
4 Resultatenheter inom regionstyrelsen 31
4.1 Regionstyrelsen/regionledningskontoret 31
4.2 Regionstyrelsen/koncernfinansiering 33
5 Yttrande över Årsrapport 2018 36

Bilaga 1 Sammanställning och uppföljning av årets och tidigare års lämnade rekommendationer till styrelsen

Bilaga 2 Sammanställning och uppföljning av årets och tidigare år lämnade rekommendationer till ledningen

Bilaga 3 Yttrande över årsrapport 2018

1 Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat - prognos per 2019-08-31

1.1 Ekonomiskt resultat ur ett regionövergripande perspektiv

Regionstyrelsen prognostiserar årets resultat för Region Stockholm till 100 mnkr, vilket motsvarar ca 0,1 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Prognosen innehåller jämförelsestörande poster i form av prognostiserade omställningskostnader på 286 mnkr och en realisationsvinst på 4 mnkr. Exklusive dessa poster uppgår det prognostiserade resultatet till 382 mnkr, vilket är 242 mnkr högre än budgeterat resultat.

Följande resultatenheter prognostiserar de största positiva avvikelserna jämfört med budgeterat resultatkrav:

- Koncernfinansiering (+1 877 mnkr) – beror framför allt på att de samlade skatteintäkterna och specialdestinerade statsbidrag beräknas bli högre än budgeterat medan räntekostnaderna är lägre än budgeterat till följd av tidsförskjutningar i investeringsprojekt och ett lågt ränteläge.
- Färdtjänstnämnden (+105 mnkr) – avvikelsen motsvarar 6,1 procent av omsättningen och beror på lägre kostnader än beräknat för köpt trafik till följd av färre antal resor med färdtjänst- och rullstolstaxi samt till viss del vitesbelopp från leverantörer.
- LISAB (+31 mnkr) – hänförbart till lägre räntekostnader än budgeterat och på en aktieutdelning från Ambulanssjukvården i Storstockholm AB.
- S:t Eriks Ögonsjukhus AB (+12 mnkr) – beror främst på högre utomlänsintäkter än budgeterat.

Följande resultatenheter prognostiserar de största negativa avvikelserna jämfört med budgeterat resultatkrav:

- Karolinska Universitetssjukhuset (-1 344 mnkr) – avvikelsen motsvarar 7,1 procent av omsättningen och förklaras främst av högre personalkostnader, men även högre kostnader för läkemedel, material och övriga kostnader än budgeterat. Anledningen uppges vara att hittills vidtagna besparingsåtgärder inte har varit tillräckliga och att tillkommande åtgärder inte kommer att ge helårseffekt under 2019.
- Danderyds sjukhus AB (-156 mnkr) – främst hänförbart till högre kostnader för egen och inhyrd personal än planerat till följd av ansträngt bemanningsläge.
- Södersjukhuset AB (-140 mnkr) – hänförbart till högre kostnader än planerat för egen och inhyrd personal, läkemedel och material samt för laboratorie- och röntgentjänster.
- Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje och Tio Hundra AB (-47 mnkr) – beror främst på högre bemanningskostnader än planerat vid TioHundra AB och på att kommunalförbundets åtgärdsplan inte kommer att kunna genomföras fullt ut under året.

- Folktandvården Stockholms län AB (-12 mnkr) – främst hänförbart till minskade intäkter beroende dels på att ett ansträngt bemanningsläge medfört färre patienter än planerat, dels på reformen med höjd ålder för avgiftsfri tandvård.

Sjukhusen prognostiserar ett sammanlagt underskott på 1,9 mdkr, vilket innebär en kraftig försämring jämfört med det ekonomiska utfallet 2018 då underskottet uppgick till ca 900 mnkr. Det enda akutsjukhuset som prognostiserar att de kommer att klara sitt resultatkrav är S:t Eriks Ögonsjukhus AB. En av de största utmaningarna för akutsjukhusen är kompetensförsörjningen. Svårigheter med att rekrytera och behålla personal medför kostsamma lösningar exempelvis i form av inhyrd personal. Brist på kompetens påverkar även sjukhusens möjlighet att upprätthålla vårdproduktionen. Samtidigt som sjukhusen redovisar stora underskott prognostiserar hälso- och sjukvårdsnämnden ett nollresultat, dvs. i nivå med resultatkravet. År 2018 redovisade nämnden ett positivt resultat på 583 mnkr.

I delårsrapporten för Region Stockholm bedömer regionstyrelsen att hälso- och sjukvården måste vidta ytterligare kraftigt resultatförbättrande åtgärder för att nå en ekonomi i balans. Det gäller främst Karolinska Universitetssjukhuset (Karolinska), Södersjukhuset AB och Danderyds Sjukhus AB.

Av Karolinskas delårsrapport framgår att det budgeterade åtgärdsprogrammet inte haft förväntad effekt och under våren infördes därför ett anställningsstopp. Sjukhuset startade även under våren ett program som arbetar för att säkerställa genomförandet av verksamheternas åtgärder. I programmet ingår även tio sjukhusövergripande initiativ, varav ett gällde varsel på 550 administrativa tjänster som lades i maj. Karolinska bedömer att resultatkravet i budget 2019 inte är möjligt att uppnå under rådande förutsättningar. Vidare framgår att det krävs en kombination av åtgärder, tydlig styrning och finansiering på rätt nivå för att vända utvecklingen och att det är av stor vikt att sjukhuset under 2020 har realistiska förutsättningar för att undvika en situation där styrmedlen tappar funktion på grund av större avvikelser mellan plan och verklighet.

Regionstyrelsen bedömer att Karolinska, trots vidtagna åtgärder, har en utmaning i att nå prognostiserat resultat för året. Regionstyrelsen bedömer att ytterligare åtgärder kommer att krävas för att hålla underskottet på prognostiserad nivå under 2019 och säkerställa en verksamhet under 2020 i enlighet med beslutat resultatkrav. Pågående, planerade och eventuella tillkommande åtgärder kräver enligt regionstyrelsen starkt fokus och uthållighet på alla nivåer för att sjukhusets positiva trend när det gäller kostnadsutvecklingen ska bevaras och förstärkas.

Revisionen har granskat sjukhusets arbetet för en ekonomi i balans och menar att nämnden för Karolinska inte agerat tillräckligt skyndsamt och tydligt i styrningen av budget- och besparingsarbetet. Revisionen anser också att besparingsåtgärderna i sjukhusets budget 2019 var helt otillräckliga och att de sjukhusövergripande besparingsinitiativen endast kommer att ge begränsad effekt 2019 och att det kommer att krävas ett uthålligt arbete av nämnden och sjukhusledningen för att åtgärderna ska kunna resultera i en ekonomi i balans 2020. Revisionen bedömer därför i

delrapporten 2019 för Karolinska Universitetssjukhusets att sjukhusets prognos för det ekonomiska resultatet är svårbedömd. Det framgår inte tillräckligt tydligt vilka åtgärder nämnden avser att vidta eller vilka effekter dessa beräknas ge som grund för prognosen.

Enligt Södersjukhuset AB:s delårsrapport arbetar sjukhuset med att genomföra de åtgärder som beslutats och planerar för nya ytterligare åtgärder, men ser en risk för att alla åtgärder inte genomförs i tid eller i den omfattning som behövs för att nå budgeterat resultat. Regionstyrelsen bedömer att det finns möjlighet för sjukhuset att nå det prognostiserade resultatet under förutsättning att framtagna åtgärder genomförs och om ytterligare åtgärder beslutas och genomförs. Revisionen har i delrapporten för Södersjukhuset AB bedömt prognosen för det ekonomiska resultatet som osäker och konstaterar att styrelsens prognos bygger på att återstående åtgärder i besparingsprogrammet realiseras. Revisionen bedömer att beslutade åtgärder inte är tillräckligt omfattande för att helt uppnå fullmäktiges resultatkrav.

Av Danderyds sjukhus AB:s delårsrapport framgår att arbetet med att genomföra beslutade åtgärder har halkat efter och ytterligare åtgärder är nödvändiga för att få ekonomin i balans. Vidare framgår att genomförandet av sjukhusets strategiska arbete med bland annat kompetensförsörjning och nya arbetssätt är kritiskt för att nå ställda resultatkrav. Regionstyrelsen bedömer att det krävs ytterligare resultatförbättrande åtgärder för att få en ekonomi i balans. Revisionen har i delrapport 2019 för Danderyds sjukhus AB bedömt prognos för det ekonomiska resultatet som osäker. De beslutade åtgärderna bedöms inte vara tillräckligt omfattande och det är osäkert om åtgärderna kommer att kunna realiseras i sin helhet för att uppnå prognosen.

För Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje och TioHundra AB prognostiseras ett negativt resultat på 93 mnkr, varav 47 mnkr redovisas i Region Stockholms prognos då ägandet är delat med Norrtälje kommun. Det negativa resultatet för TioHundra AB innebär att det egna kapitalet har sjunkit till under hälften av aktiekapitalet. Styrelsen för TioHundra AB har därför, i enlighet med aktiebolagslagen, upprättat en kontrollbalansräkning per den 23 maj 2019. Enligt lagen ska det egna kapitalet återställs till motsvarande hela aktiekapitalet inom åtta månader. Kommunalförbundet behöver beslut från medlemmarnas respektive fullmäktige för att ägaren, dvs. det gemensamma kommunalförbundet, ska kunna tillskjuta mer kapital. Av tjänsteutlåtandet till regionstyrelsens delårsrapport framgår att fullmäktige i Region Stockholm föreslås besluta om kapitaltäckningsgaranti till kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje vilket innebär att kommunalförbundet kan ge aktieägartillskott till TioHundra AB med som mest 60 mnkr under 2019.

Regionens totala intäkter[1] prognostiseras till 107 102 mnkr, vilket är 1 963 mnkr högre än budgeterat (1,9 procent). Det är främst de specialdestinerade statsbidragen och de samlade skatteintäkterna som prognostiseras bli högre än budgeterat. Statsbidrag och övriga bidrag beräknas överstiga budget med 1 093 mnkr (22 procent), vilket beror på att regionen tillförts statsbidrag för att bland annat förbättra

[1] Verksamhetens intäkter, samlade skatteintäkter och finansiella intäkter

tillgängligheten i hälso- och sjukvården och för att skapa goda förutsättningar för vårdens medarbetare. År 2019 blev avtalen mellan staten och SKL inom flera områden inte klara förrän vid halvårsskiftet, vilket uppges ha gjort det svårt att fullt ut beräkna de ekonomiska konsekvenserna av statsbidragen. De samlade skatteintäkterna[2] beräknas bli 387 mnkr högre än budget. Skatteintäkterna beräknas bli 289 mnkr och de generella statsbidragen, främst statsbidrag till läkemedelsförmånen, 265 mnkr högre än budgeterat. Samtidigt beräknas avgiften för det kommunala utjämningssystemet bli 166 mnkr lägre än budget. Andra större intäktsökningar är hänförbara till såld vård på 207 mnkr och reklamintäkter inom trafikverksamheten på 108 mnkr. Intäkter från olika avgifter är netto 153 mnkr högre än budget. Biljettintäkterna inom kollektivtrafiken överstiger budgeten med 198 mnkr medan intäkterna från patientavgifter understiger budgeten med 45 mnkr.

De totala kostnaderna uppgår enligt prognosen till 107 002 mnkr, vilket är 1 644 mnkr (1,6 procent) högre än budget. Den största avvikelsen avser bemanningskostnader som beräknas överstiga budgeten med 1 028 mnkr. Av avvikelsen är 738 mnkr eller ca 72 procent hänförligt till kostnader för inhyrd personal. Kostnaderna beräknas också överstiga budgeten för köpt vård 494 mnkr, övriga kostnader 233 mnkr, lokalkostnader 138 mnkr, läkemedel 95 mnkr samt material och varor 84 mnkr. De ökade kostnaderna för köpta hälso- och sjukvårdstjänster är främst hänförbar till ökat köp av somatisk specialistvård, psykiatri och geriatrik. Kostnaderna beräknas bli 124 mnkr lägre än budgeterat för köpt trafik. Avskrivningskostnaderna beräknas bli 106 mnkr lägre än budgeterat och räntekostnaderna 211 mnkr lägre än budget, vilket främst anges bero på tidsförskjutna investeringsobjekt och låg räntenivå.

Prognosen per augusti innebär att verksamhetens kostnader beräknas öka med 6,4 procent jämfört med 2018. De samlade skatteintäkterna, som står för 76 procent av de totala intäkterna, beräknas öka med 4,9 procent jämfört med 2018. De samlade skatteintäkterna beräknas[3] öka med i genomsnitt 3,7 procent per år från 2020 till 2023, vilket ska jämföras med 4,7 procent i snitt för åren 2014–2018. Det innebär att det ekonomiska utrymmet för kostnadsökningar inom regionens verksamheter begränsas. Detta samtidigt som de ekonomiska konsekvenserna av genomförda investeringar kommer att bli alltmer märkbara när kapitalkostnaderna framöver kommer att ta en allt större andel av utrymmet. De ekonomiska förutsättningarna för Region Stockholm kommer att begränsas ytterligare om föreslagen ändring av det kommunalekonomiska kostnadsutjämningssystemet genomförs. Regionstyrelsen har anmodat de nämnder och bolag som inte uppnår sina resultatkrav att säkerställa åtgärder för en ekonomi i balans: Det framgår att det krävs kraftfulla åtgärder för att vidmakthålla en ekonomi i balans och anpassa kostnadsnivån till regionens långsiktiga ekonomiska förutsättningar.

Av regionfullmäktiges budget för 2019[4] framgår att en långsiktigt hållbar ekonomi är avgörande för att Region Stockholm fortsatt ska kunna leverera bland annat hälso-

[2] I samlade skatteintäkter ingår skatteintäkter, generella statsbidrag och skatteutjämningssystem
[3] Informationsärende om ekonomiska förutsättningar för Region Stockholm (RS 2019-0647)
[4] Budget 2019 (LS2017-1455), sid 24

och sjukvård och kollektivtrafik av hög kvalitet till invånarna i länet. För att ha en långsiktig hållbar ekonomi behövs planerade överskott för att exempelvis finansiera investeringar, värdesäkra anläggningstillgångar, klara pensionsutbetalningar och hantera den demografiska utvecklingen i regionen. Vidare framgår att regionen långsiktig bör planera för ett resultat som närmar sig två procent av skatter och generella statsbidrag. För Region Stockholms del skulle det innebära att ett budgeterat positivt resultat på ca 1 600 mnkr att jämföra med ett prognostiserat utfall för 2019 på 100 mnkr. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har, kopplat till kraven på god ekonomiska hushållning, fört fram att en långsiktigt hållbar ekonomi förutsätter ett positivt resultat på två procent i förhållande till skatteintäkter och statsbidrag. Nivån på två procent är beräknat som ett genomsnitt för kommunsektorn, vilket innebär att två procent kan vara för lågt för att konsolidera ekonomin i en enskild kommun/region om nivån på exempelvis investeringar är hög.

Regionfullmäktige har reserverat 5 300 mnkr inom eget kapital för att täcka omställningskostnader i samband med genomförandet av framtidens hälso- och sjukvård. Av de reserverade medlen har 3 500 mnkr avsatts i form av ersättning för omställningskostnader till vårdproducerande nämnder/styrelser under perioden 2015-2018 och framåt. För 2019 prognostiseras omställningskostnaderna till 286 mnkr, vilket är 72 mnkr lägre än budgeterat och anges bero på viss tidsförskjutning i genomförandet av framtidsplanen. De omställningskostnader som hittills tagits i anspråk beräknas vid årets slut uppgå till totalt 3 221 mnkr för perioden 2015-2019. Av de reserverade medlen på 3 500 mnkr för omställningskostnader kvarstår därmed 281 mnkr som ännu inte har tagits i anspråk för detta ändamål.

Enligt den tilläggsupplysning avseende reserverat eget kapital som presenteras i regionstyrelsens delårsrapport har endast 159 mnkr av de reserverade medlen tagits i anspråk och resterande kostnader har finansierats inom resultatet i boksluten 2016-2019. Revisionen konstaterar att det inte finns något beslut i fullmäktige om att finansiering av omställningskostnader kan ske från årets överskott. Däremot beslutade fullmäktige i budget 2015 att disponera 3 500 mnkr av tidigare reserverade medel i eget kapital i form av ersättning för omställningskostnader till nämnder och styrelser för genomförandet av framtidens hälso- och sjukvård. Motsvarande beslut har även fattats i följande års budgetar.

Periodens investeringar uppgår till 7 041 mnkr, vilket motsvarar en upparbetningsgrad på 45 procent per augusti i förhållande till årets budget. Det är en något högre upparbetningsgrad än motsvarande period föregående år (41 procent). Regionstyrelsen prognostiserar årets utfall till 13 964 mnkr, vilket motsvarar en upparbetningsgrad på 89 procent av årets budget. Avvikelsen anges främst bero på förskjutning av tidplaner när det gäller dels flera större kollektivtrafikinvesteringar, dels utrustning till Nya Karolinska Solna. Redovisningen av budgetavvikelser lämnas för större investeringsprogram och projekt, men innehåller inga kommentarer kring vidtagna åtgärder eller eventuella konsekvenser för verksamhet och ekonomi vid försenade tidplaner. Det beräknade utfall i delårsrapporten är 684 mnkr lägre än prognosen i tertialbokslutet per april. Ingen kommentar till detta lämnas i delårsrapporten.

Bedömning
Revisionen konstaterar att det prognostiserade resultatet för 2019 uppgår till 100 mnkr. Det ekonomiska resultatet för 2019 beräknas därmed bli väsentligt lägre än de senaste tre årens resultat. Revisionen bedömer att nivån inte kan betraktas som långsiktigt ekonomiskt hållbar för att klara en god ekonomiska hushållning framöver mot bakgrund av de åtaganden som regionen har framöver.

Revisionen har under flera år påtalat risken för att vidtagna åtgärder för att dämpa kostnadsutvecklingen inte kommer att ge tillräcklig effekt på längre sikt. Av regionstyrelsens delårsrapport framgår att kostnadsökningarna fortsatt ligger på en hög nivå, vilket är allvarligt mot bakgrund av att skatteintäkterna beräknas utvecklas i en lägre takt än hittills samtidigt som regionens kapitalkostnader framöver kommer att ta en allt större del av det ekonomiska utrymmet.

Revisionen ser positivt på att regionstyrelsen i delårsrapporten för 2019 på ett tydligare sätt än tidigare gör en bedömning av nämnder och bolags prognoser och deras arbete med åtgärdsprogram. Regionstyrelsen bedömer bland annat att varken Karolinska eller Södersjukhuset kommer att klara sina resultatkrav 2019 och att det krävs att sjukhusen vidtar ytterligare åtgärder utöver redan fastställda åtgärdsprogram för att nå prognostiserat resultat för 2019. Revisionen bedömer dock att det finns risk att framförallt utfallet för Karolinska försämras jämfört med den prognostiserade negativa avvikelsen på 1,3 mdkr, med ett negativt resultat 2019 för hela Region Stockholms som följd.

Revisionen bedömer att det kommer att krävas kraftfulla åtgärder från såväl sjukhusens styrelser som ledningar för att klara en ekonomi i balans 2020, vilket också ställer krav på regionstyrelsens uppsikt. De vårdavtal som träffats med beställaren fr.o.m. 2020 kommer enligt revisionens bedömning att ställa stora krav på akutsjukhusen att bedriva avtalad vård inom ramen för den ersättning som erhålls enligt avtalet och samtidigt uppnå regionfullmäktiges beslutade resultatkrav. Revisionen kommer till årsrapporten följa regionstyrelsens arbete för att inom ramen för sin uppsiktsplikt nå en ekonomi i balans.

Revisionen bedömer att regionstyrelsen i delårsrapporten kommenterat avvikelserna i förhållande till budgeten på ett i huvudsak tillfredsställande sätt. Analysen och redovisningen skulle dock behöva utvecklas när det gäller investeringarna, bland annat när det gäller vilka konsekvenser framflyttade tidsplanerna för investeringsobjekt får för verksamheten och för koncernens ekonomi.

Som revisionen även tidigare påpekat är tilläggsupplysningen avseende reserverat eget kapital inte korrekt när det gäller det belopp som kvarstår av totalt reserverade medel för omställningskostnader i samband med Framtidens hälso- och sjukvård.

1.2 Verksamhetsmässigt resultat ur ett regionövergripande perspektiv

Regionfullmäktige har för 2019 beslutat om åtta övergripande mål nedbrutna i 30 delmål. Ett nytt övergripande mål har tillkommit 2019: *Region Stockholm ska vara Europas mest attraktiva tillväxtregion* och två är omformulerade: *En hållbar region Stockholm* samt *Region Stockholm ska vara en attraktiv arbetsgivare*[5]. Av delmålen är 13 helt nya eller har omformulerats med en ny innebörd.

Delmålen kommer för 2019 att mätas och följas upp genom 72 indikatorer. Detta innebär en ökning med 43 helt nya indikatorer. Enligt budget ska dessa utvecklas under året, vilket till del har skett. 22 indikatorer återstår att utveckla och kommer inte att mätas under innevarande år. Jämfört med de senaste åren har antalet delmål och indikatorer tydligt ökat:

	2016	**2017**	**2018**	**2019**
Antal övergripande mål	6	6	7	**8**
Antal delmål	19	21	22	**30**
Antal indikatorer	41	46	48	**72**

Samtliga mål och indikatorer ska enligt fullmäktiges budget följas upp i samband med årsbokslutet. Dessutom ska, enligt anvisningarna, utfallet för fem indikatorer[6] rapporteras månadsvis med början i mars 2019. I tertial- respektive delårsrapporten rapporterar nämnder och bolag prognos för måluppfyllelse och indikatorer, inklusive egna mål och indikatorer, samt faktiskt utfall för samtliga indikatorer.

Av fullmäktiges budget framgår, liksom tidigare år, att de övergripande målen anses uppfyllda då minst hälften av delmålen är uppfyllda. Delmålen anses uppfyllda då minst hälften av de underliggande indikatorerna är uppfyllda.

För de regionövergripande målen har till delåret merparten av indikatorer mätts för hälso- och sjukvård, kollektivtrafik samt långsiktigt hållbar ekonomi. Övriga fem regionövergripande mål prognostiseras eller kommenteras inte i delårsrapporten på koncerngemensam nivå.

Det övergripande målet *långsiktigt hållbar ekonomi* och dess tre delmål bedömer regionstyrelsen kommer att nås under året. För *hälso- och sjukvården* bedöms tre av sex delmål uppfyllas och, enligt fullmäktiges målstyrningsmodell, därmed även det övergripande målet. Av sammanlagt 15 indikatorer är en inte fullt utvecklad varför en annan indikator använts och två indikatorer mäts endast i årsbokslutet. De delmål som bedöms osäkert om de kommer att uppfyllas under året är *Vård i rätt tid och*

[5] Tidigare formulerade som *Hållbar verksamhet* och *Tryggad kompetensförsörjning*.
[6] *Andel patienter som väntar högst 4 timmar på akutmottagning, Andel patienter som får tid för första besök hos specialistläkare inom 30 dagar, Andel patienter som får tid för behandling inom 90 dagar, Antal dagar medicinskt färdigbehandlade patienter är kvar på sjukhus* och *Andel husläkarmottagningar som bedriver ett aktivt sjukdomsförebyggande arbete*.

Effektiv vård där tre av sex indikatorer bedöms osäkra och övriga inte kommer att nås. Delmålet *Högt förtroende för vården* bedöms inte nås.

Regionstyrelsen prognosticerar inte huruvida det övergripande målet *Attraktiv kollektivtrafik i ett hållbart transportsystem* kommer att nås under året. Av de två av fyra delmål som mäts till delårsrapporten bedöms ett delmål nås under 2019, *Attraktiva resor*, och ett kommer inte att uppnås, *Trygga resor*. Delmålet Effektiva resor utgörs av fyra indikatorer. Endast en, ”Tusentals påstigande en vanlig vardag”, mäts vid delåret och den bedöms inte nås under 2019.

Revisionen har granskat det regionövergripande arbetet med att utveckla målstyrningen, se avsnitt 2.3 Målstyrning.

Bedömning
I regionstyrelsens delårsrapport prognosticeras att de övergripande målen för hälso- och sjukvård samt en långsiktigt hållbar ekonomi kommer att nås under året. För de andra övergripande målen lämnas ingen prognos. Det innebär att fullmäktige inte i delårsrapporten får en samlad bild av hur måluppfyllelsen ser ut för Region Stockholm. Antalet nya indikatorer som ännu inte är färdigutvecklade gör det också svårt att bedöma måluppfyllelsen.

Efter att i flera år pekat på behovet av att utveckla indikatorerna både till antal och innehåll, ser revisionen positivt på att både antalet mål och framför allt antalet indikatorer har ökat, vilket ger en större möjlighet att mäta måluppfyllelse på ett relevant sätt. Indikatorerna fångar också flera aspekter av målen. Till dessa kommer även lokala mål och indikatorer. Revisionen anser att det är viktigt att regionstyrelsen säkerställer att nämnders och bolags egna mål och indikatorer utvecklas i linje med regionens övergripande mål.

1.3 Uppdrag från fullmäktige

Fullmäktige beslutar om ett stort antal uppdrag till nämnder och styrelser, dels i samband med beslut om budget, dels löpande under året. Vissa uppdrag rapporteras i särskild ordning till fullmäktige. I regionstyrelsens delårsrapport ges en översikt av antal uppdrag och en samlad statusbild. Totalt finns 241 aktuella uppdrag. Av redovisningen framgår att 144 uppdrag pågår enligt plan, 70 är avslutade och 11 ännu inte påbörjade. Uppdragens status kommenteras inte i övrigt.

Av de totalt 241 uppdragen ansvarar regionstyrelsen för 83, varav 54 uppdrag lämnats under 2019. Tre uppdrag har lämnats i kombination till regionstyrelsen och samtidigt till annan nämnd/styrelse. Flest uppdrag, 51 st, kopplar till det övergripande målet *En hållbar region Stockholm*. Uppdragen som lämnas av fullmäktige har inte preciserats i tid, dvs. när uppdragen ska vara genomförda.

Merparten av regionstyrelsens uppdrag pågår enligt plan (36 st) eller är avslutade (40 st). Tre uppdrag är inte påbörjade och fyra är pågående med avvikelse, vilket bl.a. uppges bero på att genomförandetiden är planerad till andra halvan av året, en delvis förnyad inriktning och att vidare precisering behövs. Uppdragens status kommenteras inte i övrigt.

Tabell: Antal uppdrag per mål och status[7]

	Totalt antal uppdrag	Avslutade	Pågående	Pågående med avvikelse	Ej påbörjade
Långsiktigt hållbar ekonomi	*14*	9	4	0	1
Hållbar Region Stockholm	*51*	26	21	3	1
Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva tillväxtregion	*7*	4	3	0	0
Region Stockholm ska vara en attraktiv arbetsgivare	*6*	0	5	1	0
Regional utvecklingsplanering för hållbar tillväxt	*5*	1	3	0	1
Totalt antal:	*83*	*40*	*36*	*4*	*3*

Uppdrag från regionfullmäktige rapporteras också i det digitala verktyget Stödet med visuell koppling till respektive delmål och övergripande mål. Rapporteringen innehåller utrymme för kommentar till uppdrag och status.

Bedömning
Revisionen ser positivt på att det nu finns en tydlig koppling mellan uppdrag och mål. Revisionen anser att diversifierat tidsatta uppdrag skulle ge en mer effektiv styrning, inte minst gäller det de uppdrag som inte kan genomföras under verksamhetsåret.

Revisionen bedömer att återkopplingen av uppdragen till fullmäktige kan utvecklas. Det handlar framförallt om att ge en mer tydlig bild av varför vissa uppdrag inte genomförts enligt plan. På så sätt kan en bättre grund ges för fullmäktiges nya beslut kring befintliga och kommande uppdrag. Även vad som har genomförts, eller med hänvisning var denna information finns, skulle ge fullmäktige ett mer informativt underlag.

2 Samordning, styrning och kontroll

2.1 Styrning, ledning och uppföljning av regionen

Fullmäktige beslutade i samband med budget 2019 om dokumentet ”Styrning, ledning och uppföljning av Region Stockholm” i en särskild bilaga (i fortsättningen kallat styrprinciperna)[8]. Dokumentet beskriver hur regionens verksamheter styrs, leds och följs upp. Av dokumentet framgår att grunden i styrmodellen är målstyrning och ekonomistyrning. Ytterst syftar styrningen till att regionfullmäktiges vision och mål ska nås inom beslutad budget. Målstyrning av nämnder, bolag och externa aktörer ska öka och detaljstyrningen minska.

Det framgår inte vilken status styrprinciperna har, dvs. om de endast gäller för budgetåret 2019 och om en ny bilaga ska finnas med i budget 2020, eller om det ska vara

[7] Regionstyrelsen/Regionledningskontoret, Bilaga A1 Uppdrag (RS 2019-0237)
[8] Budget 2019, Bilaga 3 Styrning, ledning och uppföljning av Region Stockholm

ett styrande dokument som gäller tills fullmäktige upphäver eller ersätter dokumentet. På regionens externa hemsida finns en förteckning över styrande dokument som beskriver ”vad som styr landstingets verksamhet och hur arbetet ska utföras inom våra olika ansvarsområden”. Under huvudrubriken Styrning och ledning finns underrubriker som Ansvarsfördelning, Budget, God ekonomisk hushållning, Internkontroll och Ägarstyrning. De genom budgetbeslutet fastställda styrprinciperna finns dock inte med bland dessa styrdokument. För att hitta dokumentet behöver man därför känna till att budgeten för 2019 innehåller en sådan bilaga.

I budgetdokumentet[9] framgår att ekonomistyrningen utvecklas och att regionstyrelsen ska besluta om riktlinjer som bland annat ska omfatta koncernens budgetprocess, ekonomiska beslutsunderlag och beräkning av resultatkrav. Vidare framgår att i samband med att ekonomistyrningen utvecklas, måste även verksamhetsstyrning och verksamhetsuppföljning utvecklas. Regionstyrelsen fick därför i uppdrag att under 2019 fastställa riktlinjer för ekonomi- och verksamhetsstyrning. I mitten av oktober har inte något förslag till riktlinjer för ekonomi- och verksamhetsstyrningen beslutats av regionstyrelsen för fastställande i fullmäktige

Bedömning
Revisionen konstaterar att det är otydligt om dokumentet Styrning, ledning och uppföljning av Region Stockholm endast ska gälla innevarande budgetåret eller om syftet är att det ska gälla tills fullmäktige upphäver eller ersätter dokumentet. Det finns också risk för att kännedomen om styrprinciperna kommer att vara begränsad i och med att det endast redovisas som bilaga i budget 2019. Revisionen menar att styrdokument som ingår i budgeten även bör särredovisas bland styrande dokument på regionens externa och interna hemsida. Vidare bör det tydliggöras om styrprinciperna gäller för budgetåret eller tills vidare.

2.2 Ekonomistyrning

2.2.1 Ekonomisk utveckling under året

Ekonomistyrningen syftar enligt styrprinciperna (se avsnitt 2.1) till att varje skattekrona ska användas så effektivt som möjligt. Vidare framgår att ekonomistyrningen ska säkerställa att det såväl på koncernövergripande nivå som på nämnd- och enhetsnivå tas fram relevant ekonomisk uppföljning, att man får kunskap om var verksamhetsresultat skapas samt kostnaderna för detta. Det ska vara möjligt att förutse de ekonomiska konsekvenserna av beslut som fattas.

Under året lämnas uppföljning i sex månadsrapporter, tertialbokslut per april, delårsrapport per augusti och årsrapport som behandlats och beslutats av samtliga nämnder och bolag. Årsprognoser lämnas av nämnder och bolag per februari, april, augusti och oktober. Månadsrapporterna för Region Stockholm behandlas av regionstyrelsens arbets- och personalutskott och övriga av regionstyrelsen. Delårsrapport och årsredovisning behandlas av regionfullmäktige.

[9] Budget 2019 (LS 2017-1455), sid 49

I budget 2019[10] framgår att en ekonomi i balans, som dessutom uppvisar överskott, är en nödvändighet för att finansiera de stora investeringar i hälso- och sjukvård och kollektivtrafik som är beslutade. Enligt budgeten förväntas den allmänna ekonomiska utvecklingen de kommande åren bli mer ”normal”, vilket innebär att regionens skatteintäkter kommer att utvecklas svagare än de senaste åren.

Region Stockholm har under en lång rad av år redovisat positiva resultat. Under den senaste treårsperioden (2016-2018) har det ekonomiska resultatet överstigit budgeten med totalt 6,0 mdkr, dvs. med ca 2 mdkr per år. De tidigare positiva resultaten har till övervägande del berott på att skatteintäkter och statsbidrag blivit högre än budgeterat samtidigt som räntekostnaderna varit lägre än budgeterat. Resultatet har också påverkats positivt av reavinster i samband med fastighetsförsäljningar. Under samma period har sjukhusens samlade resultat utvecklats från en positiv avvikelse i förhållande till resultatkraven på 255 mnkr 2016 till en negativ avvikelse på 981 mnkr 2018, dvs. en försämring med 1,2 mdkr. Sjukhusens negativa utveckling har fortsatt och för 2019 beräknas avvikelsen i förhållande till resultatkravet uppgå till 1,6 mdkr.

Prognosen på 100 mnkr för 2019 innebära ett resultat motsvarande ca 0,1 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag, vilket är betydligt lägre än tidigare år. Region Stockholm har inte gjort någon beräkning av hur högt resultat som krävs för att på sikt konsolidera ekonomin. SKL:s nivån på två procent av skatter och bidrag i genomsnitt för kommunsektorn indikerar ett behov av ett resultat minst i nivå med de senaste åren mot bakgrund bl.a. av stora investeringar. I förslag till budget 2020 framgår att regionen för att kunna uppnå en långsiktigt hållbar ekonomi och samtidigt ha kapacitet att möta en sämre konjunkturutveckling behöver budgetera med överskott, helst cirka två procent. Vidare framgår att i rådande läge, med ett skatteunderlag som utvecklas svagare, tillkommande omfördelningar till övriga landet och med ekonomiska problem i stora delar av sjukvården, är detta dock inte möjligt att realisera.

Under 2019 har regionens prognos för det ekonomiska resultatet varierat. Under årets första månader låg den samlade prognosen för regionen som helhet i nivå med budget. Regionledningskontoret bedömde dock att det fanns osäkerhet i prognoserna för nämnder och bolag inom hälso- och sjukvården, där den största risken bedömdes vara Karolinska Universitetssjukhusets anpassning till sitt nya uppdrag enligt Framtidens hälso- och sjukvård. Region Stockholms samlade prognos (exklusive omställningskostnader) uppgick i tertialbokslutet per april till -631 mnkr, vilket innebar en avvikelse i förhållande till budget på -771 mnkr. Orsaken var att sex nämnder och bolag inom hälso- och sjukvården prognostiserade negativa avvikelser jämfört med budget, varav Karolinska stod för en negativ avvikelse på 950 mnkr. Av tertialbokslutet framgår att kraftfulla åtgärder krävs för att uppnå en ekonomi i balans och anpassa kostnadsnivån till regionens långsiktiga ekonomiska förutsättningar. Prognosen i maj och juli var oförändrad jämfört med rapporterad prognos per april 2019.

[10] Budget 2019 (LS 2017-1455), sid 23-24

I delårsrapporten per augusti var prognosen för årets resultat (exklusive omställningskostnader) ett resultat på 386 mnkr, vilket överstiger budget med 247 mnkr. Det innebär att årsprognosen har förbättrats med ca 1 mdkr jämfört med prognosen per juli, främst till följd av ökade intäkter avseende specialdestinerade statsbidrag och skatteintäkter. Samtidigt har framför allt Karolinskas prognos försämrats från -950 mnkr i tertialbokslutet per april till -1 344 mnkr, dvs. en försämring med 394 mnkr.

Såväl regionstyrelsen som hälso- och sjukvårdsnämnden har ett ansvar för att styra och följa upp vårdverksamheterna. Revisionen kommer under hösten att granska om de övergripande styrsystemen ger akutsjukhusen förutsättningar för att bedriva vård enligt avtal och med en ekonomi i balans. Granskningen kommer att avrapporteras i revisionens årsrapport 2019 för regionstyrelsen respektive för hälso- och sjukvårdsnämnden.

2.2.2 Tillskott till Karolinska Universitetssjukhuset

Karolinska Universitetssjukhusets ekonomiska resultat för 2018 uppgick till -822 mnkr, vilket innebär ett svårt utgångsläge sett till sjukhusets möjlighet att få en ekonomi i balans under 2019. Sjukhuset hemställde redan i april 2018 om ett ägartillskott. Som skäl till hemställan uppgav Karolinska att det inte varit möjligt att minska kostnaderna i den takt som omställningsavtalet föreskriver och att utflytt av vård försenats. Äskandet hanterades informellt på tjänstemannanivå och lyftes aldrig till politisk nivå. Dåvarande landstingsstyrelsens förvaltning hänvisade till att Karolinska fick lösa frågan i dialog med hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Revisionen kunde i årsrapport 2018[11] konstatera att Karolinska inte fått något tydligt besked om eventuellt tillskott, vilket lett till att styrelsen avvaktat med nödvändiga beslut om åtgärder som därmed blivit försenade.

Karolinska har vid ingången av 2019 haft ett kostnadsläge som varit alltför högt för att klara en ekonomi i balans 2019. Karolinska har därför framfört att sjukhuset borde få ökad ersättning dels för att få motsvarande justering av omställningsavtalet som övriga akutsjukhus avseende pensionskostnader, dels för vissa kostnader som inte kunde förutses när omställningsavtalen tecknades. Mot den bakgrunden beslutade fullmäktige den 12 mars 2019 i ärendet ”Avstämning av budget 2019 för Region Stockholm”[12] om ändrade ekonomiska förutsättningar för Karolinska. Fullmäktige beslutade att ur regionstyrelsens anslag för oförutsedda kostnader öka anslaget till hälso- och sjukvårdsnämnden med 130 mnkr avseende Karolinska. Vidare beslutades att sänka resultatkravet för Karolinska från +30 mnkr till
-280 mnkr, dvs. med 310 mnkr.

Av ärendet framgår att det förändrade resultatkravet för Karolinska utgör ett undantag från regionens principer, men att det görs för att skapa förutsättningar för att genomföra genomtänkta åtgärder i styrning, ledning och effektiviseringar som är långsiktigt riktiga. Vidare framgår att resultatkraven för Karolinska för åren 2020-2022 kommer att sättas på en nivå som medför att årets underskott på 280 mnkr

[11] Årsrapport 2018 Landstingsstyrelsen
[12] LS 2018-1179 Avstämning av budget 2019 för Region Stockholm

återställs. Av förslag till budget 2020 framgår dock att resultatkravet för Karolinska föreslås fastställas till 53 mnkr för att sjukhuset ska få rimliga förutsättningar att uppnå en ekonomi i balans.

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutade 23 april 2019[13] att godkänna förslag till omdisponeringar i verksamhetsplanen för 2019 för att ge utrymme för ökad ersättning för omställningsavtalet till Karolinska med 415 mnkr, varav 130 mnkr utgörs av tillskott till nämnden enligt ovanstående. Av ärendet framgår att hälso- och sjukvårdsförvaltningen fått i uppdrag av regionledningskontoret att lämna förslag till omfördelningar i verksamhetsplanen för att kunna öka ersättningen till Karolinska.

Av ovanstående framgår att Karolinska under våren 2019 erhållit ett tillskott på 725 mnkr. Vid en avstämning mellan Karolinska och hälso- och sjukvårdsförvaltningen lämnade hälso- och sjukvårdsförvaltningen besked om att 95 mnkr redan hade tillgodoräknats sjukhuset för 2019 i samband med budgetarbetet i januari. Hälso- och sjukvårdsnämnden anger i sitt beslut i april att detta har skett genom en omfördelning i den ursprungliga budgeten för somatisk specialistvård. Dessa medel har därför avräknats från sjukhusets tillskott på 415 mnkr. Konsekvensen blev att Karolinska fick 95 mnkr mindre än vad man hade förväntat sig, dvs. 630 mnkr istället för 725 mnkr.

Regionfullmäktige beslutade den 7 maj 2019 i samband med årsredovisningen för 2018 att anmoda Karolinska att skyndsamt anpassa kostnaderna och bemanningen till det beslutade vårduppdraget med fokus på den högspecialiserade vården[14].

Trots det tillskott som tillförts har Karolinskas ekonomiska läge fortsatt att försämras och i delårsrapporten per augusti uppgår den negativa avvikelsen i förhållande till budget till 1 344 mnkr.

Nämnden för Karolinska har 2019-06-04 beslutat att hemställa hos regionfullmäktige om refinansiering av Karolinska Universitetssjukhuset genom ett ägartillskott på 2 257 mnkr. Karolinskas hemställan har ännu inte behandlats av regionstyrelsen eller regionfullmäktige.

Regionledningskontoret har under 2019 haft en utökad uppföljning av Karolinskas ekonomi och verksamhet. Utöver den ordinarie uppföljningen, genomförs särskilda uppföljningsmöten med sjukhuset varje månad. Vid dessa möten deltar tjänstemän från funktionen Styrning och ekonomi vid regionledningskontoret och från ekonomiavdelningen vid Karolinska Universitetssjukhuset. Från Karolinska deltar även en styrelseledamot som tillika är ordförande i styrelsens ekonomiberedning. Inför dessa möten sammanställer regionledningskontoret ett underlag för hur det ekonomiska resultatet, kostnaderna och intäkterna utvecklas, men även utvecklingen avseende personalvolymer och produktion framgår. Detta görs såväl på övergripande sjukhusnivå som på respektive funktion/tema. Vid mötet gås analysen igenom och

[13] HSN 2018-0236 Omdisponering i verksamhetsplan 2019 för ökad ersättning till Karolinska Universitetssjukhuset
[14] Årsredovisning 2018 för Stockholms läns landsting, LS 2018-1077, 2019-05-07, s. 73-74.

diskuteras. Vidare diskuteras Karolinskas arbete med åtgärdsprogrammet och vilka ytterligare besparingsåtgärder som kan vidtas.

2.2.3 Nämnder och bolags verksamhetsplaner 2019

Regionstyrelsen beslutade i mars 2019 [15] att godkänna nämnders och styrelsers verksamhetsplaner (tidigare kallades dessa för slutliga budgetar) för 2019, med undantag för Karolinska Universitetssjukhusets. Regionledningskontoret har bedömt att samtliga nämnder och bolag, med undantag för Karolinska, i huvudsak har upprättat verksamhetsplanerna i enlighet med de mål, uppdrag, inriktning, ägardirektiv samt budgeterade ekonomiska förutsättningar som fullmäktige beslutat om. Av ärendet framgår att verksamhetsplanen för Karolinska inte innehåller tillräckliga åtgärder för att klara resultatkravet i budget 2019. Därutöver krävs justeringar av Karolinskas verksamhetsplan till följd av de ändrade ekonomiska förutsättningarna, dvs. en anpassning till det justerade resultatkravet (-280 mnkr). Karolinska fick i uppdrag att återkomma till regionstyrelsen senast i samband med tertialrapporten i april 2019 med en justerad verksamhetsplan.

I det ärende som utgjorde underlag inför regionstyrelsens beslut i mars 2019 om att godkänna nämnder och bolags verksamhetsplaner har nämnder och bolags verksamhetsplaner inte bifogats eller framgått var dessa beslutsunderlag finns tillgängliga. Inte heller Karolinskas verksamhetsplan som föreslogs inte godkännas av regionstyrelsen har bifogats ärendet.

Karolinska redovisade inte en justerad verksamhetsplan i samband med tertialbokslutet per april utan styrelsen godkände den reviderade verksamhetsplanen först i juni. Regionstyrelsen har i mitten av oktober ännu inte tagit ställning till Karolinskas reviderade verksamhetsplan för 2019.

2.2.4 Bedömning

Revisionen har tidigare bedömt att regionstyrelsens långsiktiga styrning inte säkerställer en kontroll över den framtida kostnadsutvecklingen och menar att det är av stor vikt att regionstyrelsen har kontroll över de ökade driftkostnader som uppstår med anledning av befolkningstillväxten och de ökade investeringsvolymerna. Utvecklingen hittills under året visar att kostnaderna fortfarande ligger på en alltför hög nivå och innebär att flera nämnder och styrelser inom hälso- och sjukvården inte kommer att klara en ekonomi i balans 2019. Störst problem återfinns hos Karolinska Universitetssjukhuset som prognostiserar en negativ avvikelse på 1,3 mdkr i förhållande till fastställt resultatkrav. De nämnder och styrelser som redovisar negativa avvikelser 2019 riskerar också att få svårigheter att klara sin ekonomi 2020 eftersom kostnaderna redan vid ingången av året ligger på en för hög nivå. Revisionen bedömde 2018 att regionstyrelsen inte lyckat dämpa kostnadsutvecklingstakten i enlighet med fullmäktiges intentioner. Kostnaderna ligger fortfarande på en hög nivå varför revisionen menar att regionstyrelsens styrning av den långsiktiga kostnadsutvecklingen behöver stärkas.

[15] LS 2018-1179 Avstämning av budget 2019 för Region Stockholm

Karolinska hemställde 2018 om tillskott för att hantera den ekonomiska situationen, men hemställan hanterades inte på politisk nivå. Karolinska har även 2019 hos fullmäktige hemställt om ett tillskott. Enligt revisionen är det viktigt att en hemställan från en nämnd eller bolag hanteras på ett tydligt sätt för att ge berörd nämnd eller bolag ett besked i god tid för att kunna ta ställning till nödvändiga åtgärder. Karolinska hade redan vid ingången av 2019 en alltför hög kostnadsnivå. Trots ett tillskott på 630 mnkr har underskottet fortsatt att öka. Den regelbundna dialog och uppföljning som regionledningskontoret och Karolinska Universitetssjukhuset haft under året har inte varit tillräckligt för att förbättra den ekonomiska situationen för sjukhuset. Revisionen menar därför att regionstyrelsens styrning av Karolinska behöver bli mer aktiv, tydlig och transparant. Revisionen har också noterat att regionstyrelsen ännu inte fastställt Karolinskas reviderade verksamhetsplan för 2019.

Trots att många nämnder och styrelser inom hälso- och sjukvården prognostiserar negativa resultat beräknas regionens resultat som helhet uppgå till 100 mnkr (inklusive omställningskostnader). Detta beror, liksom tidigare år, på högre statsbidrag och samlade skatteintäkter samt på lägre räntekostnader än budgeterat. Det prognostiserade resultatet för 2019 är dock väsentligt lägre än de senaste tre åren och ett för lågt överskott för att bidra till att regionen på sikt ska uppnå en långsiktigt hållbar ekonomi som har kapacitet att bland annat möta en svagare utveckling av skatteintäkterna.

2.3 Målstyrning

Revisionen har granskat det regionövergripande arbetet med att utveckla målstyrningsmodellen samt beredningsprocessen gällande mål och indikatorer inför regionfullmäktiges beslut om budget 2020.

2.3.1 Bakgrund

I fullmäktiges budget 2019 framgår vilka mål nämnder och styrelser ska styra mot. Det framgår även att varje nämnd och styrelse *ska* definiera egna målvärden utifrån fullmäktiges satta mål samt att dessa mål *kan* brytas ned i egna och mer detaljerade mål för att bidra till och uppnå de koncerngemensamma målen. Regionstyrelsen har utifrån sin uppsiktsplikt ansvar för att nämnder och bolag styr mot de koncerngemensamma målen.

Revisionen har under ett antal år pekat på olika problem i dels modellen för målstyrning, dels kvalitetssäkringen i målstyrningsprocessen. Revisionen har t.ex. pekat på att målen ansetts vara uppfyllda trots att antalet indikatorer för vissa mål varit få och tillsammans endast mätt en liten del av målet. Revisionen har också konstaterat att vissa indikatorer inte varit tydligt definierade eller mätmetoden inte tydligt fastställd. Vidare har det varit oklart hur målvärden har tagits fram. När det exempelvis gäller mål för trafiken har vissa målvärden satts på en lägre nivå än tidigare års utfall. Revisionen har också lyft fram att regionstyrelsen inte ställt tillräckliga krav på nämnders och styrelsers analys i uppföljningarna.

Revisionen har sedan 2014[16] rekommenderat landstingsstyrelsen att vidareutveckla indikatorer för måluppfyllelse för att i högre utsträckning ge en mer täckande bild samt utveckla analys av utfallet på indikatorerna för att få tillfredsställande underlag för bedömning av om fullmäktiges övergripande mål är uppnådda. Rekommendationen bedömdes 2018 vara delvis åtgärdad.

Revisionen konstaterar att det under de senaste åren tagits olika initiativ för att utveckla målstyrningen i regionen. I fullmäktiges budget 2017 fanns ett uppdrag till landstingsstyrelsen om utveckling av styr- och ledningssystemet[17] och i landstingsstyrelsens ärende om Effektiv ledning, styrning och uppföljning inom Stockholms läns landsting[18] framgår att det är av vikt att utveckla målstyrningen i hela organisationen. Revisionen har löpande följt dessa uppdrag och kan konstatera att dåvarande landstingsstyrelsens förvaltning, i samarbete med flera förvaltningar, har arbetat med olika utvecklingsfrågor kopplat till målstyrningen under 2017 och 2018. Samtidigt konstaterar revisionen att arbetet på tjänstemannanivå inte har mynnat ut i några formella återkopplingar till fullmäktige respektive (landstings-) regionstyrelsen på uppdragen. Förslag till anvisningar, t.ex. gällande utformning och kvalitetssäkring av indikatorer, har i slutändan inte fastställts varken av regionstyrelsen eller av regionledningskontoret.

2.3.2 Principer samt uppdrag för målstyrning i fullmäktiges budget 2019

Som nämnts i avsnitt 2.1 fastställde fullmäktige i december 2018 i budgeten för 2019 styrande principer för styrning, ledning och uppföljning av Region Stockholm. Av styrprinciperna framgår att budgetens mål är överordnade andra mål. Enligt styrprinciperna gäller att för att mål i fullmäktiges andra styrande dokument ska bli styrande och inte enbart vägledande krävs att målen ”prioriteras och finansieras” i fullmäktiges budget. Någon närmare precisering av vad detta innebär för t.ex. det av fullmäktige fastställda miljöprogrammet[19] tydliggörs inte. Av miljöprogrammet framgår att det är styrande för förvaltningar och bolag. Revisionen konstaterar att två tredjedelar av målen i miljöprogrammet inte är upptagna i budget 2019. Det förefaller därför oklart vilken status dessa mål har och hur den långsiktighet som eftersträvas i det fleråriga miljöprogrammet omhändertas i målstyrningsmodellen.

När det gäller regionstyrelsens roll anger styrprinciperna att ”Regionstyrelsen ska ha en strukturerad dialog med nämnder och bolag om utformning och uppföljning av nämnders och bolags mål kopplade till fullmäktiges mål.” Styrprinciperna innehåller ingen information om hur den strukturerade dialogen gällande utformning av nämnders och bolags mål ska gå till och inget om hur indikatorer till fullmäktiges mål ska kvalitetssäkras eller hur bedömning av indikatorernas koppling till målen ska hanteras.

Styrprinciperna anger att kraven på nämnders och bolags hantering av mål, ekonomi och intern kontroll ska förtydligas i regiondirektörens anvisningar inför det årliga

[16] Rekommendation nr 590, landstingsrevisorerna Årsrapport landstingsstyrelsen 2014
[17] LS 2016-0257
[18] 2017-01-25 LS 2017-0180
[19] Miljöprogrammet 2017-2021, LS 2015-0092

budgetarbetet samt inför delårs- och årsrapportering, alternativt vid behov i kompletterande policyer eller riktlinjer. Angående anvisningar i budgetarbetet, se vidare 2.3.4.

Revisionen konstaterar att det i fullmäktiges budgetbeslut för 2019 saknades ett antal indikatorer, målvärden till indikatorer etc. Ett arbete med att komplettera indikatorer har pågått under 2019 (se nedan) men som redan framgått av avsnitt 1.2 återstår vid delåret fortfarande att utveckla 22 av 72 indikatorer och dessa kommer inte att kunna mätas under 2019.

I mars 2019 behandlade fullmäktige ärendet Avstämning av budget 2019 för Region Stockholm[20]. Av regionledningskontorets tjänsteutlåtande framgår att regionledningskontoret kommer att föreslå utveckling av målstyrningen i syfte att bättre kunna säkerställa målen framöver. Enligt tjänsteutlåtandet pågår arbete med att ta fram målvärden för indikatorer i budget 2019 och att vidareutveckla arbetet med mål, indikatorer, målvärden och styrning, ledning och uppföljning för planåren samt att ta fram målvärden för dessa till budget 2020. Tjänsteutlåtandet anger vidare att regionledningen inför arbetet med budget 2020 kommer fortsätta utveckla målstyrningen i enlighet med fullmäktiges beslut samt utveckla anvisningarna för att underlätta rapporteringen. Regionledningskontoret kommer också att förutsätta följsamhet till anvisningarna.

2.3.3 Arbetet med att utveckla målstyrningen

Regionledningskontoret har under vintern och våren 2019 bedrivit ”Projekt för utveckling av RF indikatorer”. Arbetet har bedrivits i ett nätverk med berörda förvaltningar. Av det presentationsmaterial som revisionen tagit del av framgår att projektet haft som inriktning att ta fram kompletteringar gällande indikatorer som fastställts av fullmäktige i budget 2019. I vissa fall har det handlat om att definiera indikatorerna i sig och i andra fall om att ta fram mätmetoder, utfallsdata, målvärden etc. Regionledningskontoret har i arbetet med förvaltningarna utgått från tidigare förslag till anvisningar på hur indikatorer bör vara utformade (se 2.3.1). De förslag som har tagits fram av RLK och övriga förvaltningar har inte beretts i berörda nämnder utan enbart i regionstyrelsen inför beslut i fullmäktige.

Det framgår av intervjuer att det arbete som tidigare påbörjats inom regionledningskontoret med att, utifrån tidigare uppdrag, utveckla målstyrningsmodellen inte har fortsatt i en samlad och mot förvaltningarna kommunicerad form under 2019. Det pågår därför inte något regiongemensamt arbete med att t.ex. definiera krav på indikatorer. Granskningen visar dock att det inom enskilda områden har bedrivits utvecklingsarbete både vad gäller former för målstyrningen och utveckling av indikatorer.

I verktyget Stödet, som utvecklats av regionledningskontoret, finns samtliga mål samlade och kopplingen mellan mål, delmål, indikatorer, uppdrag etc. har

[20] LS 2018-1179

tydliggjorts på ett överskådligt sätt såväl för både rapporterande nämnd och bolag och för regionstyrelsen.

2.3.4 Arbetet med förslag till budget 2020

Granskningen visar att de regionövergripande anvisningarna till bolag och förvaltning för arbetet med budget 2020[21] till skillnad mot motsvarande anvisningar tidigare år inte innehåller någon information gällande arbetet med mål och indikatorer inför budget 2020.

Under senvåren och efter sommaren 2019 har det bedrivits ett arbete inför budget 2020 där förvaltningarna tillfrågats om framtagande av olika typer av indikatorer. I granskningen framkommer att arbetet skett med relativt snäva tidsramar. Regionledningskontorets anvisningar gällande VP 2020 publicerades först i mitten av oktober. I anvisningen finns skrivningar om arbetet med mål och indikatorer. Anvisningen hänvisar dock i huvudsak till ett nytt dokument i form av en bilaga till fullmäktiges budget, ”Integrerad ledning och styrning av Region Stockholm”, som ska antas av fullmäktige i november. Av regionledningskontorets anvisning framgår att ett antal indikatorer och deras mätetal ska tas fram av nämnderna och beslutas av respektive nämnd i december.

2.3.5 Bedömning

Revisionen ser positivt på att det pågår ett utvecklingsarbete för att ta fram ytterligare indikatorer liksom systemstöd för redovisning och uppföljning av mål och indikatorer. Revisionen ser också, efter att i flera år ha rekommenderat en utveckling av målstyrningen, positivt på att målstyrningsmodellen nu är beskriven i ett samlat dokument.[22] Vidare uppfattar revisonen att verktyget Stödet bör kunna bidra till en mer överblickbar planering och rapportering och därmed en mer samlad styrning av målarbetet i regionen.

Revisionen vill dock lyfta fram vikten av att indikatorer har definierats och kvalitetssäkrats innan beslut för att säkerställa att målen kan följas upp under kommande verksamhetsår. Annars finns risk att de mål och indikatorer som fastställs i budgetbeslutet i praktiken inte går att följa upp. Revisorerna vill här poängtera tidsaspekten i arbetet med indikatorerna. För att kunna föreslå målvärde för en indikator är det exempelvis av vikt av kunna analysera nuläget och för detta behövs utfallsdata för indikatorn. Tidigare utvecklingsarbete gällande t.ex. krav på indikatorer och kvalitetssäkring av dessa inom regionledningskontoret bör kunna utnyttjas och vidareutvecklas i samverkan med övriga förvaltningar. Revisionen menar att tidspressen i processen för att utveckla målen inför budget 2020 innebär en risk att föreslagna mål och indikatorer inför budget 2020 inte är tillräckligt beredda, förankrade och kvalitetssäkrade.

Rekommendation:

[21] RS 2019-0325
[22] Budget 2019 (LS 2017-1455). Bilaga 3: Styrning, ledning och uppföljning av Region Stockholm

Tidigare lämnad rekommendation[23] ersätts av följande rekommendation:

- Regionstyrelsen bör säkerställa att mål och indikatorer inför fullmäktiges budgetbeslut är tillräckligt beredda, förankrade och att det finns en process för kvalitetssäkring.

2.4 Reglemente för regionstyrelsen och övriga nämnder

Revisionen har de senaste åren granskat om nämndernas ansvar och befogenheter är tydligt reglerat. Tidigare granskningar som har avrapporterats till landstingsstyrelsen/regionstyrelsen, Karolinska Universitetssjukhuset och Stockholms läns sjukvårdsområde har bl.a. utmynnat i rekommendationer om att respektive reglemente bör revideras för en ökad tydlighet. Den nu genomförda granskningen har omfattat samtliga reglementen och utgångspunkten har varit om de nya reglementena överensstämmer med lagstiftning och fullmäktiges krav samt om ansvar och uppgifter i reglementen är tydliga. Granskningen har också omfattat inrättandet av utskott och beredningar samt delegationsordning för regionstyrelsen och instruktion för regionstyrelsens utskott och beredningar. Revisionen har även följt upp hur tidigare rekommendationer hanterats i beredningen av reglementena för den nya mandatperioden.

2.4.1 Beredningen

Krav på beredning

Enligt kommunallagen ska fullmäktige anta reglementen om nämndernas verksamhet och arbetsformer. I kommunallagen anges även att innan ett ärende kan avgöras av fullmäktige ska det ha beretts av en nämnd vars verksamhetsområde ärendet berör eller av en fullmäktigeberedning[24]. Beredningen syftar till att ge fullmäktige ett tillförlitligt och allsidigt belyst underlag för besluten. I ansvaret ingår ett visst mått av sakprövning som innebär att regionstyrelsen, med sin ledande roll i beredningsprocessen och som sista instans i processen, alltid ska få tillfälle att yttra sig innan beslut läggs fram i fullmäktige[25]. Styrelsen också ska lägga fram förslag till beslut i ärendet.

I kommunallagen ställs inga kvalitetskrav på beredningen. Förvaltningslagen innehåller en bestämmelse som gäller för beredning av ärenden. Bestämmelsen anger att en myndighet endast får vidta åtgärder som har stöd i rättsordningen och myndigheten ska i sin verksamhet vara saklig och opartisk.

Landstingsfullmäktige definierade i *Mål och budget 2018*[26] kvalitetskrav på ärendeprocessen, där beredning ingår. Där framgår att den ska vara effektiv och leda till relevanta, kvalitetssäkrade underlag inför de politiska besluten i t.ex. styrelsen och i fullmäktige. Vidare slås fast att alla ärenden som är av särskild ekonomisk och strategisk vikt ska beredas med centrala funktioner för styrning, ekonomi och juridik inom

[23] Rekommendation nr 590, Landstingsrevisorernas årsrapport Landstingsstyrelsen 2014
[24] Undantag från detta s.k. beredningstvånget är valärenden och ärenden om avsägelse från ett uppdrag som förtroendevald.
[25] Madell Tom, Lundin Olle (2018). Kommunallagen en kommentar, Författarna och Norstedts juridik AB, s. 141.
[26] Dnr: LS 2017–0595

landstingsstyrelsens förvaltning (nuvarande regionledningskontoret) inför beslut i styrelsen och i fullmäktige. Det är bl.a. viktigt att ärenden är korrekt beredda och utformade i enlighet med lagstiftning.

Ärendet Ny politisk organisation

Landstingsrådsberedningen har i oktober 2018 berett ärendet Ny politisk organisation för Stockholms läns landsting[27]. Ärendet består av en skrivelse som anger vilka nämnder, utskott och beredningar som ska utgöra den politiska organisationen, dessa organs ansvar och uppgifter samt sammansättning och mandattid. I skrivelsen anges att landstingets/regionens organisation ska utvecklas för att skapa en enklare struktur och tydligare ansvarsförhållanden.

Landstingsstyrelsen beredde ärendet och föreslog på sitt sammanträde 2018-11-06 fullmäktige besluta att: 1) fastställa vilka nämnder som ska utgöra den politiska organisationen och deras sammansättning, 2) fastställa mandattider för bl.a. beredningar, 3) uppdra till styrelsen att ta fram förslag till reglementen till styrelsen och övriga nämnder i enlighet med landstingsrådsberedningens skrivelse. Styrelsen beslutade, under förutsättning av fullmäktiges beslut, att uppdra till landstingsdirektören att ta fram reglementen för styrelsen och övriga nämnder i enlighet med landstingsrådsberedningens skrivelse.

Ärendet behandlades av fullmäktige 2018-11-20 som i enlighet med styrelsens förslag beslutade att fastställa vilka nämnder som ska utgöra landstingets/regionens politiska organisation och deras sammansättning. Granskningen visar att fullmäktiges protokoll hänvisar till en särskild sida i landstingsstyrelsens förslag till beslut och inte till hela ärendet. På den sida som beslutet hänvisar till står inget om mandattider. Även när det gäller fullmäktiges beslut att uppdra till landstingsstyrelsen att ta fram förslag till reglemente hänvisar protokollet till en sida. Följden blir att fullmäktige beslutat att uppdra till styrelsen att ta fram reglementen i enlighet med en viss sida i styrelsens ärende i stället för ärendet som helhet.

Ärendet Reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder

Av intervjuer framkommer att arbetet med att ta fram förslag till nya reglementen påbörjades under våren 2018. Chefsjurist och chef för regiondirektörens stab ledde arbetet med beredningen av ärendet med stöd från staben, SLL ekonomi och styrning och SLL juridik vid landstingsstyrelsens förvaltning. I beredningen formades en särskild arbetsgrupp med uppgift att säkerställa följsamhet till kommunallagen. I ett senare skede övertog politiska rotel 1 i beredningen av förslag till reglementen inför landstingsrådsberedningens beslut. Tiden för beredningen beskrivs i en intervju ha varit knapp då förslag till reglementen, som följde den nya politiska organisationen, behövde vara fastställda innan årsskiftet.

Landstingsrådsberedningen beredde fram själva ärendet[28], som bestod av en skrivelse och förslag till reglementen. Ärendet innehöll inget tjänsteutlåtande. Skrivelsen

[27] Daterad 2018-10-31, dnr: LS 2018–0680.
[28] Dnr: LS 2018–0731

och förslag till reglementen bereddes av styrelsen 2018-11-27 som föreslog fullmäktige anta reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder, samt att reglementena ska börja gälla 1 januari 2019. Fullmäktige beslutade 2018-12-12 i enlighet med styrelsens förslag.

Ärendet Mål och budget samt arbetsordning

Landstingsrådsberedningen beredde, parallellt med ärendet Reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder, ärendet Mål och budget 2019[29] som fastställdes på samma fullmäktigemöte som reglementena antogs. Ärendet bestod av landstingsrådsberedningens skrivelse och budgetdokument, och innehöll inget tjänsteutlåtande. I budgetdokumentet beskrivs nämndernas grundläggande/övergripande uppgifter. Granskningen visar att vissa av beskrivningarna i Mål och budget är hämtade ur ärendet Ny politisk organisation medan andra återfinns i reglementena. I Mål och budget finns även tillkommande beskrivningar av nämnders grundläggande/övergripande uppgifter som inte anges i reglementena. Exempel på sådana beskrivning är: kulturnämnden driver arbetet med konstnärlig gestaltning och kulturell verksamhet i hälso- och sjukvården.

Ärendet inrättande av utskott och beredningar

Fram till den sista december 2018 gällde *Reglemente för landstingsstyrelse och nämnder*[30]. Av det framgår att styrelsen bl.a. ska ha ett arvodesutskott, en arvodesberedning och inför allmänt val en valkretsberedning. Styrelsen har tidigare beslutat att inrätta ett rese- och representationsutskott.

I december beredde landstingsrådsberedningen ärendet Inrättande av utskott och beredningar under landstingsstyrelsen[31]. Ärendet bestod av landstingsrådsberedningens skrivelse (daterad 2018-12-13) som föreslår vilka utskott och beredningar som ska inrättas under styrelsen i enlighet med fullmäktiges beslut i ärendet Ny politisk organisation[32]. Fem utskott och beredningar omfattas inte av skrivelsen även om dessa ingår i *Reglemente för regionstyrelsen*. Det gäller arvodesutskott, rese- och representationsutskott, arvodesberedning, valkretsberedning och regionrådsberedning. Styrelsen beslutade 2018-12-18 att inrätta utskott och beredningar enligt landstingsrådsberedningens förslag.

Styrelsen beslutade på sitt sammanträde 2018-11-06 att för tiden 2018-11-06—2019-11-26 välja ledamöter till arvodesutskottet, arvodesberedningen[33] respektive rese- och representationsutskottet. På sammanträdet 2018-12-18 valde styrelsen ledamöter till valkretsberedningen (för tiden 2019-01-01— 2022-08-31). Likaså valdes för tiden 2018-12-13—2019-12-12 ledamöter och ersättare samt ordförande och vice

[29] Dnr: LS 2017–1455. Styrelsen behandlade ärendet på sitt sammanträde 2018-11-27 och fullmäktige beslutade i ärendet 2018-12-11-12.
[30] Dnr: LS 2017–1197.
[31] Dnr: LS 2018–1271
[32] I ärendet anges följande utskott och beredningar: arbets- och personalutskott med en miljö- och hållbarhetsberedning, produktionsutskott, länsplane- och samhällsplaneringsutskott, innovations- och utvecklingsutskott med en forskningsberedning.
Dnr: LS 2018–0680.
[33] Till arvodesberedningen valdes även en ordförande bland ledamöterna.

ordförande till utskotten och beredningarna som styrelsen beslutade att inrätta. Beslutet innebär att ledamöter och ersättare är valda för en tid innan styrelsens beslut. I bilaga till protokollet[34] anges dock att ledamöter och ersättare är valda för tiden 2018-12-18—2019-12-17. Vidare visar protokollsgranskning av perioden 2019-01-29 – 2019-06-11 att styrelsen har valt ledamot till arvodesberedningen och ledamöter till valkretsberedningen.

Ärendet Delegationsordning för regionstyrelsen och Instruktion för regionstyrelsens utskott och beredningar

Parallellt med ärendet Inrättande av utskott och beredningar beredde landstingsrådsberedningen ärendet Delegationsordning för regionstyrelsen och Instruktion för regionstyrelsens utskott och beredningar med anledning av ny politisk organisation[35]. Ärendet består bla. av landstingsrådsberedningens skrivelse (daterad 2018-12-13). Av skrivelsen framgår att för att dessa utskott och beredningar ska kunna arbeta smidigt och effektivt föreslås en instruktion. I instruktionen beskrivs ansvarsområden och arbetsformer för utskott och beredningar. Skrivelsen hänvisar till reglemente för regionstyrelsen och de utskott och beredningar som enligt detta ska inrättas under styrelsen. Att instruktionen utgår ifrån reglementet innebär att instruktionen omfattar fler utskott och beredningar än de som inrättats av styrelsen (se stycke 1.1.5). Instruktionen omfattar inte regionrådsberedningen. Styrelsen antog instruktionen 2018-12-18.

2.4.2 Ansvar och befogenheter i reglementena

Granskningen av ärendet Ny politisk organisation visar att det innehåller skrivningar om ansvar och befogenheter som inte följer kommunallagen. Dessa förhållanden har delvis följt med in i reglementena. Det gäller bland annat möjligheten att organisera olika politiska organ. Exempel på iakttagelserna nedan utgår i första hand från reglemente för styrelsen och nämnder som beslutades i fullmäktige i november 2018.

Närvarorätt

I reglemente för regionstyrelsen anges regiondirektören ha rätt att närvara vid nämndernas sammanträden. Fullmäktige har enligt kommunallagen ingen rätt att besluta att någon annan än ledamöter och ersättare får ha permanent närvarorätt. Nämnden ska självständigt besluta vem som har närvarorätt i syfte att lämna upplysning på sammanträdet. Att nämndsammanträde ska hållas inom stängda dörrar, särskilt i ärenden som avser myndighetsutövning eller ärenden där det förekommer uppgifter som omfattas av sekretess i nämnden, är ett krav i kommunallagen.

Fullgörande av uppgifter enligt lag

Reglemente för trafiknämnden anger att nämnden fullgör Region Stockholms uppgifter som regional kollektivtrafikmyndighet enligt lagen om kollektivtrafik, förutom vad avser färdtjänstresor. Enligt lagen ska regionala kollektivtrafikmyndigheten regelbundet i ett trafikförsörjningsprogram fastställa mål för den regionala

[34] Bilagan anger vilka ledamöter och ersättare som valts.
[35] Dnr: LS 2018–1166

kollektivtrafiken. I reglemente för tillväxt- och regionplanenämnden anges på motsvarande sätt att nämnden fullgör regionens uppgifter enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar. Det är dock fullmäktige som antar trafikförsörjningsprogram respektive den regional utvecklingsplanen. Nämnderna kan därmed inte fullgöra sina uppgifter enligt berörd lag. Samtidigt kan fullmäktige heller inte delegera fastställande av trafikförsörjningsprogram respektive regional utvecklingsplan, som fullgörande av uppgift enligt berörd lag innebär. Detta eftersom fullmäktige enligt kommunallagen ska besluta i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för landstinget.

Utskott och beredningar

Både reglementet med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder och vissa av reglementen för nämnder reglerar vilka nämnder som ska ha utskott och beredningar samt hur ytterligare utskott och beredningar får inrättas. Dessa reglementen reglerar också antalet ledamöter och ersättare i respektive utskott och beredning samt hur dessa väljs. Av flera reglementen framgår att utskott, såsom arbets- och personalutskottet, innovations- och utvecklingsutskottet och sjötrafikutskottet, ska ha en beredning under sig. I kommunallagen finns ingen bestämmelse som anger att ett utskott kan ha en beredning under sig.

I reglementet med allmänna bestämmelser anges i enlighet med kommunallagen att den principiella ansvars- och beslutsfördelningen mellan nämnd och dess utskott är att samtliga frågor som rör verksamhetens mål, inriktning, omfattning och kvalitet ska avgöras av nämnden. Övriga frågor får delegeras. En nämnd har alltid ett självständigt ansvar som innebär att den bestämmer själv vilka frågor som får delegeras i enlighet med i delegeringsbestämmelserna i kommunallagen. Nämnden beslutar självständigt om att inrätta beredning och av beslutanderätten följer att besluta om beredningens sammansättning och mandattid.

Krisledningsnämnd

En av fullmäktiges uppgifter enligt kommunallagen är att välja ledamöter och ersättare till en nämnd. Enligt reglemente för regionstyrelsen ska ordinarie ledamöter i styrelsens arbets- och personalutskott utgöra regionens krisledningsnämnd. Ett fullmäktigebeslut krävs för att inrätta en krisledningsnämnd eftersom fullmäktige, som beskrivs ovan, inte har rätt att delegera ansvarsuppgifter till ett utskott, bara till en nämnd. Vidare fordras ett val i fullmäktige där ledamöter och ersättare väljs till krisledningsnämnden. Att ”utgöra” innebär inte formellt att ledamoten eller ersättaren är vald.

Personal

Av reglementet med allmänna bestämmelser framgår att respektive nämnd är anställningsmyndighet för personal vid dess förvaltning eller förvaltningar, med undantag för förvaltningschef som anställs av regionstyrelsen. Denna bestämmelse gäller även i de fall förvaltningen tillhandahåller förvaltningsstöd till en annan nämnd. Nämnderna har hand om personalfrågor inklusive arbetsmiljöfrågor inom sin respektive verksamhet. I reglemente för hälso- och sjukvårdsnämnden anges att

nämnden ska tillhandahålla förvaltningsstöd till vårdens kunskapsstyrningsnämnd som enligt sitt reglemente ska köpa förvaltningsstöd av hälso- och sjukvårdsnämnden. Motsvarande bestämmelser anges i reglemente för trafiknämnden och reglemente för färdtjänstnämnden där trafiknämnden ska tillhandahålla medan färdtjänstnämnden ska köpa förvaltningsstöd.

Enligt kommunallagen får fullmäktige bestämma att en nämnd ska tillhandahålla tjänster åt en annan nämnd. Dock ska nämnderna självständigt besluta om t.ex. anställning av personal. Utgångspunkten är alltså att nämnderna själva avgör hur verksamheten lämpligast ska bedrivas. Varken vårdens kunskapsstyrningsnämnd eller färdtjänstnämnden har någon egen förvaltning och heller ingen anställd personal. Nämndernas möjligheter att utföra sitt uppdrag självständigt påverkas i och med att de är beroende av en annan nämnd som tillhandahåller förvaltningsstöd i form av personal. Det finns därmed en risk för att färdtjänstnämnden respektive vårdens kunskapsstyrningsnämnd inte kan säkerställa sitt verksamhetsansvar och utföra sitt uppdrag från fullmäktige när nämnderna inte har egen rådighet över förvaltningen.

Fastighets- och servicenämnden och Locum AB

I reglemente för fastighets- och servicenämnden anges att under nämnden lyder en förvaltningschef som inför nämnden är ansvarig för fastighetsverksamheten. Vidare slår reglementet fast att Locum AB:s verkställande direktör fungerar som förvaltningschef med ansvar för fastighetsverksamheten och som inför nämnden är ansvarig för fastighetsverksamheten. Som ovan beskrivet beslutar nämnden i frågor som rör förvaltningen. Hur fastighets- och servicenämnden organiserar sin verksamhet och det biträde den behöver är en förvaltningsfråga som nämnden själv beslutar om.

Ledamöter och ersättare i nämnd är enligt kommunallagen förtroendevalda. Utgångspunkten i lagen är att deras beslutsfattande och verksamhetsansvar är kollektivt. Nämnden ska b.la. se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt. Syftet med verksamheten är att tillgodose medlemmarnas behov av olika nyttigheter. Revisionsansvaret för förtroendevalda kan vara kollektivt och/eller enskilt. Enligt kommunallagen finns inga bestämmelser som reglerar skadeståndsansvar för verksamheten.

En ledamot eller suppleant i ett regionägt bolag definieras inte som förtroendevald enligt kommunallagen. Till skillnad mot en nämnd är bolagets syfte att driva verksamheten på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt för bolagets bästa. Av aktiebolagslagen framgår att en styrelseledamot eller verkställande direktör som när han eller hon fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bolaget ska ersätta skadan.

Enligt fullmäktiges protokoll 2018-12-11--12 är förtroendevalda ledamöter och ersättare i nämnden också valda som ledamöter i styrelsen för Locum AB. Denna situation innebär, enligt kommunallagen, inte att ställföreträdarjäv och delikatessjäv föreligger mellan rollen som förtroendevald och ledamot i styrelsen. Däremot kan det, med utgångspunkt i valet av samma ledamöter och skillnaderna mellan en nämnds respektive ett bolags syfte, finnas en risk för intressekonflikt mellan att vara förtroendevald ledamot i fastighets- och servicenämnden respektive vara styrelseledamot.

Detsamma gäller VD för Locum AB som samtidigt har rollen som förvaltningschef för fastighetsverksamheten.

Fastighetsförsäljning och fastighetsförvärv

I reglemente för regionstyrelsen anges att styrelsen ska leda och samordna regionens strategiska fastighetsförsäljningar och fastighetsförvärv. Av reglemente för fastighets- och servicenämnden framgår att nämnden ska besluta om köp eller försäljning av fastighet när försäljningspris i avtal inte överstiger 100 mnkr. Begreppen strategisk fastighetsförsäljning respektive strategiskt fastighetsförvärv är inte definierade. Det är exempelvis inte tydligt om en strategisk fastighetsförsäljning innebär försäljning av en så kallad strategisk fastighet. Med utgångspunkt i tidigare beslut[36] och nomenklatur inom regionens fastighetsområde så kan/ska inte en så kallad strategisk fastighet försäljas. Dessutom framgår inte tydligt att det är regionstyrelsen som har beslutanderätt i det fall en *strategisk* fastighetsförsäljning respektive *strategiskt* fastighetsförvärv understiger 100 mnkr.

Hälso- och sjukvårdsnämndens respektive vårdens kunskapsstyrningsnämnds uppgifter

Enligt reglemente för vårdens kunskapsstyrningsnämnd ska nämnden inom hälso- och sjukvårdsverksamheten i Region Stockholm ansvara för frågor om kvalitetsregister, leda och samordna hälso- och sjukvårdens nivåstrukturering och ansvara för patientsäkerhets- och vårdhygienfrågor. Vilka kvalitetsregister som nämnden ansvarar för definieras inte, vilket riskerar att innebära otydlighet i roller och ansvar mot andra aktörer inom regionen. Liknande otydlighet gäller för nämndens ansvar för patientsäkerhets- och vårdhygienfrågor, där fördelningen mellan nämndens ansvar och den enskilda vårdgivarens ansvar inte är tydligt. Det är inte heller tydliggjort hur nämndens ansvar för att leda och samordna hälso- och sjukvårdens nivåstrukturering förhåller sig till hälso- och sjukvårdsnämndens övergripande ansvar för hälso- och sjukvården enligt reglementet[37].

Uppsiktsplikt

Reglemente för regionstyrelsen innehåller flera bestämmelser rörande uppsiktsplikt, som t.ex. ordförandens ansvar att ha uppsikt över Region Stockholms nämndförvaltning och bolag, styrelsens fortlöpande uppsikt över verksamheten i de företag och stiftelser som Region Stockholm helt eller delvis äger eller annars har intresse i, och styrelsens tillvaratagande av regionens intressen vid bolags- och föreningsstämmor. I kommunallagen anges att styrelsens uppsiktsansvar omfattar även förening(ar) som en region är medlem i . Givet detta är det inte tydliggjort i reglementet hur styrelsen ska utöva sin uppsiktsplikt över föreningar.

[36] Se Mål och budget 2017 (dnr: LS 2016–0257).
[37] Se t.ex. 2 § punkt 1,2,3,8 och 12 i reglemente för hälso- och sjukvårdsnämnden.

Lagar
Regionen är skyldig att följa ett antal lagar som t.ex. hälso- och sjukvårdslagen och lagen om kollektivtrafik. Reglementena anger vilken nämnd som ansvarar för att den aktuella lagen följs.

Regionen är även skyldig att följa följande lagar: säkerhetsskyddslagen, lag om totalförsvar och höjd beredskap och lag om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara. Vilken nämnd/vilka nämnder som ansvarar för att en eller flera av dessa lagar följs, framgår inte av reglementena.

2.4.3 Ansvar och befogenheter i instruktionerna

Revisionens tidigare granskning[38] visade att formuleringar, i dåvarande reglemente, av utskottens arbetsuppgifter kunde uppfattas handla om att ta ansvar för verksamheten. Det gäller t.ex. formuleringar som fanns om att ”bevaka” och ”ta initiativ”. När det gäller beredningarna visade granskningen av det tidigare reglementet att formuleringen ”att ha till uppgift att följa upp verksamheten inom respektive beredningsansvarsområde” kunde uppfattas som ett vidare ansvar än att bara bereda. Revisionen rekommenderade därför landstingsstyrelsen att föreslå fullmäktige att besluta om revidering av reglemente för styrelsen och nämnderna så att utskott och beredningar inte kan uppfattas ha visst ansvar för verksamheten.

Av den nu beslutade instruktionen framgår att styrelsen delegerar vissa beslutanderätter till utskott: a) arbets- och personalutskottet ska på styrelsens vägnar ansvara för den löpande uppföljningen av nämnders och bolags ekonomi och i egenskap av krisledningsnämnd planera och utveckla Region Stockholms insatser såväl förebyggande som vid extraordinära händelser, b) innovations- och utvecklingsutskottet ska på styrelsens vägnar leda arbetet med att genomföra framtidens vårdinformationsmiljö[39].

Granskningen visar att begreppen ”bevaka och ta initiativ” samt ”följa och bereda” förekommer även i den nya instruktionen för att ange inom vilka områden utskottet ska bereda. Detta gäller t.ex. för arbets- och personalutskottet, produktionsutskottet och innovations- och utvecklingsutskottet. Forskningsberedningen ska vara ”rådgivande organ i frågor” som rör Region Stockholms strategiska inriktning gällande forskning och utbildning (FoU) inom hälso- och sjukvården, och ”följa upp” verksamheten inom FOU-området.

I instruktionen anges att tjänstgörande ordförande i ett utskott på utskottets vägnar får fatta beslut i ärenden som är så brådskande att utskottets avgörande inte kan avvaktas. Enligt kommunallagen får en nämnd uppdra åt ordföranden, eller en annan ledamot som nämnden har utsett, att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Att landstingsstyrelsen/regionstyrelsen kan delegera till en ledamot, som också är vald till ordförande

[38] Årsrapport 2016 för landstingsstyrelsen, dnr: RK 201604-0027.
[39] Fullmäktige har 2018 fattat ett genomförandebeslut för investeringsobjektet Framtidens vårdinformationsmiljö SLL till en investeringsutgift om högst 2,2 mdkr, dnr: LS 2017–0753

för ett av styrelsens utskott, är i enlighet med kommunallagens bestämmelse. Delegeringen gäller dock enbart beslut i styrelsens ärenden, alltså inte ett ärende som utskottet i enlighet med instruktionen delegerats att besluta i. Att ledamöter delegeras rätt att besluta i brådskande ärenden innebär en otydlighet i förhållande till delegationsordningen, som anger att enbart tjänstgörande ordförande i styrelsen delegeras rätten att besluta i brådskande ärenden. Att ”tjänstgörande ordförande i ett utskott får på utskottets vägnar besluta i ett brådskande ärende innebär också en vidaredelegering. Enligt kommunallagen har endast en förvaltningschef rätt att vidaredelegera beslutanderätt till en anställd inom regionen.

Det finns flera exempel på ansvarsområden i instruktionen som inte regleras i styrelsens reglemente som till exempel vårdexport, regional digital infrastruktur, energi- och klimatfrågor och social hållbarhet. Av instruktionen framgår också flera exempel på ansvarsområden som kan överlappa med andra nämnders ansvar, som t.ex. innovationsutskottets ansvarsområde informationsförvaltning. Detta ansvarsområde kan överlappa med kulturnämndens uppgift att leda och samordna Region Stockholms arkiv- och informationshantering[40].

Vidare visar granskningen att beskrivning av utskotten och beredningarna på regionens webbsida inte helt överensstämmer med styrelsens reglemente och instruktionen. Det gäller t.ex. arbets- och personalutskottet.

2.4.4 Uppföljning av tidigare rekommendationer

Revisionen har i en granskning under 2017[41] rekommenderat regionstyrelsen att i samråd med Karolinska Universitetssjukhuset och Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) revidera deras respektive reglemente så att verksamhet och arbetsformer regleras i enlighet med kommunallagen. Granskningen visar att det nya reglementet med allmänna bestämmelser innehåller avsnittet arbetsformer under vilket t.ex. tidpunkt för sammanträden, kallelse, närvarorätt och ordförandes ansvar regleras. Karolinska universitetssjukhusets respektive SLSO:s reglemente reglerar nämndens allmänna ansvar och nämndens uppgifter.

Revisionen har i samma granskning också rekommenderat styrelsen att komplettera reglemente för landstingsstyrelse och nämnder så att hälso- och sjukvårdsnämndens ansvar för kunskapsstyrning och läkemedelskommittén framgår. Revisionen konstaterar att vårdens kunskapsstyrningsnämnd enligt det nya reglementet ska utöva ledning av kunskapsstyrningsorganisationen inom Region Stockholms hälso- och sjukvård och tandvård, samt ansvara för frågor som rör läkemedelskommittéer.

Vidare har revisionen rekommenderat styrelsen att föreslå revidering av reglemente för landstingsstyrelse och nämnder så att utskott och beredningar inte kan uppfattas ha visst ansvar för verksamheten. I de nya reglementena fastslås vilka utskott och beredningar som ska finnas under respektive nämnd. Det fastslås dock inte vilket ansvar och uppgift respektive utskott och beredning ska ha, med undantag för

[40] Se 2 § i *Reglemente för kulturnämnden.*
[41] Se Årsrapport 2017 för Karolinska universitetssjukhuset (dnr: RK 2017-0023), årsrapport 2017 för Stockholms läns sjukvårdsområde (dnr: RK 2017-0026) och Årsrapport 2017 för landstingsstyrelsen (dnr: RK 2017-0029).

regionrådsberedningen. Regionrådsberedningens uppgift är att bereda och framlägga förslag i ärendena som ska behandlas av styrelsen. Rekommendationen har åtgärdats.

Styrelsen har rekommenderats att i förslag till övriga styrdokument till fullmäktige ge nämnder förutsättningar att följa kommunallagen, exempelvis genom att inte använda begrepp som ägande och hänvisa till ledningens ansvar. Rekommendationen rörde främst de nämnder som styrdes enligt bolagsliknande förhållanden, dvs. Karolinska och SLSO. Granskningen visar att reglementena nu inte innehåller begrepp som ägande och hänvisning till ledningens ansvar. Rekommendationen är därmed åtgärdad. Däremot innehåller reglementena flera andra bestämmelser som nämnden enligt kommunallagen själv ska besluta om, t.ex. sin förvaltning och personal. Som tidigare beskrivet finns också en risk att färdtjänstnämnden respektive vårdens kunskapsstyrningsnämnd inte har förutsättning för att följa kommunallagens bestämmelser att utföra sitt uppdrag från fullmäktige.

2.4.5 Bedömning

Revisionen bedömer att regionstyrelsen beredning av reglementena för den nya mandatperioden inte har skett helt i enlighet med lagstiftning och fullmäktiges krav. Revisionen anser framförallt att ärendet om ny politisk organisation och ärendet om reglementen inte har varit tillräckligt juridiskt kvalitetssäkrade så att förvaltningslagens bestämmelse och fullmäktiges krav på att ärenden ska vara korrekt beredda och utformade i enlighet med lagstiftning efterlevs. Ärendena med reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder samt ärendet mål och budget 2019 beskriver delvis regionens kommande organisation på olika sätt. Revisionen bedömer att detta riskerar att bidra till otydligheter om roller och ansvar.

Reglementena innehåller flera exempel på otydligheter mellan nämndernas ansvar och uppgifter. Det gäller till exempel fastighetsförsäljning och fastighetsförvärv och hälso- och sjukvårdsnämndens samt vårdens kunskapsstyrningsnämnds uppgifter rörande hälso- och sjukvård. Likaså att ingen nämnd fastslås ansvara för att vissa lagar efterlevs, som regionen är skyldig att följa. Samtidigt har en struktur skapats där nämndernas beslutanderätter fråntagits eller begränsats i flera frågor som nämnden enligt kommunallagen självständigt ska besluta om. Det gäller till exempel inrättande av beredningar och bedömning av eventuellt behov av att anställa personal. Att utskott ska ha en beredning under sig är enligt revisionens bedömning en organisation som inte är möjlig enlig kommunallagen. Revisionen bedömer därför att ansvar och uppgifter i reglementen inte är helt tydliga och i vissa fall inte följer kommunallagen.

Förtroendevalda ledamöter och ersättare i fastighets- och servicenämnden är också valda som ledamöter i styrelsen för Locum AB. Vd:n för Locum AB har samtidigt rollen som förvaltningschef för fastighetsverksamheten. På grund av skillnaderna mellan en nämnds respektive ett bolags syfte bedömer revisionen att detta skapar risker för intressekonflikt mellan att vara förtroendevald ledamot i fastighets- och servicenämnden respektive vara styrelseledamot och försvåra styrning och ledning. En situation som kan framkalla denna intressekonflikt, som är undantagna delar av jävsbestämmelserna, är i det fall nämnden fattar ett beslut som gynnar nämnden och

regionen i stort men som missgynnar bolaget. Ett beslut som styrelsen och VD sedan måste verkställa och som enligt aktiebolagslagen kan innebära ersättningsskyldighet för ledamot och VD.

Vidare bedömer revisionen att instruktionen för regionstyrelsens utskott och beredningar inte fullt ut följer kommunallagen när det gäller en tjänstgörande ordförandes rätt att besluta i brådskande ärenden. Revisionen bedömer också att vissa ansvarsområden som angetts för utskott riskerar att inte följa kommunallagens delegeringsbestämmelser, dvs. rör ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet. Att styrelsen delegerat till innovations- och utvecklingsutskottet att leda genomförandet av framtidens vårdinformationsmiljö kan innebära att ett helt verksamhetsområde delegerats till utskottet. Enligt kommunallagen kan ett helt verksamhetsområde inte delegeras till ett utskott, eftersom utskottet då förvandlas till en nämnd. Revisionen bedömer att tidigare lämnad rekommendation om att styrelsen bör säkerställa att den delegation som ges är så preciserad att styrelsen fortfarande kan behålla ledningen, kontrollen och ansvaret för verksamheten kvarstår.

Revisionen bedömer att val till utskott och beredningar är ofullständiga. Å ena sidan har ledamöter och ersättare inte valts till flera utskott och beredningar som fastställs i *Reglemente för regionstyrelsen*. Å andra sidan har styrelsen valt ledamöter till arvodesberedningen och valkretsberedningen som styrelsen inte beslutat att inrätta. I enlighet med kommunallagen är det också nämnden som självständigt beslutar vem som har närvarorätt i syfte att lämna upplysning på sammanträdet. Likaså är det nämnden som självständigt ska besluta om att inrätta eventuella beredning inklusive att bestämma beredningens sammansättning och mandattid.

Revisionen vill också betona vikten av att i protokoll kontrollera att hänvisning görs till rätt del av ärendet och på så sätt säkerställa att de har tillkommit i laga ordning. Transparensen i beslutsprocessen behöver förstärkas. Ett annat exempel på att protokollföringen behöver kontrolleras är att ledamöters och ersättares mandattid i utskott och beredningar börjat gälla före beslut om inrättandet av utskott och beredningar.

Revisionen anser att beskrivningen av utskotten och beredningarna på regionens webbsida bör ska överensstämma med styrelsens reglemente och instruktionen.

Revisionen bedömer i övrigt att tidigare lämnade rekommendationer gällande reglementena har åtgärdats.

Rekommendationer

- Regionstyrelsen behöver säkerställa att reglementen överensstämmer med kommunallagen när det gäller att
    - nämnden självständigt ska besluta vem som har närvarorätt i syfte att lämna upplysning på sammanträdet.
    - nämnden självständigt ska besluta om att inrätta eventuella beredning inklusive att bestämma beredningens sammansättning och mandattid.
    - utskott inte kan ha en beredning under sig.

  - regionstyrelsens mandattid inte anges på två olika sätt.
  - färdtjänstnämnden respektive vårdens kunskapsstyrningsnämnd kan säkerställa sitt verksamhetsansvar och utföra sitt uppdrag från fullmäktige genom tillräcklig rådighet över förvaltningen.

- Regionstyrelsen bör i reglementena tydliggöra när det gäller
  - ansvarsfördelningen mellan hälso- och sjukvårdsnämnden och vårdens kunskapsstyrningsnämnd, framförallt gällande kvalitetsregister samt patientsäkerhets- och vårdhygienfrågor.
  - ansvarsfördelningen mellan regionstyrelsen och fastighets- och servicenämnden, framförallt när det gäller försäljning och förvärv av fastighet.
  - regionstyrelsens uppsiktsplikt över föreningar.
  - utpekat ansvar för att vissa lagar efterlevs.

- Regionstyrelsen behöver säkerställa att instruktionen för utskott och beredningar följer kommunallagen och reglementen exempelvis när det gäller att rätt besluta i brådskande ärenden.

- Regionstyrelsen bör välja ledamöter och ersättare till alla sina utskott och beredningar.

- Regionstyrelsen bör bereda ett valärende till fullmäktige om val av ledamöter till krisledningsnämnden.

- Regionstyrelsen bör säkerställa att beskrivningar av sina utskott och beredningar på regionens webbsida överensstämmer med styrelsens reglemente och instruktionen.

2.5 Uppföljning av rekommendationer

År 2019 har det skett organisatoriska förändringar som påverkat regionstyrelsen, exempelvis har resultatenheten Landstingsfastigheter överförts från regionstyrelsen till den nybildade fastighets- och servicenämnden. Det finns ett antal tidigare lämnade rekommendationer till regionstyrelsen (tidigare landstingsstyrelsen) som rör fastighetsverksamheten. Revisionen kommer se över om vissa rekommendationer inom fastighetsområdet som tidigare varit ställda till regionstyrelsen ska föras över till fastighets- och servicenämnden. Översynen ska vara klar till revisionens årsrapporter 2019.

3 Delårsrapport 2019-08-31 för Region Stockholm

Från och med 2019 gäller lag om Kommunal bokföring och redovisning (LKBR) för kommuner, regioner och kommunalförbund. Regionstyrelsen har inte gjort någon dokumenterad genomlysning av resultat- och balansräkning kopplat till den nya lagen. Det är enligt revisionen av vikt att Region Stockholm upprättar en

dokumenterad analys av sin genomgång samt dokumenterar om ändringarna får effekt på räkenskaperna.

Granskningen av den finansiella rapporteringen har utförts i enlighet med International Standard on Review Engagements ISRE 2410 Översiktlig granskning av finansiell delårsinformation.

Årets prognostiserade balanskravsresultat är positivt och uppgår till 96 mnkr, vilket innebär att det inte finns något balanskravsresultat att reglera. Beräkningen av det prognostiserade balanskravsresultatet har gjorts enligt information från RKR.

I granskningen har det inte kommit fram några omständigheter som ger anledning att anse att delårsrapporten inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning och god redovisningssed.

4 Resultatenheter inom regionstyrelsen

I detta avsnitt görs en bedömning av ekonomisk och verksamhetsmässigt resultat, intern styrning och kontroll samt räkenskaperna för regionstyrelsens redovisningsenheter; regionledningskontoret och koncernfinansiering.

4.1 Regionstyrelsen/regionledningskontoret

4.1.1 Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Regionstyrelsen prognostiserar årets resultat till 0 mnkr, vilket är i överensstämmelse med fullmäktiges resultatkrav. Personalkostnaderna avviker negativt från budget till följd dels av högre personalomkostnadspålägg än budgeterat, dels att överföring av personal till annan nämnd skett senare än planerat. Lämnade bidrag för satsningar inom kompetensförsörjning beräknas avvika positivt från budget, eftersom flera satsningar troligen inte kommer igång under året.

Regionstyrelsens ansvar och uppdrag har förändrats i och med nytt reglementet från 2019. En omorganisation genomförs därför för att utveckla regionstyrelsen som strategisk ledningsfunktion för styrning, ledning och samordning av regionens ansvarsområden. Operativa delar av regionstyrelsens verksamheter överförs till den nya fastighets- och servicenämnden, hittills har exempelvis Berga Naturbruksgymnasium, SLL IT:s verksamhet, Strategiska fastighetsfrågor och investeringar samt Upphandling överförts. Förändringen har medfört att antalet medarbetare på regionledningskontoret har minskat från ca 760 vid utgången av 2018 till 260 per augusti 2019[42]. Under slutet av 2019 kommer merparten av regionens centrala förvaltningar också att samlokaliseras fysiskt.

Regionstyrelsens investeringsbudget för 2019 uppgår till 722 mnkr och är främst hänförbar till genomförandet av programmet Framtidens vårdinformationsmiljö (FVM). Utfallet för 2019 prognostiseras till 20 mnkr beroende på att en förändrad

[42] Uppgifterna redovisas exklusive den politiska organisationen.

tidplan har förskjutit investeringarna inom programmet till 2020. Den totala investeringsramen kvarstår oförändrad på 1 600 mnkr.

Delårsrapporten innehåller ingen redovisning av måluppfyllelsen, utan uppföljning sker vid årsbokslutet. Revisionen kan också konstatera att regionstyrelsen i ett sent skede justerat sin delårsrapport vilket inneburit att avsteg gjorts från den mall för utformning av delårsrapporten som ska gälla för regionens samtliga nämnder och styrelser.

Bedömning
Avvikelser i förhållande till budget har i huvudsak analyserats och kommenterats på ett tillfredställande sätt i styrelsens delårsrapport. Revisionen bedömer regionstyrelsens prognos för det ekonomiska resultatet i allt väsentligt som rimlig. Det verksamhetsmässiga resultatet bedöms i revisionens årsrapport 2019.

4.1.2 Intern styrning och kontroll

Ledningsnära kostnader och representation
Vid granskning av ledningsnära kostnader och representation har revisionen noterat att vissa privata utlägg inte har fakturerats vidare till berörda personer. Efter granskningen har revisionen noterat att kostnaderna har fakturerats och betalats. Rekommendationen från tidigare år bedöms som delvis åtgärdad.

Leverantörsfakturaprocessen
Revisionen har noterat att kontrollmoment i leverantörsfakturahanteringen inte har dokumenterats på ett tydligt och uppföljningsbart sätt. Granskningen har i övrigt inte föranlett några noteringar.

Rekommendation:
- Regionledningskontoret bör dokumentera utförda kontroller avseende större fakturor för att erhålla spårbarhet till utförd kontroll.

Löneprocessen
Granskningen visar att löneenheten har upprättat en processbeskrivning över hela flödet avseende beredning och utbetalning av löner. Processbeskrivningen kan utvecklas ytterligare genom att även innehålla risker och vilka kontroller som finns för att motverka identifierade risker.

Samtliga personer inom HR-avdelningen och på löneserviceenheten har full behörighet att genomföra ändringar av fasta data i lönesystemet Heroma. Revisionen har noterat att det inte genereras logglistor ur Heroma för regelbunden kontroll och kvalitetssäkring av gjorda ändringar av fasta data

Signering av utanordningslistan innebär att chef verifierar att kontroll och rapportering av eventuella felaktigheter för rättning/justering har skett. I granskningen har noterats att chefer signerar utanordningslistor innehållande egen lön. Vidare har revisionen noterat att de utanordningslistor som ska signeras är bristfälligt dokumenterade, vilket gör att revisionen inte kan bedöma om denna kontroll utförs.

Revisionen har också noterat att det är möjligt för anställda att logga in/ut i tidrapporteringssystemet för annan person än sig själva. Den risk som finns är att arbetad tid (kompsaldo) inte överensstämmer med faktiskt nedlagd tid. En översyn kring säkerheten pågår och i den bör ingå att ta ställning till risken för felaktigheter samt arbeta fram tillräckliga kontroller.

Rekommendationer:

- Regionledningskontoret bör säkerställa att genererade logglistor ur Heroma tas fram för regelbunden kontroll och kvalitetssäkring av ändringar av fasta data för att minska risken för felaktiga ändringar.

Granskningar utan väsentliga iakttagelser

Revisionen har även granskat processen för lämnade anslag, bokslutsprocessen och de administrativa rutinerna rörande hanteringen av skadekontot. Utöver vad som framgår under rubriken räkenskaper när det gäller bokslutsprocessen finns inga väsentliga noteringar.

Bedömning

Vid hittills genomförda granskningar har mindre avvikelser noterats när det gäller ledningsnära kostnader och representation samt processerna för leverantörsfakturor och löneutbetalning. Dessa bedöms dock inte vara av sådan karaktär att de påverkar den samlade bedömningen av regionstyrelsens interna styrning och kontroll gällande regionledningskontoret.

4.1.3 Räkenskaper/Delårsrapport 2019-08-31

Revisionen av den finansiella rapporteringen har utförts i enlighet med International Standard on Review Engagements ISRE 2410 Översiktlig granskning av finansiell delårsinformation. I granskningen har det inte kommit fram några omständigheter som ger anledning att anse att regionstyrelsens delårsrapport gällande regionledningskontoret inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning och god redovisningssed.

4.2 Regionstyrelsen/koncernfinansiering

Koncernfinansiering är en redovisningsenhet inom regionstyrelsen där poster av regionövergripande karaktär redovisas, exempelvis skatteintäkter och statsbidrag. Ingen separat delårsrapport tas fram för koncernfinansiering.

4.2.1 Intern kontroll

Övergripande

Inom koncernfinansiering hanteras redovisning av skatteintäkter, beräkning av personalomkostnadspålägg, redovisning av pensioner samt finansiering genom extern upplåning. Rutin- eller processbeskrivningar finns inte upprättade för dessa områden. Verksamheten hanteras av ett begränsat antal personer. Rutinbeskrivningar bör upprättas där roller och ansvar förtydligas för väsentliga processer med påverkan på den finansiella rapporteringen, bland annat för att minimera risken för

personberoende. Vidare bör riskanalyser inom de finansiella processerna upprättas med motverkande kontrollmoment i syfte att minimera risken för fel i den finansiella rapporteringen. Enligt uppgifter genomförs vissa kontroller löpande, dock dokumenteras inte detta på ett tydligt sätt varför revisionen inte kan bekräfta att kontrollerna är tillräckliga.

Rekommendationer:

- Regionledningskontoret bör i syfte att ytterligare stärka den interna kontrollen för koncernfinansiering upprätta:
    - dokumenterade rutinbeskrivningar för väsentliga processer med påverkan på den finansiella rapporteringen
    - dokumenterade riskanalyser med identifiering av motverkande kontrollmoment

Beräkning av personalomkostnadspålägg

Beräkning av personalomkostnadspålägget sker med utgångspunkt från historiska data. Utgångspunkten utgörs av deklarerade löner två år tillbaka som sedan räknas upp med reallöneökning och inflation, uppgifter som hämtas från KPA. Baserat på detta beräknas en procentsats som avser arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och kollektivavtalad pension vilket respektive förvaltning inom Region Stockholm ska belastas med. Beräkning görs för pensioner medan arbetsgivaravgifter och avtalsförsäkring är fasta.

Revisionen har vid processgenomgång inte identifierat någon efterföljande kontroll om tillämpade antaganden varit korrekta. När den finansiella redovisningen baseras på antaganden bör en efterföljande kontroll innefatta hur väl tillämpade antaganden överensstämmer med faktiskt utfall för att dra lärdom av händelser som bör beaktas vid framtida antaganden i modellen.

Revisionen bedömer att den schablonbaserade beräkningsprocessen i allt väsentligt bygger på en tillräcklig intern kontroll. Dokumentationen av genomförda kontrollmoment kan dock ytterligare förtydligas.

Rekommendationer:

- Regionledningskontoret bör implementera en efterföljande kontroll för uppföljning av modellen för personalomkostnadspålägg.

Redovisning av pensioner

Utöver det som anges under avsnitt 4.2.1 är hanteringen av pensioner baserad på externa bekräftelser och underlag från KPA. Upprättande av bokföringsunderlag i Excel hanteras av en person. I den använda Excel-modellen finns inbyggda automatiserade kontroller. Revisionen har vid processgenomgång uppfattat att ett kontrollmoment finns implementerat där en annan person säkerställer att uppgifter från KPA blir inmatade i bokföringsunderlaget på ett korrekt sätt. Revisionen bedömer att rutinen kan säkerställa en tillräcklig kontroll. Då detta kontrollmoment inte dokumenteras kan revisionen dock inte bekräfta att kontrollen genomförts. Revisionen kommer därför vid granskningen av årsbokslutet granska överensstämmelsen mellan redovisningen av regionens pensionsåtagande och externa underlag från KPA.

Granskningar utan väsentliga iakttagelser
Revisionen har även granskat processen för beräkning och redovisning av skatteintäkter samt finansieringsprocessen och säkringsredovisningen. Utöver vad som framgår under rubriken övergripande kommentarer finns inga väsentliga noteringar inom dessa områden.

Bedömning
Vid hittills genomförda granskningar har avvikelser noterats när det gäller beräkning av personalomkostnadspålägg och redovisning av pensioner. Dessa bedöms dock inte vara av sådan karaktär att de påverkar den samlade bedömningen av styrelsens interna styrning och kontroll gällande koncernfinansiering.

4.2.2 Räkenskaper

Redovisning av fordran
Inom Koncernfinansiering återfinns fordringar på 387 mkr gentemot bland annat Länsstyrelsen som är hänförlig till trafiknämndens förvaltning för utbyggd tunnelbana (FUT). Redovisningen baseras på av FUT genomförda beräkningar för att bedöma den externa fordran. Det finns ingen kontroll inom Koncernfinansiering för att säkerställa att korrekt värden redovisas som extern fordran. Revisionen har tagit del av *”Tilläggsavtal till Huvudavtal och Delprojektavtal avseende utbyggd tunnelbana enligt 2013 års Stockholmsöverenskommelse”* i vilken det återfinns en betalningsplan. Revisionen kan dock inte inom ramen för denna granskning bekräfta huruvida betalningsplanen följs eller om det finns avvikelser mot betalningsplanen. Detta då alla kontrollmoment rörande avtalen sker inom FUT. Revisionen avser att följa upp detta under hösten samt göra en slutlig bedömning i samband med granskningen av årsbokslutet 2019.

Rekommendationer:
- Regionledningskontoret bör implementera en spårbar och dokumenterad kontroll avseende redovisningen av de poster som är hänförliga till förvaltningen för utbyggd tunnelbana.

Delårsrapport 2019-08-31
Revisionen av den finansiella rapporteringen har utförts i enlighet med International Standard on Review Engagements ISRE 2410 Översiktlig granskning av finansiell delårsinformation. I granskningen har det inte kommit fram några omständigheter, utöver ovanstående fordran rörande FUT som ger anledning att anse att delårsrapporten inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning och god redovisningssed.

5 Yttrande över Årsrapport 2018

Regionstyrelsen har 2019-08-27 lämnat yttrande över revisionens årsrapport för 2018[43]. Av yttrandet framgår att regionstyrelsen instämmer i revisionens oro för den långsiktiga kostnadsutvecklingen. Regionstyrelsen uppger att det är av stor vikt att framåt förmå prioritera det som är väsentligt för invånarna och hålla kostnadsutvecklingen inom de ramar som ges av skatteintäkternas utveckling. Det handlar om att sänka kostnaderna för administration, lokaler, förbrukningsartiklar och säkerställa effektiva processer i vården. Dessutom måste investeringarna prövas noggrant eftersom investeringar idag innebär ökade drifts- och kapitalkostnader imorgon.

Av yttrandet framgår att regionstyrelsen inte delar revisionens bedömning när det gäller måluppfyllelsen då sex av sju övergripande mål är uppfyllda enligt de definitioner som är beslutade av fullmäktige. Vidare framgår att det pågår ett arbete med att se över målstrukturen inför budget 2020.

I årsrapporten lämnas sju nya rekommendationer. Av yttrandet framgår att sex av dessa helt eller delvis har åtgärdats. Vidare framgår att ett systematiskt arbete sker med att säkerställa att de av revisionen lämnade rekommendationerna åtgärdas.

[43] Yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2018 för Landstingsstyrelsen, RS 2019-0579

Vad gör regionrevisorerna?

Regionrevisorerna granskar den verksamhet som bedrivs av regionens nämnder och bolagsstyrelser. Revisionsuppdraget är det största inom kommunal verksamhet.

Att vara revisor är ett förtroendeuppdrag vars syfte är att med oberoende, saklighet och integritet främja, granska och bedöma verksamheten. Den övergripande uppgiften för revisorerna är att granska hur nämnder och styrelser tar sitt ansvar. De förtroendevalda revisorerna är fullmäktiges och ytterst medborgarnas instrument för den demokratiska kontrollen. De har därmed en viktig funktion i den lokala självstyrelsen.

Ledamöter i nämnder och styrelser ansvarar inför fullmäktige för hur de själva, anställda och uppdragstagare genomför verksamheten. I ansvaret ingår att genomföra en ändamålsenlig verksamhet utifrån fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten, på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt och med en tillräcklig intern kontroll samt att upprätta rättvisande räkenskaper.

I årsrapporter för nämnder och styrelser sammanfattar revisionskontoret den granskning som genomförts under det gångna året. Verksamhetsrevisionen redovisas löpande i projektrapporter. Publikationerna finns på www.sll.se. Det går även att prenumerera på regionrevisorernas nyhetsbrev genom att anmäla intresse via e-postmeddelande till landstingsrevisorerna.rev@sll.se.

Region Stockholm

Postadress: Box 22230, 104 22 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 25 b (T-bana Rådhuset)
Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se
Hemsida: www.sll.se
Org.nr: 232100-0016

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Granskningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Delvis	Nej	
Administration i vården					
2014 (Projekt 16/2014) ID: 563	Administration i vården Landstingsstyrelsen och HSN bör systematiskt se över och samordna sina sammantagna krav på inrapportering och uppföljning gentemot vårdgivarna i syfte att minska den administrativa belastningen inom hälso- och sjukvården.		X		Det landstingsgemensamma systemet för planering och uppföljning, Stödet, har implementerats. I samband med det har har en översyn gjorts om vad som ska rapporteras in, när och i vilken omfattning i syfte att minska och underlätta det administrativa arbetet för landstingets nämnder och bolag. Arbetet med att lägga in tidigare manuella bilagor i Stödet har påbörjats och arbete med att utveckla nya funktioner i Stödet kommer att fortsätta. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Ansvar och befogenheter					
2016 rsrapp ID: 1001	Ansvar och befogenheter Landstingsstyrelsen bör föreslå fullmäktige att besluta om revidering av reglemente för styrelsen och nämnderna så att utskott och beredningar inte kan uppfattas ha visst ansvar för verksamheten.	X			2019-10: Granskning visar att i de nya reglementena fastslås vilka utskott och beredningar som ska finnas under respektive nämnd. Det fastslås dock inte vilket ansvar och uppgift respektive utskott och beredning ska ha, med undantag för regionrådsberedningen. Regionrådsberedningens uppgift är att bereda och framlägga förslag i ärendena som ska behandlas av styrelsen. Rekommendationen har åtgärdats.
2016 rsrapp ID: 1002	Ansvar och befogenheter Landstingsstyrelsen bör säkerställa att gränsen mellan beslut och verkställighet är tydlig i delegationsordningen.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 Delår ID: 1069	Ansvar och befogenheter Landstingsstyrelsen bör i samverkan med Karolinska och SLSO föreslå landstingsfullmäktige att revidera reglementena för Karolinska och SLSO så att verksamhet och arbetsformer regleras i enlighet med kommunallagen	X			2019-10: Granskningen visar att det nya reglementet med allmänna bestämmelser inne-håller avsnittet arbetsformer under vilket t.ex. tidpunkt för sammanträden, kallelse, närvarorätt och ordförandes ansvar regleras. Karolinska universitets-sjukhusets respektive SLSO:s reglemente reglerar nämndens allmänna ansvar och nämndens uppgifter. Rekommendationen har därmed åtgärdats.
2017 Delår ID: 1070	Ansvar och befogenheter Landstingsstyrelsen bör inom ramen för sitt uppsiktsanansvar säkerställa att kommunallagens regler för bl.a. delegation följs och att det i nämndernas styrdokument inte används begrepp för en kommunal nämnd som exempelvis "löpande förvaltning".				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 Delår ID: 1077	Ansvar och befogenheter Landstingsstyrelsen bör i förslag till övriga styrdokument till landstingsfullmäktige ge nämnder förutsättningar att följa kommunallagen, exempelvis genom att inte använda begrepp som ägande och hänvisa till ledningens ansvar	X			2019-10: Granskningen visar att reglementena nu inte innehåller begrepp som ägande och hänvisning till ledningens ansvar. Rekommendationen har därmed åtgärdats.

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Gransk-ningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Del-vis	Nej	
Ansvar och befogenheter					
2018 Delår ID: 1332	Ansvar och befogenheter Landstingsstyrelsen bör komplettera reglemente för landstingsstyrelse och nämnder så att hälso- och sjukvårdsnämnden ansvar för kunskapsstyrning och läkemedelskommitt n framgår.	X			2019-10: Revisionen konstaterar att vårdens kunskapsstyrningsnämnd enligt det nya reg-lementet ska utöva ledning av kunskapsstyrningsorganisationen inom Region Stockholms hälso- och sjukvård och tandvård, samt ansvara för frågor som rör läkemedelskommitt er.
2019 Delår ID: 1568	Regionstyrelsen behöver säkerställa att reglementen överensstämmer med kommunallagen när det gäller att - nämnden självständigt ska besluta vem som har närvarorätt i syfte att lämna upplysning på sammanträdet. - nämnden självständigt ska besluta om att inrätta eventuel beredning inklusive att bestämma beredningens sammansättning och mandattid. - utskott inte kan ha en beredning under sig. - regionstyrelsens mandattid inte anges på två olika sätt. - hårdtjänstnämnden respektive vårdens kunskapsstyrninsnämnd kan säkerställa sitt verksamhetsansvar och utföra sitt uppdrag från fullmäktige genom tillräcklig rådighet över förvaltningen.				Ny rekommendation Följs upp i samband med delårsgranskningen 2020.
2019 Delår ID: 1569	Regionstyrelsen bör i reglementena tydliggöra när det gäller - ansvarsfördelningen mellan hälso- och sjukvårdsnämnden och vårdens kunskapsstyrningsnämnd, framförallt gällande kvalitetsregister samt patientsäkerhets- och vårdhygienfrågor. - ansvarsfördelningen mellan regionstyrelsen och fastighets- och servicenämnden, framförallt när det gäller försäljning och förvärv av fastighet. - regionstyrelsens uppsiktsplikt över föreningar. - utpekat ansvar för att vissa lagar efterlevs.				Ny rekommendation Följs upp i samband med delårsgranskningen 2020.
2019 Delår ID: 1570	Regionstyrelsen behöver säkerställa att instruktionen för utskott och be-redningar följer kommunallagen och reglementen exempelvis när det gäller rätt att besluta i brådskande ärenden.				Ny rekommendation Följs upp i samband med delårsgranskningen 2020.
2019 Delår ID: 1571	Regionstyrelsen bör välja ledamöter och ersättare till alla sina utskott och beredningar.				Ny rekommendation Följs upp i samband med delårsgranskningen 2020.
2019 Delår ID: 1572	Regionstyrelsen bör bereda ett valärende till fullmäktige om vl av ledamöter till krisledningsnämnden				Ny rekommendation Följs upp i samband med delårsgranskningen 2020.
2019 Delår ID: 1573	Regionstyrelsen bör säkerställa att beskrivningar av sina utskott och be-redningar på regionens webbsida överensstämmer med styrelsens reglemente och instruktionen.				Ny rekommendation Följs upp i samband med delårsgranskningen 2020.

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Granskningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Delvis	Nej	
Bidrag till Konserthuset					
2016 Delår ID: 891	Bidrag till konserthuset Landstingsstyrelsen bör i samverkan med kulturnämnden tydliggöra ansvarsfördelning för beredning och riktlinjer för hantering av stöd/bidrag till konserthuset så att stödet blir transparent och tydligt.		X		2019-03: Kulturnämndens ansvar för bidrag till konserthuset har förtydligats i reglementet som fastställdes av fullmäktige i december 2018. Dialog om nytt avtal sker mellan kulturförvaltningen och regionledningskontoret. Ett interimsavtal är beslutat i väntan på ett ordinarie avtal 2019-2022. Avtalet ska innehålla en ekonomiskt hållbar finansieringsmodell på längre sikt inkl. bidragsnivåer. Volym av verksamhetsbidrag och underhåll ska ingå i modellen. Finansieringsmodellen är den fråga som kvarstår att lösa. Rekommendationen kvarstår tills nytt avtal med tydlig ansvarsfördelning är beslutad. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Dataskyddsförordningen					
2018 rsrapp ID: 1495	Regionstyrelsen bör fastställa ett sammanhållet dokument som beskriver styrelsens behandling av personuppgifter.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Ekonomistyrning					
2016 (Projekt 9/2016) ID: 1072	LS övergripande ekonomistyrning Landstingsstyrelsen behöver ta fram en ekonomistyrningsstrategi som förklarar och motiverar hur styrningen ska kunna upprätthållas i praktiken med finansiella mål anpassade till landstingets förutsättningar och riktlinjer för god eknomisk hushållning som långsiktigt kan leda till en god ekonomisk hushållning		X		Landstinget har en utvecklad modell för ekonomistyrning som behöver utvecklas ytterligare. Som ett första steg beslutade fullmäktige om styrande principer för beräkning av resultatkrav. Som komplement till styrande principer för styrning och ledning som beslutades i samband med budget 2019 kommer RLK (tidigare LSF) arbeta fram riktlinjer för ekonomi- och verksamhetsstyrning. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2016 (Projekt 9/2016) ID: 1073	LS övergripande ekonomistyrning Landstingsstyrelsen behöver komplettera det ekonomiska regelverket med principer eller strategier som säkerställaer landstingets kostnadskontroll över omfattande och långsiktiga driftavtal.		X		Arbete pågår att bereda en ny policy för styrning och ledning där ekonomistyrning ingår som en viktig komponent. Ett av syftena med policyn och tillhörande riktlinjer är att uppnå förstärkt kostnadskontroll. För att detta ska kunna ske ska samtliga beslut i Region Stockholm (landstinget, SLL) fattas på väl underbyggda ekonomiska grunder. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Granskningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Delvis	Nej	
Ekonomistyrning					
2016 (Projekt 9/2016) ID: 1074	LS övergripande ekonomistyrning Landstingsstyrelsen behöver utveckla sin beräkningsmodell så att den tar hänsyn till demografiska skillnader i befolkningens långsiktiga sammansättning.			X	Förvaltningens, RLK (tidigare LFS) bedömning är att nuvarande modell täcker det behov som finns eftersom den har sin utgångspunkt i landstingskoncernens utfall och räknas upp med faktorer för pris-, löne- och befolkningsutveckling samt tillkommande drifts- och kapitalkostnader för investeringar. I enlighet med landstingets reglemente är det, enlikt RLK, beställarnämnderna för hälso- och sjukvård och kollektivtrafik som har till uppgift att genomföra bedömning av befolkningens behov vilket ska återrapporteras till landstingsstyrelsen. Revisionens rekommendation handlar dock om att denna information från HSN, som RLK hänvisar till, ska användas i Region Stockholms beräkningsmodell. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2016 (Projekt 9/2016) ID: 1075	LS övergripande ekonomistyrning Landstingsstyrelsen behöver ta fram tydliga principer för hur de framtida lokalkostnaderna som uppstår till följd av de beslutade strategiska investeringarna ska beräknas och fördelas mellan landstingets verksamheter.				Under revisionsår 2019 kommer revisionen att genomföra två projekt, dels ett avseende god ekonomisk hushållning inom vårdområdet, dels ett kring strategisk fastighetsplanering. Rekommendationen kommer att följas upp inom ramen för dessa. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 Delår ID: 1083	Resultatkrav Landstingsstyrelsen bör, exempelvis i en ekonomistyrningsstrategi, tydliggöra vilka principer som ska gälla för resultatkraven och under vilka förutsättningar som ett resultatkrav omprövas för att långsiktigt kunna hantera resultatkraven.		X		2019-03: Landstingsstyrelsen beslutade i budget 2019 om principer för beräkning av resultatkrav. Under 2019 avser revisionen att följa upp vilka bedömningar som ligger till grund för resultatkraven för nämnder och bolag. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
EU:s strukturfond					
2016 rsrapp ID: 1003	EU:s strukturfond Landstingsstyrelsen bör i samverkan med tillväxt- och regionplanenämnden uppdatera landstingets internationella riktlinjer för att förtydliga ansvar och roller för nämnderna när det gäller landstingets strategi gentemot EU.			X	2019-02: Landstingsstyrelsen har i uppdrag att se över policyer och styrande dokument. Översyn av styrdokumenten pågår men ännu har inte en översyn av landstingets internationella riktlinjer genomförts. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2016 rsrapp ID: 1004	EU:s strukturfond Landstingsstyrelsen bör säkerställa att den årliga uppföljningen av landstingets deltagande i EU-finansierade projekt utförs enligt riktlinjerna och att en samlad bild ges av hur mycket medel SLL tar emot via EU:s strukturfonder.		X		2019-03: Tillväxt- och regionplaneförvaltningen har i ett informationsärende till tillväxt-och regionplanenämnden sammanställt vilka EU-organisationer som SLL är delaktiga i. rendet anmäldes till landstingsstyrelsen 19 juni 2018 (LS 2018-0704). rendet beskriver hur landstinget är organiserat kring arbetet med EU-frågor, vilka projekt landstinget är delaktiga i och om regionalt strukturfondspartnerskap. Ingen uppföljning har genomförts av hur mycket medel SLL tar emot via EU:s strukturfonder. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Granskningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Delvis	Nej	
Fastighetsförvaltning					
2016 (Projekt 8/2016) ID: 951	Fastigheter - lokalanpassning på mindra sjukhus Landstingsstyrelsen bör säkerställa att processen för lokalanpassningar är samordnad, transparent och tydlig för att undvika att projekt blir dyrare än budgeterat och att omtag måste ske.				2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 (Projekt 7/2017) ID: 1234	Byggprojekt i vårdens fastigheter Landstingsstyrelsen bör säkerställa att det i stora och komplexa projekt som pågår i direkt närhet till boenden finns en tidsmässig och kostnadsmässig beredskap för överklaganden redan i planeringsskedet.				2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 (Projekt 7/2017) ID: 1235	Byggprojekt i vårdens fastigheter Landstingsstyrelsen bör tillsammans med Locum säkerställa att signaler om fördyringar fångas upp i ett tidigt skede och att förnyade genomförandebeslut tas upp i fullmäktige i ett skede där det är möjligt att omprioritera eller omvärdera projektens genomförande.				2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 Delår ID: 1079	Fastighetsägaransvar Landstingsstyrelsen bör tillsamans med Locum respektive trafiknämnden i styrdokument tydliggöra vilka krav som följer av ansvaret som fastighetsägare för att säkerställa att ansvaret hanteras i sin helhet inom och mellan respektive organisation.			X	I och med tillskapandet av den nya fastighets- och servicenämnden (FSN) fom 2019 har resultatenheten LFS flyttats från landstingsstyrelsen till FSN. I och med den flytten har Locum och FSN ingått ett avtal som reglerar villkoren för genomförande av fastighetsverksamheten. I det avtalet regleras byggherreansvaret, men ej fastighetsägaransvaret. Således har inte landstings-/regionstyrelsen tillsammans med Locum/FSN i styrdokument tydliggjort vilka krav som följer av ansvaret som fastighetsägare för att säkerställa att ansvaret för vårdens fastigheter hanteras i sin helhet inom och mellan respektive organisation. När det kommer till fastighetsägaransvaret för trafikens fastigheter och anläggningar har revisionen inteunder 2018 genomfört någon uppföljning av huruvida landstings-/regionstyrelsen och trafiknämnden tagit fram något styrande dokument som reglerar fastighetsägaransvaret. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Gransk-ningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Del-vis	Nej	
Fastighetsförvaltning					
2018 rsrapp ID: 1360	Regionstyrelsen bör förelägga fullmäktige övergripande riktlinjer för fastighetsöverlåtelser för beslut.				Landstingsstyrelsens förvaltning har sedan tidigare beslutat om en handbok för fastighetsförsäljningar som både övergripande och mera detaljerat beskriver hur fastighetsförsäljningar ska gå till i SLL/Region Stockholm. Revisionen har i tidigare granskning av landstingets fastighetsförsäljningar rekommenderat landstingsstyrelsen att ta fram landstingsövergripande principer för fastighetsöverlåtelser. Dels för att säkerställa att bestämmelserna i kommunallagen och i EU:s statsstödsregler efterlevs, dels för att beskriva hur risken för oegentligheter ska kunna minimeras i samband med fastighetsförsäljningar. Revisionen kan konstatera att Region Stockholms handbok för fastighetsförsäljningar har kompletterats med kapitel rörande dessa frågor, men handboken är en tjänstemannaprodukt som ej är beslutat av politiken. Därför menar revisionen fortfarande att det behöver tas fram regionövergripande riktlinjer inom fastighetsförsäljningsområdet som beslutas politiskt. Ett sådant dokument skulle kunna innehålla flera av delarna i dagens handbok. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Forskning					
2018 (Projekt 1/2018) ID: 1368	Landstingsstyrelsen och Konsistoriet bör säkerställa att en gemensam strategi, i enlighet med det regionala ALF-avtalet, utarbetas och antas.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 (Projekt 1/2018) ID: 1369	Landstingsstyrelsen och Konsistoriet bör tillse att befintliga FoU-fördelningssystems konsekvenser ses över i förhållande till den stipulerade gemensamma strategins ambitioner med klinisk forskning samt att korrigerande åtgärder vidtas vid behov.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 (Projekt 1/2018) ID: 1370	Landstingsstyrelsen och Konsistoriet bör tillse att forskningen i större utsträckling integreras i den kliniska verksamheten för att underlätta parallell produktion av forskning och vård.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 (Projekt 1/2018) ID: 1371	Landstingsstyrelsen och Konsistoriet bör säkerställa att de administrativa funktionerna kan ge kliniska forskare relevant stöd.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 (Projekt 1/2018) ID: 1372	Landstingsstyrelsen bör säkerställa att adekvata krav på och förutsättningar för vårdgivarnas medverkan i klinisk forskning formueleras i vårdavtalen.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Granskningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Delvis	Nej	
Framtidens hälso- och sjukvård					
2016 (Projekt 12/2016) ID: 1076	Framtidens hälso- och sjukvård Landstingsstyrelsen bör sammanfatta nuläget i FHS-arbetet, utvärdera och analysera hur det ska vidareutvecklas utifrån dagens förutsättningar			X	2019-03: Revisionen konstaterar i FHS rapporten 14/2018 att arbetet inom flera områden behöver stärkas för att genomförandet av FHS ska leda till att målen säkerställs. Revisionen konstaterar bland annat att det inte finns något politiskt organ som som har en samlad bild av utvecklingen av FHS. Det politiskska ansvaret för styrningen av uppdraget förutsäytter kontinuerlig uppföljning och återrapportering av hur arbetet fortskrider. Det finns fortsatt oklarheter i ansvarsfördelningen mellan HSN och RS inom vissa områden. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Framtidens vårdinformationsmiljö					
2018 (Projekt 9/2018) ID: 1479	Regionstyrelsen bör tydliggöra beskrivningar över ansvarfördelningenoch beslutsstrukturen i programmet, framför allt vilka beslut som ska fattas på tjänstemanna- respektive politisk nivå.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 (Projekt 9/2018) ID: 1481	Regionstyrelsen bör se till att beräkningar av förberedande åtgärder, nödvändiga it-uppgraderingar o dyl. genomförs inom kort för att ha full kontroll över kostnaderna.				Då granskning pågår under hösten 2019 av programmet FVM följs rekommendationen upp i samband med denna granskning. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Förlossningsvård					
2017 (Projekt 2/2017) ID: 1124	Förlossningsvård Hälso- och sjukvårdsnämnden och landstingsstyrelsen bör gemensamt analysera orsaker till både hög personalomsättning och andel deltidsarbete i förlossningsvården för att säkerställa bemanning och patientsäkerhet på sikt		X		LSF har genomfört en kartläggning av orsakerna till att en del medarbetare inom SLL väljer att arbeta deltid. Personalomsättningen har ej analyserats. På HSF tas varje månad fram statistik gällande förlossningsvården. Analys över antalet personer som börjat eller slutat, heltid eller deltid samt fördelning av yrkeskategorier har påbörjats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Intern kontroll					
2014 rsrapp ID: 598	Hantering av konst Ansvar för landstingets konst Landstingsstyrelsen bör tydliggöra ansvarsfördelningen för tillsyn av konst inom landstinget där praxis och reglemente inte helt överensstämmer, särskilt inför kommande inköp av konstnärliga gestaltningar inom utbyggnaden av tunnelbanan.		X		Avdelningen Analys och Utveckling på LSF har utrett hur konsten hanteras i landstinget samt för- och nackdelar med att flytta ansvaret för anskaffning av konst från trafik- till kulturförvaltningen. Utredarnas rekommendation är att samma modell ska etableras som den som idag finns mellan Locum och kulturförvaltningen, det vill säga att Locum beställer konstprojekt av kulturförvaltningen. Sedan utredningen blev klar har kulturförvaltningen haft dialog med trafikförvaltningen i frågan som kommer att fortgå med deltagande från Regionledningskontoret. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Granskningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Delvis	Nej	
Intern kontroll					
2014 rsrapp ID: 599	Interna kontrollarbetet Landstingsstyrelsen bör i samband med utveckling av tillämpningsanvisningarna även utveckla en modell för landstingsstyrelsens uppföljning av den interna kontrollen inom SLL inkluderande en kvalitetssäkring av uppgifter från verksamheterna.		X		2018-03: Revisionen ser positivt på det arbete som pågår inom landstingsstyrelsens förvaltning när det gäller översyn av policy för intern kontroll med tillhörande riktlinjer/anvisningar. SLL Styrning och strategi har sedan årsredovisningen 2016 utvecklat analysen av förvaltningars och bolags internkontrollplaner som lämnas in till landstingsstyrelsens förvaltning genom att lyfta risker av koncernövergripande karaktär för omedelbar hantering inom landstingsstyrelsens förvaltning. En gemensam mall för internkontrollplan och anvisningar för denna mall finns i anvisningarna till slutlig budget 2017. Revisionen menar att dessa anvisningar borde ses som en del i arbetet med internkontroll och därmed finnas under styrdokument för just intern kontroll. Vidare bedömer revisionen att dessa anvisningar inte kan ses som tillämpningsanvisningar till den av fullmäktige beslutade policyn om internkontroll. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 rsrapp ID: 1240	Regler och rutiner Landstingsstyrelsen bör ta fram landstingsgemensamma regler och rutiner för hanteringen av jävs- och karantänsfrågor.		X		En översyn har gjorts av hanteringen och bedömningen av bisysslor. Översynen har bland annat visat på behovet av en uppdaterad vägledning för bedömning av medarbetares bisysslor. Den tidigare vägledningen har ersatts av tillämpningsanvisningar för bisysslor. I tillämpningsanvisningarna lyfts frågan om intressekonflikter och jäv. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 rsrapp ID: 1248	Hantering av konst Landstingsstyrelsen bör, tillsammans med kulturnämnden och Locum, tydliggöra hur kostnaderna som relateras till evakueringen av konst ska hanteras och vilken verksamhet som har ansvaret fr konsten medan den lagerhålls.		X		Ansvaret för konsten medan den lagerhålls har förtydligats och åligger kulturnämnden. Rekommendationen kvarstår tills otydligheten i vem som äger regionens konst och som därmed bör stå för förvaring av konsten är utredd. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 Delår ID: 1334	Bidrag Landstingsstyrelsen bör besluta om uppdaterade riktlinjer för bidrag till organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 Delår ID: 1335	Bidrag Landstingsstyrelsen bör efterfråga uppföljningen av intressepolitsiska bidrag.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Investeringar					
2014 rsrapp ID: 594	Beredning av investeringsbeslut Landstingsstyrelsen bör ställa krav på att riskanalys och hantering av risker ska framgå av underlag inför beslut i fullmäktige.		X		2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Gransk-ningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Del-vis	Nej	
Investeringar					
2015 (Projekt 7/2015) ID: 731	Investeringar - styrning och samordning inom SLL Landstingsstyrelsen bör omarbeta investeringsstrategin så att den utgör en tydlig vägledning i strategiska ställningstaganden t.ex. om landstinget ska äga eller hyra lokaler.		X		2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2015 (Projekt 7/2015) ID: 732	Investeringar - styrning och samordning inom SLL Landstingsstyrelsen bör säkerställa att processen för prioriteringar och konsekvenser av föreslagna investeringar är transparent och tydlig inför beslut i fullmäktige.		X		2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2015 (Projekt 7/2015) ID: 733	Investeringar - styrning och samordning inom SLL Landstingsstyrelsen bör säkerställa att föreslagna investeringars framtida ekonomiska konsekvenser framgår i underlag inför beslut om budget i fullmäktige.		X		2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2015 (Projekt 7/2015) ID: 735	Investeringar - styrning och samordning inom SLL Landstingsstyrelsen bör se till att det finns tydliga uppföljningsbara mål avseende kvalitet och tid för alla investeringsprojekt och -program inför beslut i fullmäktige för att kunna följa upp och klargöra ansvar.		X		2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2015 rsrapp ID: 812	Intern kontroll av investeringsprocessen Landstingsstyrelsen bör i riktlinjer för investeringar besluta om principer för när Miljöbyggnad guld, silver respektive brons ska gälla, samt i vilka fall avsteg kan göras från dem.		X		2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2016 Delår ID: 888	Uppföljning av investeringar Landstingsstyrelsen bör utveckla formerna för uppföljning och återrapportering av investeringar med bedömning av totala utgifter, sluttid och eventuella avvikelser i utförandet.		X		2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2016 rsrapp ID: 997	Ersättningsinvesteringar Landstingsstyrelsen behöver stärka styrningen av trafikens ersättningsinvesteringar.		X		2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Granskningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Delvis	Nej	
Investeringar					
2016 rsrapp ID: 998	Ospecificerade investeringar Landstingsstyrelsen behöver stärka beredningen av ospecificerade investeringar så att det inför beslut i fullmäktig framgår hur föreslagna investeringsvolymer säkerställer värde och funktionalitet i landstingets fastigheter och övriga tillgångar.		X		2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2016 rsrapp ID: 999	Investeringar Landstingsstyrelsen bör tillsammans med trafiknämnden analysera effekterna av och utveckla den nuvarande styrningen av investeringar med stora variationer i upparbetningsgraden för enskilda projekt.			X	2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 (Projekt 11/2017) ID: 1210	Vård- och trafikinvesteringar Landstingsstyrelsen bör tydliggöra ansvaret för vårdens investeringar så att hälso-och sjukvårdsförvaltningen och Locum har förutsättningar att ta ansvar för dessa.				2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 (Projekt 11/2017) ID: 1211	Vård- och trafikinvesteringar Landstingsstyrelsen bör säkerställa att enskilda specificerade investeringars prognostiserade totala utgifter framgår i landstingsstyrelsens månads-, tertial- och delårsrapporter.				2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 (Projekt 11/2017) ID: 1212	Vård- och trafikinvesteringar Landstingsstyrelsen bör säkerställa att fastighets- och investeringsberedningen följer upp och rapporterar prognostiserade avvikelser för såväl vårdens som trafikens specificerade investeringar till landstingsstyrelsen som i sin tur kontinuerligt bör rapportera till fullmäktige.				2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 (Projekt 11/2017) ID: 1213	Vård och trafikinvesteringar Landstingsstyrelsen bör säkerställa att förnyade genomförandebeslut snarast föreläggs fullmäktige för beslut när beräknade utgiftsnivåer prognosticeras överskrida tidigare beslutade nivåer.				2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 (Projekt 13/2018) ID: 1387	Regionstyrelsen bör identifiera behov av tillkommande investeringar inom både vård- och trafikområdet för att ge en heltäckande bild av investeringsutgifterna i förhållande till beräknat ekonomiskt utrymme				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Granskningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Delvis	Nej	
Investeringar					
2018 (Projekt 13/2018) ID: 1388	Regionstyrelsen bör säkerställa att prioriteringar av ersättnings-investeringar och underhållsåtgärder görs inom ramen för regionens möjliga investeringsutrymme. Detta för att behålla värdet och funktionaliteten i både trafikens och vårdens fastigheter och anläggningar				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 (Projekt 13/2018) ID: 1389	Regionstyrelsen bör skapa en hanteringsordning för hur regionen ska hantera risken att Stockholmsöverenskommelsens beslutade investeringsutgifter kan komma att överskridas				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Krisberedskap					
2018 rsrapp ID: 1485	Regionstyrelsen bör ytterligare stärka samordningen och uppföljningen av regionens krisberedskap.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Miljö					
2015 (Projekt 6/2015) ID: 750	Styrning av energiefektiviseringar Landstingsstyrelsen bör skapa och tydliggöra ekonomiska incitament samt integrera energieffektiviseringsfrågorna i den samlade verksamhetsstyrningen, med uppföljning av åtgärder/resultat på lokal nivå.		X		2019-01: Insatser planeras under 2019 för att stärka och utveckla styrningen av energieffektiviseringsarbetet i landstinget. Revisionen noterar att det inte längre framgår i MP 2017-2021 att ekonomiska incitament bör skapas, men revisionen bedömer att ett viktigt steg för att nå målen för energieffektiviseringsarbetet är att tydliggöra kostnadsbesparingsperspektiv av att uppnå målen. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 rsrapp ID: 1250	Miljöredovisning Landstingsstyrelsen bör, för att öka transparensen i redovisningen, ange kriterier för när det är relevant att externa leverantörer ska omfattas av miljömålen och ingå i den landstingsövergripande miljöredovisningen.	X			Tillämpningsanvisningen (LS 2016-1486) pekar på hur uppföljning ska göras och vilken verksamhet som omfattas av målen och riktlinjerna. Verksamheterna har ansvar att besluta om externa leverantörer och krav i avtal i enlighet med deras egna rutiner (bl a ISO14001). I dialog med RLK Hållbarhet har kraven iimplementerats i avtal.
2017 rsrapp ID: 1251	Miljöredovisning Landstingsstyrelsen bör klargöra verksamheternas ansvar för kvalitetssäkring av de uppgifter/miljödata som rapporteras in till central nivå i landstinget.	X			Enligt granskning 2019 framgår att ansvaret uppfattas tydligt av verksamheterna. Flera styrningssignaler samspelar för kvalitetssäkring, även om det i praktiken är en resursfråga: regionstyrelsens ledningssysstem, regionstyrelsens anvisningar, tillämpningsanvisningen kopplat till regionens miljömål etc.
NKS					
2015 Delår ID: 676	Uppföljning av NKS-projektet Landstingsstyrelsen bör skapa förutsättningar för en systematisk uppföljning och avtalsförvaltning för att säkerställa arbeten, tjänster och leveranser med den kvalitet som följer av OPS-avtalet.		X		Under 2019 genomförs en särskild projektgranskning av avtalsförvaltning och avtalsuppföljning av NKS. Rekomendationen följs upp i den granskningen. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Granskningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Delvis	Nej	
Personal					
2013 (Projekt 10/2013) ID: 352	Kompetensförsörjning i vården LS bör säkerställa att ansvaret tydliggörs vad gäller hur utbildningsåtagandet inklusive VFU ska hanteras och av vem i syfte att säkerställa tillräcklig tillgång till VFU av god kvalitet		X		2019-03: Samarbetet LSF-HSF har resulterat i att alla vårdgivare, oavsett driftsform, ska medverka i och tillhandhålla utbildning och att detta ska tillämpas i vårdavtalen i enlighet med det som beskrivs i tjänsteutlåtandet och SLL:s utbildningsdirektiv. En pilot av den gemensamma kvalitetsuppföljningen av VIL, verksamhetsintegrerat lärande, är genomförd under hösten 2018. Utvärdering väntas inför fortsatt drift. Kompetensförsörjningsstrategin, med dess syfte att ha ett tydligare koncernperspektiv i bl a utbildningsfrågor,har omsatts i uppdrag. T ex konsekvensanalyser avseende påverkan på utbildning ska göras innan beslut fattas som påverkar hälso- och sjukvården. Granskning under 2018 visar dock att detta inte alltid görs. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2013 (Projekt 5/2013) ID: 351	Kompetensförsörjning i vården Landstingsstyrelsen och HSN bör i arbetet med kompetensförsörjningen även utarbeta strategier som innefattar effekter av konkurrens om personal		X		2018-03: Det har tagits fram strategier men den innefattar inte någon strategi för att hantera effekter av konkurrens om personal från externa utförare. 2019-03: Hälso- och sjukvårdsverksamheternas uppdrag att genomföra konsekvensanalyser avseende effekter på kompetensförsörjning och utbildning inför att beslut fattas, genomförs inte i så hög utsträckning och har inte tydligt inkluderat effekter av konkurrens om personal. RLK avser att ta fram ett stöd kring hur en sådan konsekvensanalys kan utformas som kan användas av samtliga verksamheter. Arbete pågår med närliggande frågor som exvis inhämta underlag från hälso- och sjuvårdsleverantörer för prognosticering av framtida kompetensbehov, införliva tillämpliga delar av kompetensförsörjningsstrategin i avtal inom hälso- och sjukvård. Konkurrensen med privata vårdgivare berörs dock fortfarande inte. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Granskningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Delvis	Nej	
Personal					
2015 (Projekt 10/2015) ID: 745	Kompetensförsörjning i vården Landstingsstyrelsen bör, i syfte att stärka genomförandet och få underlag för uppföljning, tydliggöra förväntade effekter av åtgärder kopplade till kompetensförsörjning.		X		Handlingsplanen utifrån kompetensförsörjningsstrategin gäller t.o.m. 31 mars 2019. Fokus i handlingsplanen är de områden som personalutskottet bedömt som de mest prioriterade att arbeta med under planens giltighetstid. I planen anges vilka aktiviteter som nämnder och styrelser ska genomföra och när när arbetet ska vara avslutat. Handlingsplanen har rioriterade. Uppföljning av aktiviteterna i handlingsplanen har genomfördts i samband med årsbokslut 2017. RLK följer enligt uppgift upp genomförandet kontinuerligt med nämnder och styrelser och redovisar enligt uppdrag till Personalutskottet. De förväntade sammantagna effekterna av flera av åtgärderna är på längre sikt, men revisionen menar att förvätningarna kring åtgärdernas resultat och effekter behöver tydliggöras för att kunna avläsa om och hur genomförda aktiviteter bidrar till övergripande mål och de mer långsiktiga effekterna. Ordinarie uppföljning i form av personalstatistik mäter inte heller den enskilda aktivitetens resultat. När handlingsplanens giltighetstid närmar sig sitt slut bör en summering göras kring vilka resultat som åstadkommits med valda aktiviteter. Rekommendationen kvarstår som delvis genomförd. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2015 (Projekt 10/2015) ID: 746	Kompetensförsörjning i vården Landstingsstyrelsen bör säkerställa att insatser i högre grad prioriteras utifrån landstingets övergripande behov och inkluderar samtliga verksamheter.		X		Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 (Projekt 7/2018) ID: 1346	Landstingsstyrelsen bör analysera verksamheternas nuläge och framtida behov av kompetensförsörjning så att väl avvägda aktiviteter kan genomföras.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 (Projekt 7/2018) ID: 1347	Landtingsstyrelsen bör säkerställa att de åtagande som styrelsen har genom handlingsplanen och omställningsavtalen genomförs.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Redovisning					
2010 rsrapp ID: 353	LS bör tydliggöra att god redovisningssed ska följas och att RKR:s rekommendationer ska tillämpas i redovisningen. Avsättningen för pensioner med 700 mnkr som inte är balansgill enligt god redovisningssed bör lösas upp.			X	2019-03: Den icke korrekta balansposten består och har inte ändrats under 2018. Påverkar dock inte resultatet för 2018. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Granskningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Delvis	Nej	
Regional utveckling					
2015 rsrapp ID: 809	Styrning av regional utveckling Regionstyrelsen bör förtydliga ansvarsfördelningen för planering, genomförande och uppföljning av Region Stockholms verksamheters bidrag till RUFS.			X	Region Stockholm är en viktig regional aktör som aktivt behöver medverka i genomförandet av regionplanen. En stor del av de områden och möjliga insatser som finns i RUFS och som kopplas till Region Stockholm som aktör ligger inom ramen för andra verksamheter än TRN vilka ytterst styrs av den samlade planeringen och prioriteringen av insatser på regionövergripande nivå. Revisionens uppföljning visar att det fortsatt inte på ett tydlig sätt går att utläsa gränsdragningen mellan TRN:s ansvar och det regionsövergripande ansvaret för planering, genomförande och uppföljning av Region Stockholms eget bidrag till genomförandet av RUFS. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2015 rsrapp ID: 810	Styrning av regional utveckling Regionstyrelsen bör i samråd med tillväxt- och regionplanenämnden utveckla former för hur Region Stockholms verksamheter ska bidra till målen i RUFS.		X		Revisionens uppföljning visar att TRN har lyft behovet av att regionstyrelsen i beredningen till fullmäktige förtydligar hur nämnder och bolag ska arbeta med genomförandet av RUFS 2050. Revisionen noterar att regionstyrelsen hänvisar till varje nämnds ansvar och därmed inte hörsammat det behov som har lyfts fram av TRN. Revisonen bedömer att regionstyrelsen fortsatt behöver arbeta tillsammans med TRN för att utveckla former samt ta ett samlat grepp för Region Stockholms övergripande styrning av genomförandet av RUFS såväl vad gäller planering, samordning som uppföljning av Region Stockholms verksamheters bidrag. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 Delår ID: 1333	Landsbygds- och skärgårdsstrategi Landstingsstyrelsen bör tillsammans med tillväxt- och regionplanenämnden tydliggöra vilken roll landstinget har när det gäller genomförandet av landsbygds- och skärgårdsstrategin samt vilka aktörer i landstinget som löpande ska följa upp strategin.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 rsrapp ID: 1483	Regionstyrelsen bör i samråd med tillväxt- och regionplanenämnden utveckla former för hur Region Stockholms verksamheter ska bidra till målen i RUFS.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Skydd mot otillåten påverkan					
2018 rsrapp ID: 1486	Regionstyrelsen bör fastställa riktlinjer för förtroendevaldas säkerhet och trygghet samt säkerställa att dessa är kända av förtroendevalda inom regionen.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 rsrapp ID: 1488	Regionstyrelsen bör tydliggöra roll- och ansvarsfördelningen vad gäller skydd mot otillåten påverkan för styrelseledamöter som inte är politiker.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Granskningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Delvis	Nej	
Strategisk styrning och organisation					
2010 (Projekt 18/2010) ID: 328	LS bör säkerställa att landstingets samtliga verksamheter involveras i de fora som bereder IT-frågor.		X		ITstrukturärendet LS 2018-0197, ”Utvecklad IT-styrning inom SLL, inriktning för fortsatt arbete” adresserar revisorernas rekommendation vilket innebär att åtgärd sker i och med genomförande av LS 2018-0197. Arbetet har fortsatt genom en ett omfattande strategiarbete i samarbete med regionens it-chefer/CIO:er. Strategin planeras beslutas i fullmäktige under 2019. En handlingsplan kommer ingå med aktiviteter för att etablera erfoderliga fora/styrgrupper för styrning av IT." Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2010 (Projekt 18/2010) ID: 330	LS bör säkerställa att det genomförs regelbundna systematiska mätningar av IT-kostnaderna för hela landstinget för att kunna följa de uppnådda besparingarna inom IT i landstinget		X		2019-02: Arbete påbörjas nu med att se över finansieringsmodellen för de grundläggande it-tjänster som kommer att tillhandahållas från Fastighets- och servicenämnden. Rekrytering av it-controller pågår som kommer att ha uppföljning av it-kostnader som en av sina primära arbetsuppgifter. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2014 (Projekt 2/2014) ID: 458	IT-säkerhet i nätverksansluten medicinteknisk utrustning Landstingsstyrelsen bör stärka och tydliggöra ansvaret för IT-säkerhet kopplat till MTU på landstingsövergripande nivå och tydliggöra hur den organisatoriska samverkan mellan SLL IT och akutsjukhusens MT-avdelningar ska ske vad gäller säkerhetskrav. Samverkan mellan SLL IT och akutsjukhusen bör även omfatta utveckling av supportprocesser anpassade för MTU.		X		2019-02: ITstrukturärendet LS 2018-0197, ”Utvecklad IT-styrning inom SLL, inriktning för fortsatt arbete” adresserar revisorernas rekommendation vilket innebär att åtgärd sker i och med genomförande av LS 2018-0197. Arbetet har fortsatt genom en ett omfattande strategiarbete i samarbete med regionens it-chefer/CIO:er. Strategin planeras beslutas i fullmäktige under 2019. En handlingsplan kommer ingå med aktiviteter för att realisera strategin. Strategin omfattar både IT och MT samt fastgihets-IT för att säkerställa att all teknik kan samverka på ett säkert och effektivt sätt. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2014 (Projekt 7/2014) ID: 567	E-hälsoarbetet Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden bör i samarbete med vårdgivarna presentera en plan på övergripande nivå för hur kommande vårdinformationssystem ska etableras inom SLL. Planen bör konkretisera, tidsätta och beräkna kommande investeringar för e-hälsa.		X		ITstrukturärendet LS 2018-0197, ”Utvecklad IT-styrning inom SLL, inriktning för fortsatt arbete” adresserar revisorernas rekommendation vilket innebär att åtgärd sker i och med genomförande av LS 2018-0197. Genom att insatsområdet: Målarkitektur och infrastruktur planeras utarbeta en målarkitektur som blir en vision för ehälsoarbete inom SLL. Målarkitekturen ska vara konstruerad på ett sådant sätt att den möjliggör ett lokalt digitaliseringsarbete. Vi skapar genom detta förutsättningar för hantering av ehälsa inom SLL. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Granskningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Delvis	Nej	
Strategisk styrning och organisation					
2014 (Projekt 7/2014) ID: 568	E-hälsoarbetet Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden bör stärka informations- och kunskapsöverföringen mellan såväl egna som privata vårdgivare, för att utveckla samarbetet i e-hälsofrågor.		X		ITstrukturärendet LS 2018-0197, ”Utvecklad IT-styrning inom SLL, inriktning för fortsatt arbete” adresserar revisorernas rekommendation vilket innebär att åtgärd sker i och med genomförande av LS 2018-0197. Arbetet har fortsatt genom en ett omfattande strategiarbete i samarbete med regionens it-chefer/CIO:er. Strategin planeras beslutas i fullmäktige under 2019. En handlingsplan kommer ingå med aktiviteter för att realisera strategin och stärka regionens styrning och samverkansförmåga både avseende nätverkssjukvården och den egenägda vården. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2015 Delår ID: 677	Landstingsstyrelsen bör stärka den formella kopplingen mellan organisationen FSTC och landstingsstyrelsen för att säkerställa dels att styrning sker samordnat, dels att kraven i policy och riktlinjer för informationssäkerhet följs.		X		ITstrukturärendet LS 2018-0197, ”Utvecklad IT-styrning inom SLL, inriktning för fortsatt arbete” adresserar revisorernas rekommendation vilket innebär att åtgärd sker i och med genomförande av LS 2018-0197. Arbetet har fortsatt genom en ett omfattande strategiarbete i samarbete med regionens it-chefer/CIO:er. Strategin planeras beslutas i fullmäktige under 2019. En handlingsplan kommer ingå med aktiviteter för att bland annat säkerställa styrningen av vården olika applikationer där FSTC är en aktör. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2016 (Projekt 5/2016) ID: 900	Styrning inom e-hälsa Landstingsstyrelsen bör stärka styrningen och samordningen av utvecklingen inom e-hälsa genom att samlat tydliggöra ansvar och roller på e-hälsoområdet (LS, HSN och FOA IT/E-hälsa SLL Sjukvård).		X		ITstrukturärendet LS 2018-0197, ”Utvecklad IT-styrning inom SLL, inriktning för fortsatt arbete” adresserar revisorernas rekommendation vilket innebär att åtgärd sker i och med genomförande av LS 2018-0197. Arbetet har fortsatt genom en ett omfattande strategiarbete i samarbete med regionens it-chefer/CIO:er. Strategin planeras beslutas i fullmäktige under 2019. En handlingsplan kommer ingå med aktiviteter för att realisera strategin. Strategin och handlingsplanen kommer omfatta en stärkt styrning och samordning där ett viktigt område är fydliggjorda ansvar och roller. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2016 (Projekt 5/2016) ID: 901	Styrning inom e-hälsa Landstingsstyrelsen bör stärka styrningen och samordningen av utvecklingen inom e-hälsa genom att säkerställa en länk mellan SLL innovation och styrgruppen för FOA IT/E-hälsa SLL Sjukvård.		X		Att stärka kopplingen mellan SLL innovation och det arbete som pågår inom FOA E-hälsa pågår för att säkerställa att vi både i innovation, utveckling och förvaltning bedriver arbetet samordnad och effektivt. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Granskningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Delvis	Nej	
Strategisk styrning och organisation					
2016 (Projekt 5/2016) ID: 902	Styrning inom e-hälsa Landstingsstyrelsen bör stärka styrningen och samordningen av utvecklingen inom e-hälsa genom att etablera en landstingsövergripande styrning och samordning av landstingets IT-infrastruktur och grunddataförvaltning.		X		ITstrukturärendet LS 2018-0197, ”Utvecklad IT-styrning inom SLL, inriktning för fortsatt arbete” adresserar revisorernas rekommendation vilket innebär att åtgärd sker i och med genomförande av LS 2018-0197. Arbetet har fortsatt genom en ett omfattande strategiarbete i samarbete med regionens it-chefer/CIO:er. Strategin planeras beslutas i fullmäktige under 2019. En handlingsplan kommer ingå med aktiviteter för att realisera strategin bland annat stärka styrningen av IT-infrastrutkur och hanteringen av data. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2016 (Projekt 5/2016) ID: 903	Styrning inom e-hälsa Landstingsstyrelsen bör stärka styrningen och samordningen av utvecklingen inom e-hälsa genom att genomföra riskanalyser inom IT-infrastruktur, grunddataförvaltning samt definitioner och begrepp inför införande av ny vårdinformationsmiljö		X		Process för att hantera förutsättningarskapande aktiviteter har etablerats inom FOA för att säkerställa att dessa hanteras på rätt sätt och att det blir tydlig vad som ingår i programmet samt vad som ska göras utanför programmet. Hantering sker löpande. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2016 (Projekt 5/2016) ID: 904	Styrning inom e-hälsa Landstingsstyrelsen bör stärka styrningen och samordningen av utvecklingen inom e-hälsa genom att formalisera arbetet med portföljstyrning på landstingsövergripande nivå		X		Arbetet med att etablera en sammanhållen portföljhantering för utveckling och förvaltning avseende eHälsa inom SLL fortsätter under 2019. I samarbete med respektive bolag/förvaltning etableras enhetliga processer och systemstöd för hantering respektive bolag/förvaltnings portfölj. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 (Projekt 9/2018) ID: 1480	Framtidens vårdinformationsmiljö Regionstyrelsen bör se till att en strategi tas fram för att kunna hantera ersättning (avslut eller utfasning) av alla existerande it-system/avtal.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Styrning och planering av trafiken					
2016 (Projekt 3/2016) ID: 1018	Trafikplanering Landstingsstyrelsen bör i samverkan med berörda nämnder tydliggöra ansvarsfördelningen för den övergripande trafikplaneringen och trafikpolitiken.		X		R 2018: Revisionen konstaterar att ansvaret för trafikplanering (exklusive kollektivtrafik) har flyttats tillbaka till TRN fr o m 2019. Revisionen kommer under 2019 följa upp om gränsdragningen nu upplevs tydlig. Vidare om, och i så fall hur, förändringen är reglerad resursmässigt samt om det finns andra behov att hantera kopplat till ansvarsförändringen. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Granskningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Delvis	Nej	
Säkerhet					
2014 (Projekt 2/2014) ID: 457	IT-säkerhet i nätverksanalusten medicinteknisk utrustning Landstingsstyrelsen bör komplettera regelverket för informationssäkerhet med specifika krav för nätverksansluten medicinteknisk utrustning (MTU) så att stöd finns för praktisk tillämpning i verksamheten för exempelvis anslutningsprocesser, uppdateringar och styrning av fjärråtkomst.		X		ITstrukturärendet LS 2018-0197, ”Utvecklad IT-styrning inom SLL, inriktning för fortsatt arbete” adresserar revisorernas rekommendation vilket innebär att åtgärd sker i och med genomförande av LS 2018-0197. Arbetet har fortsatt genom en ett omfattande strategiarbete i samarbete med regionens it-chefer/CIO:er. Strategin planeras beslutas i fullmäktige under 2019. En handlingsplan kommer ingå med aktiviteter för att realisera strategin. Strategin omfattar både IT och MT samt fastgihets-IT för att säkerställa att all teknik kan samverka på ett säkert och effektivt sätt. Krav för it-system (inkl MT-utustning) finns landstingets it-stöd för informationssäkerhet, complianceportalen. Krav enligt SS-EN 80001-1 för nätverksuppkopplad MT-utrustning är även inlagd som en central kravkatalog i Compliance-portalen. Arbetet med att uppdatera regelverket för informationssäkerhet pågår. Arbetet är beroende av den pågående översynen av de landstingsövergripande styrande dokumenten. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 rsrapp ID: 1246	Skalskydd för IT-installationer Landstingsstyrelsen bör i styrande dokument specifikt reglera skalskyddsfrågor för informationstillgångar som grundar sig på vedertagna standarder inom området samt ta fram en gemensam sammanhållen strategi för datahallar och skyddsvärda tekniska lokaler.			X	Arbetet är beroende av den pågående översynen av de landstingsövergripande styrande dokumenten och kommer att påbörjas hösten 2019. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 rsrapp ID: 1247	Skalskydd för IT-installationer Landstingsstyrelsen bör säkerställa att risk och sårbarhetsanalyser avseende skalskyddet för datahallar och skyddsvärda tekniska lokaler sker regelbundet och att uppföljning av skalskyddsarbetet sker systematiskt.			X	Förändringar sker från årsskiftet så att allt ansvar för teknisk bevakning samlas hos Locum. En översyn och åtgärdsplan är framtagen, och arbete sker med riskreducerande åtgärder. Arbete med att säkerställa systematik i uppföljning pågår men är beroende av de förändringar som genomförs genomförs inom det övergripande uppföljningsområdet samt inom IT-området. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 rsrapp ID: 1484	Regionstyrelsen behöver säkerställa att rutiner för uppföljning av informationssäkerhet gentemot privata vårdgivare tas fram och efterlevs.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Granskningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Delvis	Nej	
Upphandling					
2014 (Projekt 13/2014) ID: 569	Landstingsstyrelsen bör med utgångspunkt i de förtydligade riktlinjerna för upphandling implementera ansvarsfördelning, arbetssätt och rutiner för att öka antalet samordnade upphandlingar av medicinteknisk utrustning (MTU).		X		2019-03: Revisionen avser att under 2019 översiktligt granska om regionens nuvarande organisation för inköp och inköpspolicy säkerställer att ansvarsfördelning, arbetssätt och rutiner verkar för att öka antalet samordnade upphandlingar av medicinteknisk utrustning (MTU). Frågorna kommer att ingå i revisionens granskning (Se revisionsplanen 2019) av hur regionstyrelsen och övriga nämnder/styrelser arbetar för att uppnå fullmäktiges mål att bli Sveriges bästa offentliga upphandlare. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2014 (Projekt 13/2014) ID: 571	Samordning och styrning av akutsjukhusens upphandlingar Landstingsstyrelsen bör säkerställa att avtalsuppföljning av exempelvis samtliga MTU-upphandlingar inom landstinget, kontinuerligt blir genomförda.		X		2019-03: Revisionen avser att under 2019 översiktligt granska hur regionens nuvarande organisation för inköp säkerställer att avtalsuppföljning av exempelvis upphandlingar av medicinteknisk utrustning inom regionen, kontinuerligt blir genomförda. Frågorna kommer att ingå i revisionens granskning (Se revisionsplanen 2019) av hur regionstyrelsen och övriga nämnder/styrelser arbetar för att uppnå fullmäktiges mål att bli Sveriges bästa offentliga upphandlare. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2016 (Projekt 2/2016) ID: 907	Styrning och kontroll av direktupphandlingar Landstingsstyrelsen bör stärka uppföljningen av att policyn och riktlinjerna för upphandling följs, t.ex. genom att höja kvaliteten på de uppgifter som inhämtas i samband med årsbokslutet.		X		Revisionen konstaterar att ett förbättringsarbete pågår inom landstinget bland annat genom ärendet effektivare inköp och upphandling (LS 2017-0513). En inköpspolicy har beslutats under 2018 och organisations-förändringar har genomförts. Frågorna kommer att ingå i revisionens granskning (Se revisionsplanen 2019) av hur regionstyrelsen och övriga nämnder/styrelser arbetar för att uppnå fullmäktiges mål att bli Sveriges bästa offentliga upphandlare. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2016 (Projekt 2/2016) ID: 908	Styrning och kontroll av direktupphandlingar Landstingsstyrelsen bör i ett systematiskt förbättringsarbete utarbeta riktlinjer och verktyg för uppföljning som syftar till att minska risken för överträdelser av upphandlingslagstiftningen.		X		Revisionen konstaterar att ett förbättringsarbete pågår inom landstinget bland annat genom ärendet effektivare inköp och upphandling (LS 2017-0513). En inköpspolicy har beslutats under 2018 och organisations-förändringar har genomförts. Frågorna som rekommendationen berör kommer att ingå i revisionens granskning (Se revisionsplanen 2019) av hur regionstyrelsen och övriga nämnder/styrelser arbetar för att uppnå fullmäktiges mål att bli Sveriges bästa offentliga upphandlare. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Granskningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Delvis	Nej	
Upphandling					
2017 (Projekt 5/2017) ID: 1102	Affärsmässighet i upphandlingsprocessen Landstingsstyrelsen bör säkerställa att upphandlingar påbörjas i så god tid att rimliga möjligheter ges att genomföra alla delar av upphandlings-processen affärsmässigt och i enlighet med styrdokument.				Revisionen konstaterar att ett förbättringsarbete pågår inom landstinget bland annat genom ärendet effektivare inköp och upphandling (LS 2017-0513). En inköpspolicy har beslutats under 2018 och organisations-förändringar har genomförts. Frågorna som rekommendationen berör kommer att ingå i revisionens granskning (Se revisionsplanen 2019) av hur regionstyrelsen och övriga nämnder/styrelser arbetar för att uppnå fullmäktiges mål att bli Sveriges bästa offentliga upphandlare. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 (Projekt 5/2017) ID: 1103	Affärsmässighet i upphandlingsprocessen Landstingsstyrelsen bör säkerställa att rutiner och arbetssätt finns för att genomföra systematiska utvärderingar av genomförda upphandlingar i syfte att kontinuerligt utveckla upphandlingsprocessen.				Revisionen konstaterar att ett förbättringsarbete pågår inom landstinget bland annat genom ärendet effektivare inköp och upphandling (LS 2017-0513). En inköpspolicy har beslutats under 2018 och organisations-förändringar har genomförts. Frågorna som rekommendationen berör kommer att ingå i revisionens granskning (Se revisionsplanen 2019) av hur regionstyrelsen och övriga nämnder/styrelser arbetar för att uppnå fullmäktiges mål att bli Sveriges bästa offentliga upphandlare. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 (Projekt 5/2017) ID: 1104	Affärsmässighet i upphandlingsprocessen Landstingsstyrelsen bör säkerställa att det finns egna system som källa för uppgifter om genomförda köp, t.ex. totala upphandlingsvolymer, kostnader, köpmönster i syfte att ge förutsättningar för strategiska affärsmässiga över väganden.				Revisionen konstaterar att ett förbättringsarbete pågår inom landstinget bland annat genom ärendet effektivare inköp och upphandling (LS 2017-0513). En inköpspolicy har beslutats under 2018 och organisations-förändringar har genomförts. Frågorna som rekommendationen berör kommer att ingå i revisionens granskning (Se revisionsplanen 2019) av hur regionstyrelsen och övriga nämnder/styrelser arbetar för att uppnå fullmäktiges mål att bli Sveriges bästa offentliga upphandlare. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Verksamhetsstyrning					
2014 rsrapp ID: 590	Verksamhetsstyrning - målstyrning Landstingsstyrelsen bör vidareutveckla indikatorer för måluppfyllelse för att i högre utsträckning ge en mer täckande bild samt utveckla analys av utfallet på indikatorerna för att få tillfredsställande underlag för bedömning av om fullmäktiges övergripande mål är uppnådda.				Ersätts av rekommendation 1579: Regionstyrelsen bör säkerställa att mål och indikatorer inför fullmäktiges budgetbeslut är tillräckligt beredda, förankrade och att det finns en process för kvalitetssäkring.

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Gransk-ningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Del-vis	Nej	
Verksamhetsstyrning					
2016 Delår ID: 890	Verksamhetsstyrning - uppdrag Landstingsstyrelsen bör i underlaget till fullmäktiges budgetbeslut tydliggöra vad som är specifika uppdrag till respektive nämnd och som i så fall ska återrapporteras.		X		Budget 2018 pekar tydligt ut fullmäktiges givna uppdrag och målkoppling av uppdragen har skett under året. I budget 2019 återgår formen till löptext för uppdrag, vilket otydliggör vilka de är. Uppdragen behöver fortsatt förtydligas när återrapportering ska ske. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
garstyrning					
2018 (Projekt 5/2018) ID: 1353	Landstingsstyrelsen bör i styrdokument tydliggöra - ansvaret för ägarstyrningen av moderbolaget LISAB - ansvaret för specifika ägardirektiv för LISAB:s dotterbolag - ägarstyrningen av SL och W AB				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 (Projekt 5/2018) ID: 1354	Landstingsstyrelsen bör i beredningen av ändrade ägardirektiv tydligare ange mål och strategisk inriktning för respektive bolag				Ny rekommendation. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 (Projekt 5/2018) ID: 1355	Landstingsstyrelsen bör tydliggöra ägarrepresentanternas uppdrag och roll samt ange hur uppdraget ska återrapporteras.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 (Projekt 5/2018) ID: 1356	Landstingsstyrelsen bör i sin roll som ägare och genom utskott ta ett aktivt ansvar i styrning och uppföljning av SL och förvaltningar i bolagsliknande former.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 rsrapp ID: 1482	Regionstyrelsen bör komplettera ägarpolicy och bolagsstyrningsprinciper med generella principer för hur delägda bolag ska styras.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Regionstyrelsen
Regionledningskontoret

Mikael Löwenhielm

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2019-06-28

RS 2019-0579

Regionstyrelsen

Yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2018 för landstingsstyrelsen

Ärendebeskrivning
Regionrevisorerna har överlämnat årsrapport 2018 till regionstyrelsen för yttrande.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Regionrevisorernas årsrapport 2018 för landstingsstyrelsen

Förslag till beslut
Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

> Yttrande avges till regionrevisorerna avseende årsrapport 2018 för landstingsstyrelsen i enlighet med regiondirektörens tjänsteutlåtande.

Regionledningskontorets förslag och motivering
Sammanfattning
Regionledningskontoret ser regionrevisorernas kontinuerliga granskning som en viktig del i regionens förbättringsarbete, där årsrapporten är en viktig och återkommande avstämningspunkt.

I årsrapporten bedömer regionrevisorerna sammantaget att det ekonomiska resultatet för 2018 är tillfredsställande. Det verksamhetsmässiga resultatet bedöms som inte helt tillfredställande. Vidare bedömer regionrevisorerna att den interna kontrollen inte är helt tillräcklig, samt betonar att regionstyrelsens långsiktigt ekonomiska styrning bedöms som otillräcklig.

Regionledningskontoret konstaterar i likhet med regionrevisorerna att 2018 års ekonomiska resultat överstiger det av fullmäktige fastställda resultatkravet. Däremot delar inte regionledningskontoret regionrevisorernas bedömning när det gäller måluppfyllelsen. Regionledningskontoret menar att sex av sju övergripande mål är uppfyllda

enligt de definitioner som är beslutade av fullmäktige. I övrigt pågår ett arbete med att se över målstrukturen inför budget 2020.

I syfte att stärka regionstyrelsens roll gällande samordning, styrning och kontroll av regionens verksamheter pågår en rad aktiviteter. Mål- och ekonomistyrningen har förstärkts. Under 2019 väntas också beslut om nya riktlinjer gällande ekonomi- och verksamhetsstyrning, investeringar samt intern kontroll.

Under 2018 påbörjades också införandet av Stödet. Stödet är ett IT-system som syftar till att effektivisera styrningen och uppföljningen av regionens verksamheter samtidigt som det medför ett enhetligt arbetssätt. En översyn och effektivisering av regionens policydokument pågår och fortsätter under 2019. Fullmäktiges styrning har tydliggjorts genom nya policyer för finans, LS 2017–0949, kommunikation, LS 2016–0567, och inköp, LS 2017–1197. Två beslut med koppling till styrande dokument togs i samband med beslutet om Region Stockholms budget för 2019, LS 2017–1455, Styrande principer för styrning, ledning och uppföljning av Region Stockholm, samt Styrande principer för investeringar, vilken ersätter den tidigare investeringsstrategin.

Organisationsförändringar har genomförts och fortsätter under 2019 med utgångspunkt i landstingsfullmäktiges beslut i november 2018 vad gäller ny politisk organisation. Fördelningen av ansvar mellan landstingsstyrelsen och Locum AB för landstingets vårdfastigheter har tydliggjorts, LS 2017–1002.

Regionrevisorernas årsrapport 2018 för landstingsstyrelsen innefattar 95 rekommendationer. Regionledningskontoret bedömer att av de 95 rekommendationerna har 45 åtgärdats. Av återstående rekommendationer har åtgärder vidtagits för 42 av dessa, vilka bedöms som delvis genomförda. Åtta rekommendationer återstår att hantera.

Av de 28 rekommendationer som tillkommit under 2018 har 21 rekommendationer redan besvarats i tidigare yttranden avseende delrapport och projektrapporter. Regionledningskontoret kommenterar i det följande de sju nya rekommendationer som regionrevisorerna lämnar i årsrapporten 2018. Kommentarer på rekommendationerna i regionrevisorernas årsrapport 2018 för landstingsstyrelsen föreslås lämnas som yttrande till regionrevisorerna.

Bakgrund
Regionrevisorerna granskar och prövar om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig. I revisorernas uppdrag ingår även att granska hur regionstyrelsen fullgör sin uppsikt samt hur styrelsen leder och samordnar förvaltningen av Region Stockholms angelägenheter. En annan viktig del i granskningen är regionstyrelsens beredning av ärenden till fullmäktige. Revisorerna ska även bedöma om resultatet i årsredovisning är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning. I regionrevisorernas årsrapport redovisas den samlade bedömning av landstingsstyrelsens övergripande styrning och samordning av landstingets verksamhet 2018.

Av årsrapporten framgår granskningsresultatet för landstingsstyrelsens egen verksamhet och dess enheter, landstingsstyrelsens förvaltning, skadekontot, koncernfinansiering och Landstingsfastigheter i Stockholm.

I årsrapporten bedömer regionrevisorerna sammantaget att det ekonomiska resultatet för 2018 är tillfredsställande. Det verksamhetsmässiga resultatet bedöms som inte helt tillfredställande. Vidare bedömer regionrevisorerna att den interna kontrollen inte är helt tillräcklig, samt betonar att regionstyrelsens långsiktigt ekonomiska styrning bedöms som otillräcklig.

Regionledningskontoret ser regionrevisorernas kontinuerliga granskning som en viktig del i regionens förbättringsarbete, där årsrapporten är en viktig och återkommande avstämningspunkt. Regionledningskontoret delar revisionens beskrivning av riskområden som är väsentliga för regionen och ett kontinuerligt arbete pågår med åtgärder enligt revisorernas rekommendationer. Regionstyrelsen har det senaste året yttrat sig över de synpunkter och rekommendationer som framförs i regionrevisorernas årsrapport avseende följande rapporter:

- LS 2018-1160, Yttrande över landstingsrevisorernas delrapport 2018 för landstingsstyrelsen

- LS 2018-0576, Yttrande över landstingsrevisorernas projektrapport 1/2018 – Förutsättningar för klinisk forskning – en granskning i samverkan mellan revisionen i Stockholms läns landsting och internrevisionen vid Karolinska Institutet

- LS 2018-1298, Yttrande över Landstingsrevisorernas projektrapport

5/2018 – Ägarstyrning - Bolag och bolagsliknande former

- LS 2018-1299, Yttrande över Landstingsrevisorernas projektrapport 7/2018 – Strategisk kompetensförsörjning

- RS 2019-0207, Yttrande över Revisorernas projektrapport 9/2018 – Framtidens vårdinformationsmiljö – förutsättningar för IT – och verksamhetsutveckling

- RS 2019-0333, Yttrande över regionrevisorernas projektrapport nr 13/2018 – God ekonomisk hushållning – Styrning och kontroll av ökande investeringsvolymer

År	Rapport (ursprung)	Återstående rekommendationer	Åtgärdat enligt regionledningskontoret
Tidigare år	Projektrapporter	39	18
	Del- och årsrapporter	28	14
2018	Projektrapporter	17	8
	Del- och årsrapport	11	5
	Totalt	**95**	**45**

Regionrevisorernas årsrapport 2018 för landstingsstyrelsen innefattar 95 rekommendationer. Regionledningskontoret bedömer att av de 95 rekommendationerna har 45 åtgärdats. Av återstående rekommendationer har åtgärder vidtagits för 42 av dessa. Åtta rekommendationer återstår att hantera.

Ett systematiskt arbete sker inom regionledningskontoret för att säkerställa att lämnade rekommendationer åtgärdas. Under 2019 prövas möjligheten att följa upp revisorernas rekommendationer i Stödet.

Överväganden
Av de 28 rekommendationer som tillkommit under 2018 har 21 rekommendationer redan besvarats i tidigare yttranden avseende delrapport och projektrapporter. Regionledningskontoret kommenterar i det följande de sju nya rekommendationer som regionrevisorerna lämnar i årsrapporten 2018.

Ägarstyrning

- Regionstyrelsen bör komplettera ägarpolicy och bolagsstyrningsprinciper med generella principer för hur delägda bolag ska styras.

  Kommentar: Ägarpolicy och bolagsstyrningsprinciper gäller även för Region Stockholms delägda bolag. Principerna tillämpas i tillämpliga delar i delägda bolag. Vad som är tillämpliga delar avgörs utifrån ägarförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt. I bolag som Region Stockholm äger gemensamt med en eller flera regioner, kommuner eller annan extern ägare, ska principerna tillämpas på det sätt som ägarna kommer överens om. Rekommendationen är åtgärdad.

Regional utveckling

- Regionstyrelsen bör i samråd med tillväxt- och regionplanenämnden utveckla former för hur Region Stockholms verksamheter ska bidra till målen i RUFS.

  Kommentar: RUFS är ett vägledande dokument som anger en långsiktig viljeriktning vilken fullmäktige har möjlighet att konkretisera för nämnder och bolag genom mål och uppdrag i budget. Målen i RUFS är formulerade för att vara gemensamma för länets aktörer.

  Ansvaret för planering, genomförande och uppföljning av Region Stockholms verksamheter ligger – i enlighet med kommunallagen – på respektive nämnd och bolag i enlighet med reglemente, bolagsordningar, ägardirektiv och fullmäktiges budget. Nämnder och bolag har också möjlighet att konkretisera mål och uppdrag i sina verksamhetsplaner. Tillväxt- och regionplanenämnden ansvarar för samordning av arbetet med implementering och uppföljning av RUFS 2050, liksom för att koordinera, medverka och följa upp de nio prioriteringar som anges i RUFS. Regionstyrelsen har ett samordningsansvar och ansvarar för Region Stockholms budget- och bokslutsprocess.

  Regionledningskontoret menar att de strukturella åtgärder vad gäller ansvar som kan göras i frågan är genomförda genom fullmäktiges beslut att fastställa principer för styrning, ledning och uppföljning av Region Stockholm, LS 2017–1455, samt de anvisningar som utformats och önskar att

revisionsrekommendationen stängs. Regionledningskontoret menar att ansvarsfördelningen är tydlig. Rekommendationen är åtgärdad.

Informationssäkerhet

- Regionstyrelsen behöver säkerställa att rutiner för uppföljning av informationssäkerhet gentemot privata vårdgivare tas fram och efterlevs.

  Kommentar: Regionledningskontoret har i det pågående arbetet med underlag inför budget 2020 föreslagit att hälso- och sjukvårdsnämnden ges i uppdrag att ta fram en plan för att utveckla sina avtals- och uppföljningsprocesser, så att tillräckliga krav på informationssäkerhet ställs på avtalsparter och leverantörer som hanterar skyddsvärd information på nämndens uppdrag. Arbetet med rekommendationen pågår under 2019. Rekommendationen är delvis åtgärdad.

Krisberedskap

- Regionstyrelsen bör ytterligare stärka samordningen och uppföljningen av Region Stockholms krisberedskap.

  Kommentar: Samtliga nämnder och bolag ska genomföra en risk- och sårbarhetsanalys, utifrån vilka regionstyrelsen sammanställer en koncernövergripande analys som blir underlag till den krisberedskapsplan som ska tas fram hösten 2019. Med anledning av regionens deltagande i Samverkan Stockholmsregionen (länsstyrelsen) så arbetar en beredningsgrupp med att samordna förberedelser och deltagande från hälso- och sjukvårdsförvaltningen, trafikförvaltningen och regionledningskontoret. I och med det pågående arbetet med risk och sårbarhetsanalys och krisberedskapsplan, bedöms rekommendationen som delvis åtgärdad.

Skydd mot otillåten påverkan

- Regionstyrelsen bör fastställa riktlinjer för förtroendevaldas säkerhet och trygghet samt säkerställa att dessa är kända av förtroendevalda inom regionen.

  Kommentar: Beslut om riktlinjer väntas tas under 2019. Rekommendation är delvis åtgärdad.

- Regionstyrelsen bör tydliggöra roll- och ansvarsfördelningen vad gäller skydd mot otillåten påverkan för styrelseledamöter som inte är politiker.

  Kommentar: I november 2016 antog landstingsfullmäktige Policy och riktlinjer för anti-korruption och representation inom Stockholms läns landsting[1] i vilken detta hanteras.

  Av 8 kap. aktiebolagslagen (2005:551) framgår att styrelsen är en del av bolagets ledning. Säkerhetsfrågan för styrelserna anses därför vara en fråga där respektive bolag har ansvaret.

  Utöver detta har Region Stockholm under 2019 inrättat och anställt en regelefterlevnadschef som rapporterar direkt till regiondirektören. Rekommendationen bedöms därmed som åtgärdad.

Dataskyddsförordningen

- Regionstyrelsen bör fastställa ett sammanhållet dokument som beskriver styrelsens behandling av personuppgifter.

  Kommentar: Dokument som beskriver behandling av personuppgifter inom regionstyrelsen utarbetas under hösten 2019.

Ekonomiska konsekvenser
Arbetet med att genomföra aktiviteterna i enlighet med revisorernas rekommendationer hanteras inom verksamhetens budget.

Stefan Schildt
Tf. regiondirektör

Gunnel Forsberg
Tf. ekonomidirektör

[1] LS 2015–1342 Policy och riktlinjer för anti-korruption och representation inom Stockholms läns landsting.

Beslutsexpediering:
Akt
Regionrevisorerna

Godkänd av Stefan Schildt, 2019-06-28

§ 142
Regionrevisorernas årsrapport 2018 för landstingsstyrelsen

RS 2019-0579

Ärendebeskrivning
Regionrevisorerna har överlämnat årsrapport 2018 till regionstyrelsen för yttrande.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Regionrevisorernas årsrapport 2018 för landstingsstyrelsen

Yrkande
Ordförande Irene Svenonius (M) yrkar bifall till regionrådsberedningens förslag i skrivelse den 14 augusti 2019. (bilaga)
Erika Ullberg (S) yrkar bifall till eget förslag till beslut. (bilaga)

Proposition
Ordföranden frågar på vart och ett av framställda yrkanden och finner att regionstyrelsen beslutar bifalla regionsrådsberedningens förslag.

Beslut
Regionstyrelsen beslutar följande.

Yttrande avges till regionrevisorerna avseende årsrapport 2018 för landstingsstyrelsen i enlighet med regiondirektörens tjänsteutlåtande.

Reservation
Erika Ullberg (S) lämnar reservation från S-ledamöterna till förmån för eget förslag till beslut.

Deltar inte i beslutet
Anna Sahlin (V) anmäler att V-ledamöterna inte deltar i beslutet.

Särskilt uttalande
Anna Sahlin (V) lämnar särskilt uttalande från V-ledamöterna. (bilaga)
Gabriel Kroon (SD) lämnar särskilt uttalande från SD-ledamöterna. (bilaga)

Expedieras till
Akt
Regionrevisorerna

Regionrådsberedningen

SKRIVELSE
2019-08-14

RS 2019-0579

Regionstyrelsen

Yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2018 för Landstingsstyrelsen

Föredragande regionråd: Irene Svenonius

Ärendebeskrivning

Regionrevisorerna har överlämnat årsrapport 2018 till regionstyrelsen för yttrande.

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

Yttrande avges till regionrevisorerna avseende årsrapport 2018 för landstingsstyrelsen i enlighet med regiondirektörens tjänsteutlåtande.

Regionrådsberedningens motivering

Det arbete som regionrevisorerna bedriver i sin granskning av att nämnder och styrelser genomför de beslut som fattats av regionfullmäktige, inom givna ekonomiska ramar och i enlighet med lagstiftning är viktigt för Region Stockholm för att ytterligare stärka det kontinuerliga förbättringsarbetet.

Regionstyrelsen vill för sin del instämma i regiondirektörens tjänsteutlåtande. Därutöver vill styrelsen tillägga följande:

Det ekonomiska resultatet för 2018 överstiger det av fullmäktige fastställda resultatkravet med 1909 miljoner kronor före omställningskostnader. Att ha en ekonomi i balans är viktigt för att långsiktigt säkra en god välfärd och ger bättre förutsättningar att klara de pågående investeringarna liksom deras framtida driftsättning. Marginaler i ekonomin är också av stor vikt för att klara avmattningar i konjunkturen.

Tack vare en långsiktig ekonomi i balans med kontinuerliga överskott i över ett decennium har Region Stockholm haft möjlighet att successivt utveckla kollektivtrafiken och vården, vilket har gett möjlighet att skapa Europas bästa och världens näst bästa kollektivtrafik. Dessutom har regionen bland

de kortaste vårdköerna i Sverige. Att fortsatt värna om skattebetalarnas pengar och använda dem på ett så effektivt sätt som möjligt är en prioriterad uppgift.

Att kontinuerligt jobba mot högt ställda mål är viktigt för att utveckla verksamheten för Stockholms läns invånare. Stockholms läns landstings måluppfyllelse är hög i dess sista årsredovisning, 85 procent av landstingsfullmäktiges övergripande mål är uppfyllda.

I budget för 2019 beslutade landstingsfullmäktige att ytterligare stärka samordning, styrning och kontroll i samtliga nämnder och styrelser i Region Stockholm avseende både drifts- och investeringsverksamheten. Under 2019 väntas även beslut om nya riktlinjer gällande ekonomi- och verksamhetsstyrning, investeringar samt intern kontroll.

Regionrevisorerna uttrycker oro för den långsiktiga kostnadsutvecklingen. Regionrådsberedningen instämmer i denna oro. Det är av stor vikt att framåt förmå prioritera det som är väsentligt för invånarna och hålla kostnadsutvecklingen inom de ramar som ges av skatteintäkternas utveckling. Trafiknämnden har under några år arbetat fruktbart med att nedbringa kostnadsökningstakten. Motsvarande arbete krävs inom sjukvårdens verksamheter. Det handlar om att sänka kostnader för administration, lokaler, förbrukningsartiklar och säkerställa effektiva processer i vården. Dessutom måste investeringarna prövas noggrant, eftersom investeringar idag innebär ökade drifts- och kapitalkostnader imorgon.

Den demografiska utvecklingen är en stor utmaning för alla Sveriges regioner och kommuner och offentlig sektor i allmänhet. Samtidigt är Region Stockholm den enda nettobetalaren till det statliga utjämningssystemet. För 2018 blev kostnaden för utjämningen över 1,2 miljarder kronor. Det är oroande att regeringen nu fört fram förslag som innebär att Stockholmarna ska få betala ytterligare 1,6 miljarder i utjämningsskatt, något som riskerar att skada Sveriges tillväxtmotor.

Regionstyrelsen bedriver ett arbete med effektivare region – tidigare effektivare landsting - med syftet att frigöra resurser till kärnverksamhet. För att möta dagens och framtidens vårdbehov genomför Region Stockholm också en av de största förändringarna någonsin inom hälso- och sjukvården, en förändring som ska resultera i mer vård, bättre lokaler och nya arbetsmetoder – Framtidens hälso- och sjukvård. Ett tecken på att det arbetet börjar ge resultat är att antalet besök på akutmottagningarna minskar medan besöken på närakuterna ökar. Genom att fler söker vård på

rätt nivå skapas en långsiktigt hållbar situation där regionens begränsade resurser används på ett mer effektivt och ändamålsenligt sätt.

Det finns även risker kopplade till konjunkturen och vikande skatteunderlag. Stockholmsregionen är Sveriges motor som generar knappt en tredjedel av Sveriges BNP, trots att länet bara utgör 23 procent av Sveriges befolkning. Hälften av statens skatteintäkter kommer från länet. Det är av vikt för hela Sveriges välfärd att Stockholmsregionen som tillväxtmotor inte avstannar. Stockholmsregionen riskerar att drabbas extra hårt när statliga infrastrukturinvesteringar nedprioriteras. I en växande storstad riskerar trängsel att öka kostnaderna för kollektivtrafiken samtidigt som företag blir mindre benägna att etablera sig och växa. Det blir även svårare att ta sig till och från jobbet, skolan och fritidsintressen samtidigt som viktiga bostadsetableringar uteblir. Till det så riskerar elbrist att allvarligt skada Stockholms tillväxt. Det finns även oroande tendenser att Stockholmsregionen har en negativ befolkningstillväxt när det gäller nyinflyttade.

Av de 95 rekommendationer som regionrevisorerna har lämnat har 45 åtgärdats 42 är delvis genomförda och åtta rekommendationer återstår att hantera.

Regionrevisorerna lämnar sju nya rekommendationer i årsrapporten för 2018. Rekommendationerna berör ägarstyrning, regional utveckling, informationssäkerhet, krisberedskap, skydd mot otillåten påverkan och dataskyddsförordningen.

Av de tillkommande rekommendationerna är tre redan åtgärdade, tre är delvis åtgärdade och en rekommendation är planerad att hanteras under hösten 2019.

Ett systematiskt arbete sker med att säkerställa att de lämnade rekommendationerna åtgärdas.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Regionrevisorernas årsrapport 2018 för landstingsstyrelsen

Irene Svenonius

FÖRSLAG TILL BESLUT
2019-08-27

RS 2019-0579

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

Regionstyrelsen
Ärende 8

Yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2018 för landstingsstyrelsen

Regionrevisorerna konstaterar i sin årsrapport bl.a. att ”landstingsstyrelsen övergripande styrning inte säkerställt kontrollen av vård- och trafikinvesteringar” samt att ”landstingsstyrelsen inte lyckats dämpa konstnadsutvecklingstakten enligt fullmäktiges intentioner”. Landstingsrevisorernas samlade bedömning är att ”landstingsstyrelsen inte säkerställt en god ekonomisk hushållning på sikt”.

Vi delar regionrevisorernas oro och kan i likhet med revisorerna konstatera att de delar av ekonomin som landstinget själv kan påverka utvecklats negativt, medan omvärldsfaktorer som står utanför landstingets kontroll utvecklats gynnsamt och räddat resultatet för landstinget under ett antal år.

De prognoser som nu finns tillgängliga visar dock att regionen inte kan räkna med samma gynnsamma omvärldsfaktorer de närmaste åren. Oförmågan att dämpa den underliggande kostnadsutvecklingstakten i de egna verksamheterna kommer med stor sannolikhet därmed att innebära att Region Stockholm uppvisar ett negativt resultat för innevarande år.

I landstingets budget för 2017 presenterades enligt revisorerna ett högkostnadsscenario som skulle innebära negativa resultat på flera miljarder under 2020-talet för region Stockholm. Detta ger anledning till oro för ett växande strukturellt underskott eftersom, som revisorerna också konstaterar, kostnadsutvecklingen hittills överstigit nivån i detta högkostnadsscenario.

Vi noterar att Regiondirektören i sitt tjänsteutlåtande menar att knappt hälften av de 95 rekommendationer som regionrevisorernas årsrapport omfattar har åtgärdats. Vidare anges att av de 28 rekommendationer som tillkommit under 2018 har 21 besvarats i samband med tidigare yttranden och projektrapporter.

Mot bakgrund av ovan föreslår vi att regionstyrelsen beslutar:

Att yttrande avges till regionrevisorerna avseende årsrapport för 2018 för landstingsstyrelsen i enlighet med regiondirektörens tjänsteutlåtande, exklusive den politiska kappan

Att därutöver uppdra åt regiondirektören att se över investeringsprocessen med utgångspunkt i regionrevisorernas samlade rekommendationer under året

Region Stockholm

SÄRSKILT UTTALANDE

REGIONSTYRELSEN

2019-08-27

Vänsterpartiet

Ärende nr 8
RS 2019-0579

Regionrevisorernas årsrapport 2018 för landstingsstyrelsen

I årsrapporten bedömer regionrevisorerna sammantaget att det ekonomiska resultatet för 2018 är tillfredsställande. Det verksamhetsmässiga resultatet bedöms som inte helt tillfredställande. Vidare bedömer regionrevisorerna att den interna kontrollen inte är helt tillräcklig, samt betonar att regionstyrelsens långsiktigt ekonomiska styrning bedöms som otillräcklig.

Det ekonomiska resultatet för Region Stockholm är ett plusresultat. Samtidigt uppmärksammar revisorerna att det framförallt är omvärldsfaktorer som bidragit till det positiva resultatet som högre skatteintäkter än väntat, statsbidrag och låga räntor. Revisorerna gör bedömningen att regionens höga kostnadsutvecklingstakt på i genomsnitt 4,8 procent tillsammans med den stora investeringsvolymen gör att den långsiktigt ekonomiska utvecklingen inte är under kontroll.

Årets investeringar uppgår till 12 211 mnkr, vilket motsvarar en genomsnittlig upparbetningsgrad på 72 procent av den budgeterade årsvolymen, medan den för enskilda projekt kan variera väsentligt. Att många investeringar skjuts på framtiden gör också att osäkerheterna och kostnaderna framåt ökar.

När det gäller kostnadskontrollen bedömer revisionen att landstingsstyrelsen inte lyckats dämpa kostnadsutvecklingstakten enligt fullmäktiges intentioner. Styrningen av kostnadsutvecklingen har dessutom tonats ned under 2018. Ingen uppföljning av kostnadsutvecklingen har skett i landstingsstyrelsens delårsrapport eller årsredovisning. Detta trots att de ökande investeringsvolymerna innebär att förutsättningarna för att dämpa kostnadsökningstakten försämrats väsentligt samtidigt som landstingsstyrelsen själv bedömer att skatteintäkterna kan komma att utvecklas i lägre takt framöver. Revisionen bedömer därför att risken för en framtida obalans i ekonomin har ökat påtagligt. Vänsterpartiet ser med oro på hur redovisningen av kostnadsutvecklingstakt blir sämre och att det också varierar vilken siffra som används i debatt och diskussion.

Revisorerna gör bedömningen, precis som tidigare rapporter, att det i många fall är svårt att mäta om fullmäktiges mål uppnåtts. Därför bedöms det verksamhetsmässiga resultatet som inte helt tillfredsställande. Antalet indikatorer är få eller mäter bara delar av målet. Målet om regional utveckling går exempelvis inte att mäta och revisorerna tar även upp frågeställningen hur Region Stockholm som är avsändare av den regionala utvecklingsplanen RUFS aktivt arbetar med att genomföra målen i RUFS. I regionledningskontorets svar till revisorsrapporten lyfts att Tillväxt- och regionplanenämnden ansvarar för samordning av arbetet med implementering och uppföljning av RUFS 2050, liksom för att koordinera,

medverka och följa upp de nio prioriteringar som anges i RUFS. Regionstyrelsen har ett samordningsansvar och ansvarar för Region Stockholms budget- och bokslutsprocess. Vi menar dock att hela Region Stockholm och då främst regionstyrelsen som har ett övergripande ansvar för Region Stockholms verksamheter även har ett ansvar att genomföra prioriteringarna och uppnå målen i RUFS. Detta gäller även Region Stockholms klimatfärdplan som bör vara det styrande dokumentet för all Region Stockholms verksamhet. Det innebär att inga beslut som tas i Region Stockholm kan eller ska motarbeta målen i RUFS och regionens klimatfärdplan. Besluten i regionfullmäktige ska också leda till att målen i RUFS och Klimatfärdplanen nås. Vi ser att det ofta finns intressekonflikter t ex. mellan internationell tillgänglighet och miljö- och klimatmål.

Revisionen anser att det är väsentligt att landstingsstyrelsen inom ramen för sitt övergripande ekonomiska ansvar tydliggör hur en begäran om tillskott från en nämnd eller styrelse ska hanteras i landstinget för att det inte ska uppstå otydligheter mellan berörd nämnd/styrelse och landstingsstyrelsens förvaltning respektive hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Detta för att undvika att besked drar ut på tiden så att nämnden/styrelsen får rimliga förutsättningar för att vidta åtgärder i tid. I det ligger också att tydliggöra i vilket skede som ärendet ska lyftas på politisk nivå. Det är särskilt viktigt när landstingsstyrelsen är en av tre parter i omställningsavtalen med sjukhusen. Detta aktualiseras med frågan om extra tilldelning av medel som kommit från Karolinska sjukhuset till regionstyrelsen.

Revisionen har löpande granskat genomförandet av framtidens hälso- och sjukvård (FHS) och bedömer att arbetet behöver stärkas inom flera områden för att genomförandet ska leda till att målen som helhet säkerställs. Revisionen konstaterar bland annat att det inte finns något politiskt organ som har en samlad bild av utvecklingen av FHS. Vi anser att detta är allvarligt eftersom det politiska ansvaret för styrningen av uppdraget förutsätter kontinuerlig uppföljning och återrapportering av hur arbetet fortskrider. Revisionen bedömer att landstingsstyrelsen inte har säkerställt en helhetsbild av vidtagna och planerade åtgärder där systemeffekter framgår, vilket är väsentligt eftersom sjukvårdens olika delar är sammankopplade med varandra. I likhet med föregående år bedömer revisionen också att det finns fortsatta oklarheter i ansvarsfördelningen mellan hälso- och sjukvårdsnämnden och landstingsstyrelsen inom vissa områden, framför allt investeringar, kompetensförsörjning och produktionsstyrning som behöver tydliggöras.

Vidare bedömer revisionen att det finns ett antal risker som måste hanteras för att implementeringen av framtidens vårdinformationsmiljö (FVM) ska lyckas, exempelvis standardisering av processer, termer och begrepp, kompetensöverföring mellan regionen och engagerade konsulter samt organisation av den framtida FVM-förvaltningen. Regionstyrelsen behöver även tydliggöra ansvarsfördelning och beslutsstrukturen i programmet och se till att en strategi tas fram för att kunna hantera ersättning (avslut eller utfasning) av alla existerande it-system/avtal, för att undvika extra kostnader eller utebliven funktionalitet i nödvändiga system. Vänsterpartiet vill att Region Stockholm upphandlar ett ”eget system” för FVM, utan konsulter. Region Stockholm är en tillräckligt stor aktör för att kunna hantera en egen vårdinformationsmiljö med egna anställda som tar fram, implementerar och driftar systemet. Regionstyrelsen behöver också säkerställa att rutiner för uppföljning av informationssäkerhet gentemot privata vårdgivare tas fram och efterlevs.

Revisorerna lyfter frågan om kompetensförsörjning och personal, och hur Region Stockholms ska bli en attraktiv arbetsgivare. För oss är bra personalpolitik nyckelfrågan. De senaste årens besparingar inom vården där akutsjukhusen inte fått nödvändiga ekonomiska anslag under många år och varit tvungna att ha en stram personal- och lönepolitik har lett till att personal fått arbeta mer, springa fortare och till slut inte orkat och sagt upp sig. Det tillsammans med svårigheten att kompetensutbilda personal och ge dem motivering för kompetensutbildning genom t ex. högre lön efter studier har lett till en situation där det är svårt att rekrytera vårdpersonal till Region Stockholm och där bemanningen till stor del löses genom hyrpersonal. Tidigare anställda i Region Stockholm har gått till bemanningsbolag för att höja sin lön och förbättra sina villkor. Personalbrist leder till stängda vårdplatser och icke-utförd vård. Det i sin tur leder till minskade ersättningar och ytterligare sämre ekonomi, den onda cirkeln är sluten. Den styrande majoritetens lösning är att ålägga akutsjukhusen att hålla budget, genom att hålla hårt på lönerna och inte anställa, men hyrpersonal är dyrare.

Revisorerna bedömer slutligen den interna styrningen och kontrollen som inte helt tillräcklig för hälso- och sjukvårdsnämnden, Stockholms läns sjukvårdsområde, trafiknämnden (inklusive SL och WÅAB) och för Landstingshuset i Stockholm AB. Den interna styrningen och kontroll bedöms som otillräcklig för Karolinska Universitetssjukhuset. Vi ser med oro på detta då det rör en mycket stor del av Region Stockholms verksamhet.

SÄRSKILT UTTALANDE
2019.08-27

LS 2019-0579

Regionstyrelsen
8

Sverigedemokraterna

Regionrevisorernas årsrapport 2018 för landstingsstyrelsen

Sverigedemokraterna välkomnar regionrevisorernas årsrapport 2018 för Regionstyrelsen (dåvarande Landstingsstyrelsen).
Vi är positiva till att 45 respektive 42 av de 95 rekommendationer är genomförda respektive delvis genomförda. Däremot önskar vi se en tydligare redovisning kring tidsramar för delvis genomförda rekommendationer. Nytillkomna rekommendationer gör det svårt att överblicka och därmed utvärdera hur arbetet föregår med enskilda rekommendationer, som kan ta allt från år till månader.

Sett till Region Stockholms ekonomiska ställning så är regionrevisorernas bedömning; *inte helt tillfredställande* – för det såväl *Ekonomiska och verksamhetsmässigt resultatet* såväl som *intern styrning och kontroll.* Det är tydligt att den ekonomiska ställningen inte är lika välskött som den blågröna majoriteten vill få det att framstå.

I likhet med regionsrevisorerna framhåller vi att Regionens positiva resultat de senaste åren beror på externa omvärldsfaktorer som ökade statsbidrag och skatteintäkter samt en låg ränta. Faktorer som Regionen däremot själv kan kontrollera, som kostnadskontrollen, har utvecklats avsevärt mycket sämre. Vid budget 2017 presenterades ett alternativt högkostnadsscenario med en kostnadsutveckling på 4,2%, vilket skulle leda till miljardunderskott under 2020-talet. Dagens utveckling har i genomsnitt legat på 4,8% - väsentligt högre än högkostnadsscenariot, eller rekommendationen om 3,3%. Vi instämmer därför med revisorernas oro kring det bristfälliga arbetet med att kontrollera kostnadsutveckling men finner det även allvarligt att uppföljningen av kostnadsutvecklingen har saknats.

När det gäller de delar av ekonomin som landstinget kan påverka har exempelvis sjukhusens samlade resultat under samma treårsperiod utvecklats från en positiv avvikelse i förhållande till resultatkraven på 255 mnkr 2016 till en negativ avvikelse på 981 mnkr 2018, dvs en försämring med 1,2 mdkr. Där tidigare tagna beslut av alliansmajoriteten i form av den nya vårdstrukturen och NKS har föranlett dagens underskott.

Sammanställning över lämnade rekommendationer för Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Gransk-ningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Del-vis	Nej	
Dataskyddsförordningen					
2018 Årsrapp ID: 1496	Regionledningskontoret bör vidta åtgärder så kvarvarande projektmål genomförs och effektmål uppnås i såväl det övergripande som i det lokala perspektivet.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 Årsrapp ID: 1497	Regionledningskontoret bör inventera och förteckna samtliga personuppgiftsbehandlingar.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Ekonomistyrning					
2018 Delår ID: 1337	Ledningen bör tillsammans med ledningen för Internfinans ta fram skriftliga rutiner för publicering av finansiella rapporter där tidplan, ansvar och roller framgår för att säkerställa att lagar och regelverk som omfattar kreditfaliciteterna efterlevs.		X		2019-10: Frågan har diskuterat mellan Internfinans och RLK. I nuläget kvarstår för RLK att uppdatera processen för finansiella rapporter. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Ersättning till förtroendevalda					
2018 Årsrapp ID: 1493	Regionledningskontoret bör införa kontroller före och efter utbetalning som säkerställer att rätt arvode/ersättning betalas ut.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 Årsrapp ID: 1494	Regionledningskontoret bör se till att underlag/kvitto alltid lämnas in vid ersättning för resa.	X			2019-09: I granskning har noterats att det inte skett någon utbetalning av ersättning för resa innan kvittounderlag/underlag för trängselskatt redovisats.
Hantering av allmänna handlingar					
2018 Årsrapp ID: 1490	Regionledningskontoret bör systematisera och förtydliga utlämnandeprocessen i sin helhet från att begäran inkommer till dess att handling lämnas ut. Även processen för avslagsbeslut och överklagan behöver förtydligas.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 Årsrapp ID: 1491	Regionledningskontoret bör ta fram rutiner för hantering och diarieföring av handlingar som omfattas av sekretess.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2018 Årsrapp ID: 1492	Regionledningskontret bör se till att regelbundna kontroller av diarieföring och hantering av allmänna handlingar genomförs inom verksamheten.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Intern kontroll					
2016 Årsrapp ID: 1005	Intern kontroll - statsbidrag Landstingsstyrelsens förvaltning bör uppdatera beslutsordningen med uppgifter om rätten att fatta verkställighetsbeslut om vidareförmedling av statsbidrag.			X	2019-03: Uppgifter om rätten att fatta verkställighetsbeslut om vidareförmedling av statsbidrag saknas i beslutsordningen (LS 2017-1631) Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 Årsrapp ID: 1241	Hantering av MT- och IKT-utrustning vid NKS Landstingsstyrelsens förvaltning bör se till att alla fakturor som avser externa konsultkostnader godkänns och attesteras inom samma organisation			X	2019-03: Externa konsultkostnader godkänns i linjen i enlighet med beslutad organisation för projektet. Detta innebär att LSF respektive Karolinska godkänner och attesterar sina fakturor. Karolinska vidarefakturerar sedan sina kostnader till NKS-projektet som redovisas inom LSF. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Sammanställning över lämnade rekommendationer för Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Gransk-ningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Del-vis	Nej	
2017 Årsrapp ID: 1242	Hantering av MT- och IKT-utrustning vid NKS Landstingsstyrelsens förvaltning bör begränsa möjligheten att anpassa fördelningen av resurser via schablonpåslaget.		X		2019-03: Varje utrustning får ett påslag för projektets samlade resursutgifter samt för de projektgemensamma utgifterna. Dessa schablonkostnader krediteras och ersätts med faktiska utgifter. Enligt uppgifter genomförs efterkalkyler där faktiska utgifter ställs mot tillämpad schablon. Mellanskillnaden mellan schablon och faktiska utgifter behöver hanteras som en ökad/minskad utgift. Enligt uppgift pågår diskussioner om hur denna fördelning ska ske rent praktiskt. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 Årsrapp ID: 1253	Lönehantering Landstingsstyrelsens förvaltning bör säkerställa att de kontroller som ska genomföras vid löneutbetalningar dokumenteras i en rutinbeskrivning eller checklista som stöd till cheferna.			X	2019-09: I löneutbetalningsprocessen finns nyckelkontroller inför och efter lönekörning som respektive chef ansvarar för att genomföra. HR-avdelningen finns med som stöd och support. De nyckelkontroller som ska genomföras är inte dokumenterade i någon rutinbeskrivning eller checklista. Följs upp i samband med delårsgranskningen 2020.
2017 Årsrapp ID: 1254	Lönehantering Landstingsstyrelsens förvaltning bör säkerställa att uppföljning sker av att samtliga ansvariga chefer granskar och signerar sina utanordningslistor.			X	2019-09: I årets uppföljande granskning har utanordningslistor signerats samtliga månader för valt kostnadsställe. Det finns fortfarande inte en rutin avseende kontroll av att utanordningslistor signeras. Följs upp i samband med delårsgranskningen 2020.
2019 Delår ID: 1566	Koncernfinansiering - generellt I syfte att ytterligare stärka den interna kontrollen bör följande upprättas: - dokumenterade rutinbeskrivningar för väsentliga processer med påverkan på den finansiella rapporteringen - dokumenterade riskanalyser med identifiering av motverkande kontrollmoment				Ny rekommendation. Följs upp i samband med delårsgranskningen 2020.
2019 Delår ID: 1574	Leverantörsfakturahantering Regionledningskontoret bör dokumentera utförda kontroller avseende större fakturor för att erhålla spårbarhet till utförda kontroller.				Ny rekommendation. Följs upp i samband med delårsgranskningen 2020.
2019 Delår ID: 1576	Lönehantering Regionledningskonttoret bör säkerställa att genererade logglistor ur Heroma tas fram för reglbunden kontroll och kvalitetssäkring av ändringar av fasta data för att minska risken för felaktiga ändringar.				Ny rekommendation. Följs upp i samband med delårsgranskningen 2020.
2019 Delår ID: 1577	Beräkning av personalomkostnadspålägg Regionledningskontoret bör implementera en efterföljande kontroll för uppföljning av modellen för personalomkostnadspålägg.				Ny rekommendation. Följs upp i samband med delårsgranskningen 2020.

Sammanställning över lämnade rekommendationer för Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Gransk-ningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Del-vis	Nej	
Investeringar					
2015 Årsrapp ID: 813	Intern kontroll i investeringsprocessen Landstingsstyrelsens förvaltning bör tydliggöra hur investeringarnas miljöpåverkan ska beskrivas i beslutsunderlagen inför genomförandebeslut, dels för att täcka miljöbalkens krav, dels för att täcka de krav som landstingets miljöpolitiska program ställer upp.				2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2016 Årsrapp ID: 1000	Investeringar Landstingsstyrelsens förvaltning bör i samarbete med trafikförvaltningen utarbeta former för rapportering av väsentliga avvikelser även för projekt som ingår i program med uppföljning av såväl belopp som tids- och kvalitetsramar.				2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 Årsrapp ID: 1256	Styrning av investeringar Landstingsstyrelsen förvaltning bör i samverkan med trafikförvaltningen tydliggöra innebörden av budget- respektive genomförandebeslut både i övergripande styrdokument och anvisningar samt löpande i budget- och uppföljningsdokument.				2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 Årsrapp ID: 1257	Styrning av investeringar Landstingsstyrelsens förvaltning bör, i samverkan med berörda nämnder, utveckla anvisningarna för och beredningen av beslutsunderlag i investeringsprocessen.				2019-03: Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutas. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Kontroll av legitimationer					
2017 Delår ID: 1071	Kontroll av legitimationer Landstingsstyrelsens förvaltning bör ta fram en gemensam rutin för kontroll av sjukvårdspersonals legitimationer.		X		2019-03: Enligt LSF kommer rekommendationen att åtgärdas genom en rutin för att hämta in uppgifter från Socilastyrelsen. Rutinen är frantagen och test av rutinen pågår. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Ledningsnära kostnader och representation					
2018 Årsrapp ID: 1498	Regionledningskontoret bör stärka internkontrollarbetet avseende ledningsnära kostnader och representation.		X		2019-09: Erforderliga underlag har erhållits. Dock noteras brist avseende vidarefakturering av privata utlägg vilket visar att processen kan förstärkas. Följs upp i samband med delårsgranskningen 2020.
Miljö					
2017 Årsrapp ID: 1252	Miljöredovisning Landstingsstyrelsens förvaltning bör ta fram en rutin för den samlade miljöredovisningsprocessen, i syfte att dels säkerställa processen, dels förenkla och underlätta för verksamheterna att göra rätt.			X	Rutin/anvisning för att konkretisera processen för insamling av data för miljöredovisningsprocessen är under framtagaande. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Sammanställning över lämnade rekommendationer för Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Gransk-ningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Del-vis	Nej	
Omställningskostnader					
2016 Årsrapp ID: 1007	Omställningskostnader Landstingsstyrelsens förvaltning bör ändra/komplettera de centrala riktlinjerna för definition av omställningskostnader så att de stämmer med god redovisningssed.			X	2019-03: LSF har gjort en översyn och bedömt att inga förändringar ska göras av riktlinjerna för definition av omställningskostnader inför budget 2019. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Pensionshantering					
2016 Årsrapp ID: 991	Granskning av pensionshantering Landstingsstyrelsens förvaltning bör införa rutiner och kontrollmoment i löne- och personalsystemen så att pensionsavtalet följs och därmed minska risken att anställda oavsiktligt får pensionsgrundande inkomst efter att barnet fyllt åtta år eller avslutat första skolåret.			X	2019-08: Det finns ingen automatisk kontroll inbyggd i Heroma som signalerar att avtalet följs avseende detta. Tidigare har det manuellt körts en s.k. SQL-fråga för att förhindra att det ligger fel frånvarotyp, dvs att frånvaron byts efter barnet fyllt 8 år till tjänstledighet som inte är pensionsgrundande. Statusen är oförändrad men utveckling av systemstödet är diskuterat och inväntar lösningsförslag. Under tiden får respektive förvaltning ombesörja egenkontroll i syfte att eliminera eventuell risk. Följs upp i samband med delårsgranskningen 2020.
Räkenskaper					
2017 Årsrapp ID: 1255	Landstingsstyrelsens förvaltning bör se till att avskrivningstider för IKT-projektets olika utrustningstyper i kommande faser fastställs och dokumenteras.				Rekommendationen utgår då IKT projektet inom NKS nu är färdigställt.
2019 Delår ID: 1578	Redovisning av fordran Regionledningskontoret bör implementera en spårbar och dokumenterad kontroll avseende redovisningen av de poster som är hänförliga till förvaltningen för utbyggd tunnelbana.				Ny rekommendation. Följs upp i samband med delårsgranskningen 2020.
Skydd mot otillåten påverkan					
2018 Årsrapp ID: 1489	Regionledningskontoret bör formalisera och systematisera riskanalysarbetet på koncernövergripande nivå.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Styrning och planering av trafiken					
2017 Delår ID: 1078	Öka resandet med cykel Landstingsstyrelsens förvaltning bör i samarbete med tillväxt- och regionplaneförvaltningen konkretisera hur landstinget på ett samordnat sätt kan öka andelen resor med cykel och utforma cykelinfrastrukturen i landstinget.		X		2019-01: LSF och TRF har inte haft något samarbete under 2018 för att hantera rekommendationen. Beslut har fattats i fullmäktiges budget för 2019 om att göra regionala cykelkansliet till en permanent funktion i landstinget samt tillföra mer ekonomiska medel till funktionen. Via dessa insatser är förhoppningen att samverkan för att arbeta med cykelfrågor stärks mellan TRF och LSF Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Sammanställning över lämnade rekommendationer för Landstingsstyrelsen, Delår 2019

Gransk-ningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Del-vis	Nej	
Verksamhetsstyrning					
2018 Delår ID: 1336	Målstyrning Ledningen bör i de anvisningar som ges om hur målen ska följas upp och återrapporteras säkerställa att styrelsen och fullmäktige kan ges en heltäckande bild.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
Ärendeprocessen					
2017 (Projekt 8/2017) ID: 1106	Landstingsstyrelsens förvaltning bör ta fram en landstingsövergripande vägledning för utformning av och innehåll i ekonomiska och eventuellt andra konsekvensbeskrivningar i beslutsunderlagen till nämnder och styrelser		X		2019-03: En rutin har tagits fram "Att handlägga ärenden inför beslut i regionsstyrelsen och regionfullmäktige". Rutinen som endast gäller regionledningskontoret innehåller ett kort avsnitt om utformning och innehåll under rubriken ekonomiska konsekvenser. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Region Stockholm

REGIONREVISORERNA 2019-11-05 RK 2019-0018

PM - Reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder

Innehåll

PM - Reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder 1

Rapporteringsform 1

1 Avrapportering i regionrevisorernas delrapport för regionstyrelsen 2019 2
- 1.1 Beredningen 2
- 1.2 Ansvar och befogenheter i reglementena 5
- 1.3 Ansvar och befogenheter i instruktionerna 9
- 1.1 Uppföljning av tidigare rekommendationer 11
- 1.2 Bedömning 12

2 Avrapportering till förvaltningsledningen 15
- 2.1 Inledning 15
- 2.2 Styrdokument avseende ansvar och uppgifter i den politiska organisationen 15
- 2.3 Beredning och beslutsprocessen i ärendet Ny politisk organisation för Stockholms läns landsting 16
- 2.4 Beredning och beslutsprocess i ärendet Reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder 18
- 2.5 Reglemente med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder 19
- 2.6 Reglemente för regionstyrelsen 24
- 2.7 Reglemente för hälso- och sjukvårdsnämnden 28
- 2.8 Reglemente för vårdens kunskapsstyrningsnämnd 29
- 2.9 Reglemente för trafiknämnden 30
- 2.10 Reglemente för tillväxt- och regionplanenämnden 31
- 2.11 Reglemente för fastighets- och servicenämnden 31
- 2.12 Reglemente för Karolinska universitetssjukhuset 33
- 2.13 Övriga reglementen 33
- 2.14 Paragrafer ur flera reglementen 33
- 2.15 Styrdokument som fastställs efter ärendet Reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder 40
- 2.16 Övriga ärenden efter Reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder 40

Bilaga 1 Genomgång av dokument som fastställts efter reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder fastställts 49

Bilaga 2 Bedömningsgrunder 52

Rapporteringsform

I denna promemoria (PM) avrapporteras granskningen av beredning av reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder uppdelad i två delar.

- Kapitel 1 – en sammanfattande text som kommer att avrapporteras i regionrevisorernas delrapport till regionstyrelsen hösten 2019.
- Kapitel 2 - en mer detaljerad beskrivning av iakttagelserna från revisionskontoret till förvaltningsledningen för att underlätta förståelsen av de bedömningar som görs.

I delrapporten till regionstyrelsen kommer en hänvisning göras till den underliggande promemorian i en bilageförteckning.

Detta är en ny avrapporteringsform kopplad till revisionens delårs- och årsrapportering. Syftet är att sprida faktagranskningen av olika granskningar under året. PM möjliggör även en mer detaljerad information om iakttagelserna för att underlätta förståelsen av de bedömningar revisionen gör.

Projektformen för avrapportering av större granskningar berörs inte av detta utan kommer att ske som tidigare.

1 Avrapportering i regionrevisorernas delrapport för regionstyrelsen 2019

Revisionen har de senaste åren granskat om nämndernas ansvar och befogenheter är tydligt reglerat. Tidigare granskningar som har avrapporterats till landstingsstyrelsen/regionstyrelsen, Karolinska Universitetssjukhuset och Stockholms läns sjukvårdsområde har bl.a. utmynnat i rekommendationer om att respektive reglemente bör revideras för en ökad tydlighet. Den nu genomförda granskningen har omfattat samtliga reglementen och utgångspunkten har varit om de nya reglementena överensstämmer med lagstiftning och fullmäktiges krav samt om ansvar och uppgifter i reglementen är tydliga. Granskningen har också omfattat inrättandet av utskott och beredningar samt delegationsordning för regionstyrelsen och instruktion för regionstyrelsens utskott och beredningar. Revisionen har även följt upp hur tidigare rekommendationer hanterats i beredningen av reglementena för den nya mandatperioden.

1.1 Beredningen

1.1.1 Krav på beredning

Enligt kommunallagen ska fullmäktige anta reglementen om nämndernas verksamhet och arbetsformer. I kommunallagen anges även att innan ett ärende kan avgöras av fullmäktige ska det ha beretts av en nämnd vars verksamhetsområde ärendet berör eller av en fullmäktigeberedning[1]. Beredningen syftar till att ge fullmäktige ett tillförlitligt och allsidigt belyst underlag för besluten. I ansvaret ingår ett visst mått av sakprövning som innebär att regionstyrelsen, med sin ledande roll i beredningsprocessen och som sista instans i processen, alltid ska få

[1] Undantag från detta s.k. beredningstvånget är valärenden och ärenden om avsägelse från ett uppdrag som förtroendevald.

tillfälle att yttra sig innan beslut läggs fram i fullmäktige[2]. Styrelsen också ska lägga fram förslag till beslut i ärendet.

I kommunallagen ställs inga kvalitetskrav på beredningen. Förvaltningslagen innehåller en bestämmelse som gäller för beredning av ärenden. Bestämmelsen anger att en myndighet endast får vidta åtgärder som har stöd i rättsordningen och myndigheten ska i sin verksamhet vara saklig och opartisk.

Landstingsfullmäktige definierade i *Mål och budget 2018*[3] kvalitetskrav på ärendeprocessen, där beredning ingår. Där framgår att den ska vara effektiv och leda till relevanta, kvalitetssäkrade underlag inför de politiska besluten i t.ex. styrelsen och i fullmäktige. Vidare slås fast att alla ärenden som är av särskild ekonomisk och strategisk vikt ska beredas med centrala funktioner för styrning, ekonomi och juridik inom landstingsstyrelsens förvaltning (nuvarande regionledningskontoret) inför beslut i styrelsen och i fullmäktige. Det är bl.a. viktigt att ärenden är korrekt beredda och utformade i enlighet med lagstiftning.

1.1.2 Ärendet Ny politisk organisation

Landstingsrådsberedningen har i oktober 2018 berett ärendet Ny politisk organisation för Stockholms läns landsting[4]. Ärendet består av en skrivelse som anger vilka nämnder, utskott och beredningar som ska utgöra den politiska organisationen, dessa organs ansvar och uppgifter samt sammansättning och mandattid. I skrivelsen anges att landstingets/regionens organisation ska utvecklas för att skapa en enklare struktur och tydligare ansvarsförhållanden.

Landstingsstyrelsen beredde ärendet och föreslog på sitt sammanträde 2018-11-06 fullmäktige besluta att: 1) fastställa vilka nämnder som ska utgöra den politiska organisationen och deras sammansättning, 2) fastställa mandattider för bl.a. beredningar, 3) uppdra till styrelsen att ta fram förslag till reglementen till styrelsen och övriga nämnder i enlighet med landstingsrådsberedningens skrivelse. Styrelsen beslutade, under förutsättning av fullmäktiges beslut, att uppdra till landstingsdirektören att ta fram reglementen för styrelsen och övriga nämnder i enlighet med landstingsrådsberedningens skrivelse.

Ärendet behandlades av fullmäktige 2018-11-20 som i enlighet med styrelsens förslag beslutade att fastställa vilka nämnder som ska utgöra landstingets/regionens politiska organisation och deras sammansättning. Granskningen visar att fullmäktiges protokoll hänvisar till en särskild sida i landstingsstyrelsens förslag till beslut och inte till hela ärendet. På den sida som beslutet hänvisar till står inget om mandattider. Även när det gäller fullmäktiges beslut att uppdra till landstingsstyrelsen att ta fram förslag till reglemente hänvisar protokollet till en sida. Följden blir att fullmäktige beslutat att uppdra till styrelsen att ta fram reglementen i enlighet med en viss sida i styrelsens ärende i stället för ärendet som helhet.

---

[2] Madell Tom, Lundin Olle (2018). Kommunallagen en kommentar, Författarna och Norstedts juridik AB, s. 141.
[3] Dnr: LS 2017–0595
[4] Daterad 2018-10-31, dnr: LS 2018–0680.

1.1.3 Ärendet Reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder

Av intervjuer framkommer att arbetet med att ta fram förslag till nya reglementen påbörjades under våren 2018. Chefsjurist och chef för regiondirektörens stab ledde arbetet med beredningen av ärendet med stöd från staben, SLL ekonomi och styrning och SLL juridik vid landstingsstyrelsens förvaltning. I beredningen formades en särskild arbetsgrupp med uppgift att säkerställa följsamhet till kommunallagen. I ett senare skede övertog politiska rotel 1 i beredningen av förslag till reglementen inför landstingsrådsberedningens beslut. Tiden för beredningen beskrivs i en intervju ha varit knapp då förslag till reglementen, som följde den nya politiska organisationen, behövde vara fastställda innan årsskiftet.

Landstingsrådsberedningen beredde fram själva ärendet[5], som bestod av en skrivelse och förslag till reglementen. Ärendet innehöll inget tjänsteutlåtande. Skrivelsen och förslag till reglementen bereddes av styrelsen 2018-11-27 som föreslog fullmäktige anta reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder, samt att reglementena ska börja gälla 1 januari 2019. Fullmäktige beslutade 2018-12-12 i enlighet med styrelsens förslag.

1.1.4 Ärendet Mål och budget samt arbetsordning

Landstingsrådsberedningen beredde, parallellt med ärendet Reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder, ärendet Mål och budget 2019[6] som fastställdes på samma fullmäktigemöte som reglementena antogs. Ärendet bestod av landstingsrådsberedningens skrivelse och budgetdokument, och innehöll inget tjänsteutlåtande. I budgetdokumentet beskrivs nämndernas grundläggande/övergripande uppgifter. Granskningen visar att vissa av beskrivningarna i Mål och budget är hämtade ur ärendet Ny politisk organisation medan andra återfinns i reglementena. I Mål och budget finns även tillkommande beskrivningar av nämnders grundläggande/övergripande uppgifter som inte anges i reglementena. Exempel på sådana beskrivning är: kulturnämnden driver arbetet med konstnärlig gestaltning och kulturell verksamhet i hälso- och sjukvården.

1.1.5 Ärendet inrättande av utskott och beredningar

Fram till den sista december 2018 gällde *Reglemente för landstingsstyrelse och nämnder*[7]. Av det framgår att styrelsen bl.a. ska ha ett arvodesutskott, en arvodesberedning och inför allmänt val en valkretsberedning. Styrelsen har tidigare beslutat att inrätta ett rese- och representationsutskott.

I december beredde landstingsrådsberedningen ärendet Inrättande av utskott och beredningar under landstingsstyrelsen[8]. Ärendet bestod av landstingsrådsberedningens skrivelse (daterad 2018-12-13) som föreslår vilka utskott och beredningar som ska inrättas under styrelsen i enlighet med fullmäktiges beslut i

[5] Dnr: LS 2018–0731
[6] Dnr: LS 2017–1455. Styrelsen behandlade ärendet på sitt sammanträde 2018-11-27 och fullmäktige beslutade i ärendet 2018-12-11-12.
[7] Dnr: LS 2017–1197.
[8] Dnr: LS 2018–1271

ärendet Ny politisk organisation[9]. Fem utskott och beredningar omfattas inte av skrivelsen även om dessa ingår i *Reglemente för regionstyrelsen*. Det gäller arvodesutskott, rese- och representationsutskott, arvodesberedning, valkretsberedning och regionrådsberedning. Styrelsen beslutade 2018-12-18 att inrätta utskott och beredningar enligt landstingsrådsberedningens förslag.

Styrelsen beslutade på sitt sammanträde 2018-11-06 att för tiden 2018-11-06— 2019-11-26 välja ledamöter till arvodesutskottet, arvodesberedningen[10] respektive rese- och representationsutskottet. På sammanträdet 2018-12-18 valde styrelsen ledamöter till valkretsberedningen (för tiden 2019-01-01— 2022-08-31). Likaså valdes för tiden 2018-12-13—2019-12-12 ledamöter och ersättare samt ordförande och vice ordförande till utskotten och beredningarna som styrelsen beslutade att inrätta. Beslutet innebär att ledamöter och ersättare är valda för en tid innan styrelsens beslut. I bilaga till protokollet[11] anges dock att ledamöter och ersättare är valda för tiden 2018-12-18—2019-12-17. Vidare visar protokollsgranskning av perioden 2019-01-29 – 2019-06-11 att styrelsen har valt ledamot till arvodesberedningen och ledamöter till valkretsberedningen.

1.1.6 Ärendet Delegationsordning för regionstyrelsen och Instruktion för regionstyrelsens utskott och beredningar

Parallellt med ärendet Inrättande av utskott och beredningar beredde landstingsrådsberedningen ärendet Delegationsordning för regionstyrelsen och Instruktion för regionstyrelsens utskott och beredningar med anledning av ny politisk organisation[12]. Ärendet består bla. av landstingsrådsberedningens skrivelse (daterad 2018-12-13). Av skrivelsen framgår att för att dessa utskott och beredningar ska kunna arbeta smidigt och effektivt föreslås en instruktion. I instruktionen beskrivs ansvarsområden och arbetsformer för utskott och beredningar. Skrivelsen hänvisar till reglemente för regionstyrelsen och de utskott och beredningar som enligt detta ska inrättas under styrelsen. Att instruktionen utgår ifrån reglementet innebär att instruktionen omfattar fler utskott och beredningar än de som inrättats av styrelsen (se stycke 1.1.5). Instruktionen omfattar inte regionrådsberedningen. Styrelsen antog instruktionen 2018-12-18.

1.2 Ansvar och befogenheter i reglementena

Granskningen av ärendet Ny politisk organisation visar att det innehåller skrivningar om ansvar och befogenheter som inte följer kommunallagen. Dessa förhållanden har delvis följt med in i reglementena. Det gäller bland annat möjligheten att organisera olika politiska organ. Exempel på iakttagelserna nedan utgår i första hand från reglemente för styrelsen och nämnder som beslutades i fullmäktige i november 2018.

---

[9] I ärendet anges följande utskott och beredningar: arbets- och personalutskott med en miljö- och hållbarhetsberedning, produktionsutskott, länsplane- och samhällsplaneringsutskott, innovations- och utvecklingsutskott med en forskningsberedning. Dnr: LS 2018–0680.
[10] Till arvodesberedningen valdes även en ordförande bland ledamöterna.
[11] Bilagan anger vilka ledamöter och ersättare som valts.
[12] Dnr: LS 2018–1166

Närvarorätt

I reglemente för regionstyrelsen anges regiondirektören ha rätt att närvara vid nämndernas sammanträden. Fullmäktige har enligt kommunallagen ingen rätt att besluta att någon annan än ledamöter och ersättare får ha permanent närvarorätt. Nämnden ska självständigt besluta vem som har närvarorätt i syfte att lämna upplysning på sammanträdet. Att nämndsammanträde ska hållas inom stängda dörrar, särskilt i ärenden som avser myndighetsutövning eller ärenden där det förekommer uppgifter som omfattas av sekretess i nämnden, är ett krav i kommunallagen.

Fullgörande av uppgifter enligt lag

Reglemente för trafiknämnden anger att nämnden fullgör Region Stockholms uppgifter som regional kollektivtrafikmyndighet enligt lagen om kollektivtrafik, förutom vad avser färdtjänstresor. Enligt lagen ska regionala kollektivtrafikmyndigheten regelbundet i ett trafikförsörjningsprogram fastställa mål för den regionala kollektivtrafiken. I reglemente för tillväxt- och regionplanenämnden anges på motsvarande sätt att nämnden fullgör regionens uppgifter enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar. Det är dock fullmäktige som antar trafikförsörjningsprogram respektive den regional utvecklingsplanen. Nämnderna kan därmed inte fullgöra sina uppgifter enligt berörd lag. Samtidigt kan fullmäktige heller inte delegera fastställande av trafikförsörjningsprogram respektive regional utvecklingsplan, som fullgörande av uppgift enligt berörd lag innebär. Detta eftersom fullmäktige enligt kommunallagen ska besluta i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för regionen/landstinget.

Utskott och beredningar

Både reglementet med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder och vissa av reglementen för nämnder reglerar vilka nämnder som ska ha utskott och beredningar samt hur ytterligare utskott och beredningar får inrättas. Dessa reglementen reglerar också antalet ledamöter och ersättare i respektive utskott och beredning samt hur dessa väljs. Av flera reglementen framgår att utskott, såsom arbets- och personalutskottet, innovations- och utvecklingsutskottet och sjötrafikutskottet, ska ha en beredning under sig. I kommunallagen finns ingen bestämmelse som anger att ett utskott kan ha en beredning under sig.

I reglementet med allmänna bestämmelser anges i enlighet med kommunallagen att den principiella ansvars- och beslutsfördelningen mellan nämnd och dess utskott är att samtliga frågor som rör verksamhetens mål, inriktning, omfattning och kvalitet ska avgöras av nämnden. Övriga frågor får delegeras. En nämnd har alltid ett självständigt ansvar som innebär att den bestämmer själv vilka frågor som får delegeras i enlighet med i delegeringsbestämmelserna i kommunallagen. Nämnden beslutar självständigt om att inrätta beredning och av beslutanderätten följer att besluta om beredningens sammansättning och mandattid.

Krisledningsnämnd

En av fullmäktiges uppgifter enligt kommunallagen är att välja ledamöter och ersättare till en nämnd. Enligt reglemente för regionstyrelsen ska ordinarie ledamöter i styrelsens arbets- och personalutskott utgöra regionens krisledningsnämnd. Ett fullmäktigebeslut krävs för att inrätta en krisledningsnämnd eftersom fullmäktige, som beskrivs ovan, inte har rätt att delegera ansvarsuppgifter till ett utskott, bara till en nämnd. Vidare fordras ett val i fullmäktige där ledamöter och ersättare väljs till krisledningsnämnden. Att ”utgöra” innebär inte formellt att ledamoten eller ersättaren är vald.

Personal

Av reglementet med allmänna bestämmelser framgår att respektive nämnd är anställningsmyndighet för personal vid dess förvaltning eller förvaltningar, med undantag för förvaltningschef som anställs av regionstyrelsen. Denna bestämmelse gäller även i de fall förvaltningen tillhandahåller förvaltningsstöd till en annan nämnd. Nämnderna har hand om personalfrågor inklusive arbetsmiljöfrågor inom sin respektive verksamhet. I reglemente för hälso- och sjukvårdsnämnden anges att nämnden ska tillhandahålla förvaltningsstöd till vårdens kunskapsstyrningsnämnd som enligt sitt reglemente ska köpa förvaltningsstöd av hälso- och sjukvårdsnämnden. Motsvarande bestämmelser anges i reglemente för trafiknämnden och reglemente för färdtjänstnämnden där trafiknämnden ska tillhandahålla medan färdtjänstnämnden ska köpa förvaltningsstöd.

Enligt kommunallagen får fullmäktige bestämma att en nämnd ska tillhandahålla tjänster åt en annan nämnd. Dock ska nämnderna självständigt besluta om t.ex. anställning av personal. Utgångspunkten är alltså att nämnderna själva avgör hur verksamheten lämpligast ska bedrivas. Varken vårdens kunskapsstyrningsnämnd eller färdtjänstnämnden har någon egen förvaltning och heller ingen anställd personal. Nämndernas möjligheter att utföra sitt uppdrag självständigt påverkas i och med att de är beroende av en annan nämnd som tillhandahåller förvaltningsstöd i form av personal. Det finns därmed en risk för att färdtjänstnämnden respektive vårdens kunskapsstyrningsnämnd inte kan säkerställa sitt verksamhetsansvar och utföra sitt uppdrag från fullmäktige när nämnderna inte har egen rådighet över förvaltningen.

Fastighets- och servicenämnden och Locum AB

I reglemente för fastighets- och servicenämnden anges att under nämnden lyder en förvaltningschef som inför nämnden är ansvarig för fastighetsverksamheten. Vidare slår reglementet fast att Locum AB:s verkställande direktör fungerar som förvaltningschef med ansvar för fastighetsverksamheten och som inför nämnden är ansvarig för fastighetsverksamheten. Som ovan beskrivet beslutar nämnden i frågor som rör förvaltningen. Hur fastighets- och servicenämnden organiserar sin verksamhet och det biträde den behöver är en förvaltningsfråga som nämnden själv beslutar om.

Ledamöter och ersättare i nämnd är enligt kommunallagen förtroendevalda. Utgångspunkten i lagen är att deras beslutsfattande och verksamhetsansvar är kollektivt. Nämnden ska bla. se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt. Syftet med verksamheten är att tillgodose medlemmarnas behov av olika nyttigheter. Revisionsansvaret för förtroendevalda kan vara kollektivt och/eller enskilt. Enligt kommunallagen finns inga bestämmelser som reglerar skadeståndsansvar för verksamheten.

En ledamot eller suppleant i ett regionägt bolag definieras inte som förtroendevald enligt kommunallagen. Till skillnad mot en nämnd är bolagets syfte att driva verksamheten på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt för bolagets bästa. Av aktiebolagslagen framgår att en styrelseledamot eller verkställande direktör som när han eller hon fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bolaget ska ersätta skadan.

Enligt fullmäktiges protokoll 2018-12-11--12 är förtroendevalda ledamöter och ersättare i nämnden också valda som ledamöter i styrelsen för Locum AB. Denna situation innebär, enligt kommunallagen, inte att ställföretädarrjäv och delikatessjäv föreligger mellan rollen som förtroendevald och ledamot i styrelsen. Däremot kan det, med utgångspunkt i valet av samma ledamöter och skillnaderna mellan en nämnds respektive ett bolags syfte finns därmed en risk för intressekonflikt mellan att vara förtroendevald ledamot i fastighets- och servicenämnden respektive vara styrelseledamot. Detsamma gäller VD för Locum AB som samtidigt har rollen som förvaltningschef för fastighetsverksamheten.

Fastighetsförsäljning och fastighetsförvärv

I reglemente för regionstyrelsen anges att styrelsen ska leda och samordna regionens strategiska fastighetsförsäljningar och fastighetsförvärv. Av reglemente för fastighets- och servicenämnden framgår att nämnden ska besluta om köp eller försäljning av fastighet när försäljningspris i avtal inte överstiger 100 mnkr. Begreppen strategisk fastighetsförsäljning respektive strategiskt fastighetsförvärv är inte definierade. Det är exempelvis inte tydligt om en strategisk fastighetsförsäljning innebär försäljning av en så kallad strategisk fastighet. Med utgångspunkt i tidigare beslut[13] och nomenklatur inom regionens fastighetsområde så kan/ska inte en så kallad strategisk fastighet försäljas. Dessutom framgår inte tydligt att det är regionstyrelsen som har beslutanderätt i det fall en *strategisk* fastighetsförsäljning respektive *strategiskt* fastighetsförvärv understiger 100 mnkr.

Hälso- och sjukvårdsnämndens respektive vårdens kunskapsstyrningsnämnds uppgifter

Enligt reglemente för vårdens kunskapsstyrningsnämnd ska nämnden inom hälso- och sjukvårdsverksamheten i Region Stockholm ansvara för frågor om kvalitetsregister, leda och samordna hälso- och sjukvårdens nivåstrukturering och ansvara för patientsäkerhets- och vårdhygienfrågor. Vilka kvalitetsregister

[13] Se Mål och budget 2017 (dnr: LS 2016–0257).

som nämnden ansvarar för definieras inte, vilket riskerar att innebära otydlighet i roller och ansvar mot andra aktörer inom regionen. Liknande otydlighet gäller för nämndens ansvar för patientsäkerhets- och vårdhygienfrågor, där fördelningen mellan nämndens ansvar och den enskilda vårdgivarens ansvar inte är tydligt. Det är inte heller tydliggjort hur nämndens ansvar för att leda och samordna hälso- och sjukvårdens nivåstrukturering förhåller sig till hälso- och sjukvårdsnämndens övergripande ansvar för hälso- och sjukvården enligt reglementet[14].

Uppsiktsplikt

Reglemente för regionstyrelsen innehåller flera bestämmelser rörande uppsiktsplikt, som t.ex. ordförandens ansvar att ha uppsikt över Region Stockholms nämndförvaltning och bolag, styrelsens fortlöpande uppsikt över verksamheten i de företag och stiftelser som Region Stockholm helt eller delvis äger eller annars har intresse i, och styrelsens tillvaratagande av regionens intressen vid bolags- och föreningsstämmor. I kommunallagen anges att styrelsens uppsiktsansvar omfattar även förening(ar) som en region är medlem i . Givet detta är det inte tydliggjort i reglementet hur styrelsen ska utöva sin uppsiktsplikt över föreningar.

Lagar

Regionen är skyldig att följa ett antal lagar som t.ex. hälso- och sjukvårdslagen och lagen om kollektivtrafik. Reglementena anger vilken nämnd som ansvarar för att den aktuella lagen följs.

Regionen är även skyldig att följa följande lagar: säkerhetsskyddslagen, lag om totalförsvar och höjd beredskap och lag om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara. Vilken nämnd/vilka nämnder som ansvarar för att en eller flera av dessa lagar följs, framgår inte av reglementena.

1.3 Ansvar och befogenheter i instruktionerna

Revisionens tidigare granskning[15] visade att formuleringar, i dåvarande reglemente, av utskottens arbetsuppgifter kunde uppfattas handla om att ta ansvar för verksamheten. Det gäller t.ex. formuleringar som fanns om att ”bevaka” och ”ta initiativ”. När det gäller beredningarna visade granskningen av det tidigare reglementet att formuleringen ”att ha till uppgift att följa upp verksamheten inom respektive beredningsområde” kunde uppfattas som ett vidare ansvar än att bara bereda. Revisionen rekommenderade därför landstingsstyrelsen att föreslå fullmäktige att besluta om revidering av reglemente för styrelsen och nämnderna så att utskott och beredningar inte kan uppfattas ha visst ansvar för verksamheten.

[14] Se t.ex. 2 § punkt 1,2,3,8 och 12 i reglemente för hälso- och sjukvårdsnämnden.
[15] Årsrapport 2016 för landstingsstyrelsen, dnr: RK 201604-0027.

Av den nu beslutade instruktionen framgår att styrelsen delegerar vissa beslutanderätter till utskott: a) arbets- och personalutskottet ska på styrelsens vägnar ansvara för den löpande uppföljningen av nämnders och bolags ekonomi och i egenskap av krisledningsnämnd planera och utveckla Region Stockholms insatser såväl förebyggande som vid extraordinära händelser, b) innovations- och utvecklingsutskottet ska på styrelsens vägnar leda arbetet med att genomföra framtidens vårdinformationsmiljö[16].

Granskningen visar att begreppen ”bevaka och ta initiativ” samt ”följa och bereda” förekommer även i den nya instruktionen för att ange inom vilka områden utskottet ska bereda. Detta gäller t.ex. för arbets- och personalutskottet, produktionsutskottet och innovations- och utvecklingsutskottet. Forskningsberedningen ska vara ”rådgivande organ i frågor” som rör Region Stockholms strategiska inriktning gällande forskning och utbildning (FoU) inom hälso- och sjukvården, och ”följa upp” verksamheten inom FOU-området.

I instruktionen anges att tjänstgörande ordförande i ett utskott på utskottets vägnar får fatta beslut i ärenden som är så brådskande att utskottets avgörande inte kan avvaktas. Enligt kommunallagen får en nämnd uppdra åt ordföranden, eller en annan ledamot som nämnden har utsett, att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Att landstingsstyrelsen/regionstyrelsen kan delegera till en ledamot, som också är vald till ordförande för ett av styrelsens utskott, är i enlighet med kommunallagens bestämmelse. Delegeringen gäller dock enbart beslut i styrelsens ärenden, alltså inte ett ärende som utskottet i enlighet med instruktionen delegerats att besluta i. Att ledamöter delegeras rätt att besluta i brådskande ärenden innebär en otydlighet i förhållande till delegationsordningen, som anger att enbart tjänstgörande ordförande i styrelsen delegeras rätten att besluta i brådskande ärenden. Att ”tjänstgörande ordförande i ett utskott får på utskottets vägnar besluta i ett brådskande ärende innebär också en vidaredelegering. Enligt kommunallagen har endast en förvaltningschef rätt att vidaredelegera beslutanderätt till en anställd inom regionen.

Det finns flera exempel på ansvarsområden i instruktionen som inte regleras i styrelsens reglemente som till exempel vårdexport, regional digital infrastruktur, energi- och klimatfrågor och social hållbarhet. Av instruktionen framgår också flera exempel på ansvarsområden som kan överlappa med andra nämnders ansvar, som t.ex. innovationsutskottets ansvarsområde informationsförvaltning. Detta ansvarsområde kan överlappa med kulturnämndens uppgift att leda och samordna Region Stockholms arkiv- och informationshantering[17].

[16] Fullmäktige har 2018 fattat ett genomförandebeslut för investeringsobjektet Framtidens vårdinformationsmiljö SLL till en investeringsutgift om högst 2,2 mdkr, dnr: LS 2017–0753
[17] Se 2 § i *Reglemente för kulturnämnden.*

Vidare visar granskningen att beskrivning av utskotten och beredningarna på regionens webbsida inte helt överensstämmer med styrelsens reglemente och instruktionen. Det gäller t.ex. arbets- och personalutskottet.

1.1 Uppföljning av tidigare rekommendationer

Revisionen har i en granskning under 2017[18] rekommenderat regionstyrelsen att i samråd med Karolinska Universitetssjukhuset och Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) revidera deras respektive reglemente så att verksamhet och arbetsformer regleras i enlighet med kommunallagen. Granskningen visar att det nya reglementet med allmänna bestämmelser innehåller avsnittet arbetsformer under vilket t.ex. tidpunkt för sammanträden, kallelse, närvarorätt och ordförandes ansvar regleras. Karolinska universitetssjukhusets respektive SLSO:s reglemente reglerar nämndens allmänna ansvar och nämndens uppgifter.

Revisionen har i samma granskning också rekommenderat styrelsen att komplettera reglemente för landstingsstyrelse och nämnder så att hälso- och sjukvårdsnämndens ansvar för kunskapsstyrning och läkemedelskommittén framgår. Revisionen konstaterar att vårdens kunskapsstyrningsnämnd enligt det nya reglementet ska utöva ledning av kunskapsstyrningsorganisationen inom Region Stockholms hälso- och sjukvård och tandvård, samt ansvara för frågor som rör läkemedelskommittéer.

Vidare har revisionen rekommenderat styrelsen att föreslå revidering av reglemente för landstingsstyrelse och nämnder så att utskott och beredningar inte kan uppfattas ha visst ansvar för verksamheten. I de nya reglementena fastslås vilka utskott och beredningar som ska finnas under respektive nämnd. Det fastslås dock inte vilket ansvar och uppgift respektive utskott och beredning ska ha, med undantag för regionrådsberedningen. Regionrådsberedningens uppgift är att bereda och framlägga förslag i ärendena som ska behandlas av styrelsen. Rekommendationen har åtgärdats.

Styrelsen har rekommenderats att i förslag till övriga styrdokument till fullmäktige ge nämnder förutsättningar att följa kommunallagen, exempelvis genom att inte använda begrepp som ägande och hänvisa till ledningens ansvar. Rekommendationen rörde främst de nämnder som styrdes enligt bolagsliknande förhållanden, dvs. Karolinska och SLSO. Granskningen visar att reglementena nu inte innehåller begrepp som ägande och hänvisning till ledningens ansvar. Rekommendationen är därmed åtgärdad. Däremot innehåller reglementena flera andra bestämmelser som nämnden enligt kommunallagen själv ska besluta om, t.ex. sin förvaltning och personal. Som tidigare beskrivet finns också en risk att färdtjänstnämnden respektive vårdens kunskapsstyrningsnämnd inte har förutsättning för att följa kommunallagens bestämmelser att utföra sitt uppdrag från fullmäktige.

[18] Se Årsrapport 2017 för Karolinska universitetssjukhuset (dnr: RK 2017-0023), årsrapport 2017 för Stockholms läns sjukvårdsområde (dnr: RK 2017-0026) och Årsrapport 2017 för landstingsstyrelsen (dnr: RK 2017-0029).

1.2 Bedömning

Revisionen bedömer att regionstyrelsen beredning av reglementena för den nya mandatperioden inte har skett helt i enlighet med lagstiftning och fullmäktiges krav. Revisionen anser framförallt att ärendet om ny politisk organisation och ärendet om reglementen inte har varit tillräckligt juridiskt kvalitetssäkrade så att förvaltningslagens bestämmelse och fullmäktiges krav på att ärenden ska vara korrekt beredda och utformade i enlighet med lagstiftning efterlevs. Ärendena med reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder samt ärendet mål och budget 2019 beskriver delvis regionens kommande organisation på olika sätt. Revisionen bedömer att detta riskerar att bidra till otydligheter om roller och ansvar.

Reglementena innehåller flera exempel på otydligheter mellan nämndernas ansvar och uppgifter. Det gäller till exempel fastighetsförsäljning och fastighetsförvärv och hälso- och sjukvårdsnämndens samt vårdens kunskapsstyrningsnämnds uppgifter rörande hälso- och sjukvård. Likaså att ingen nämnd fastslås ansvara för att vissa lagar efterlevs, som regionen är skyldig att följa. Samtidigt har en struktur skapats där nämndernas beslutanderätter fråntagits eller begränsats i flera frågor som nämnden enligt kommunallagen självständigt ska besluta om. Det gäller till exempel inrättande av beredningar och bedömning av eventuellt behov av att anställa personal. Att utskott ska ha en beredning under sig är enligt revisionens bedömning en organisation som inte är möjlig enlig kommunallagen. Revisionen bedömer därför att ansvar och uppgifter i reglementen inte är helt tydliga och i vissa fall inte följer kommunallagen.

Förtroendevalda ledamöter och ersättare i fastighets- och servicenämnden är också valda som ledamöter i styrelsen för Locum AB. Vd:n för Locum AB har samtidigt rollen som förvaltningschef för fastighetsverksamheten. På grund av skillnaderna mellan en nämnds respektive ett bolags syfte bedömer revisionen att detta skapar risker för intressekonflikt mellan att vara förtroendevald ledamot i fastighets- och servicenämnden respektive vara styrelseledamot och försvåra styrning och ledning. En situation som kan framkalla denna intressekonflikt, som är undantagna delar av jävsbestämmelserna, är i det fall nämnden fattar ett beslut som gynnar nämnden och regionen i stort men som missgynnar bolaget. Ett beslut som styrelsen och VD sedan måste verkställa och som enligt aktiebolagslagen kan innebära ersättningsskyldighet för ledamot och VD.

Vidare bedömer revisionen att instruktionen för regionstyrelsens utskott och beredningar inte fullt ut följer kommunallagen när det gäller en tjänstgörande ordförandes rätt att besluta i brådskande ärenden. Revisionen bedömer också att vissa ansvarsområden som angetts för utskott riskerar att inte följa kommunallagens delegeringsbestämmelser, dvs. rör ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet. Att styrelsen delegerat till innovations- och utvecklingsutskottet att leda genomförandet av framtidens vårdinformationsmiljö kan innebära att ett helt verksamhetsområde delegerats till utskottet. Enligt kommunallagen kan ett helt verksamhetsområde inte delegeras till ett utskott, eftersom utskottet då förvandlas till en nämnd. Revisionen bedömer att tidigare lämnad rekommendation om att styrelsen bör säkerställa att

den delegation som ges är så preciserad att styrelsen fortfarande kan behålla ledningen, kontrollen och ansvaret för verksamheten kvarstår.

Revisionen bedömer att val till utskott och beredningar är ofullständiga. Å ena sidan har ledamöter och ersättare inte valts till flera utskott och beredningar som fastställs i *Reglemente för regionstyrelsen*. Å andra sidan har styrelsen valt ledamöter till arvodesberedningen och valkretsberedningen som styrelsen inte beslutat att inrätta. I enlighet med kommunallagen är det också nämnden som självständigt beslutar vem som har närvarorätt i syfte att lämna upplysning på sammanträdet. Likaså är det nämnden som självständigt ska besluta om att inrätta eventuella beredning inklusive att bestämma beredningens sammansättning och mandattid.

Revisionen vill också betona vikten av att i protokoll kontrollera att hänvisning görs till rätt del av ärendet och på så sätt säkerställa att de har tillkommit i laga ordning. Transparensen i beslutsprocessen behöver förstärkas. Ett annat exempel på att protokollföringen behöver kontrolleras är att ledamöters och ersättares mandattid i utskott och beredningar börjat gälla före beslut om inrättandet av utskott och beredningar.

Revisionen anser att beskrivningen av utskotten och beredningarna på regionens webbsida bör ska överensstämma med styrelsens reglemente och instruktionen.

Revisionen bedömer i övrigt att tidigare lämnade rekommendationer gällande reglementena har åtgärdats.

Rekommendationer

- Regionstyrelsen behöver säkerställa att reglementen överensstämmer med kommunallagen när det gäller att
    - nämnden självständigt ska besluta vem som har närvarorätt i syfte att lämna upplysning på sammanträdet.
    - nämnden självständigt ska besluta om att inrätta eventuella beredning inklusive att bestämma beredningens sammansättning och mandattid.
    - utskott inte kan ha en beredning under sig.
    - regionstyrelsens mandattid inte anges på två olika sätt.
    - färdtjänstnämnden respektive vårdens kunskapsstyrningsnämnd kan säkerställa sitt verksamhetsansvar och utföra sitt uppdrag från fullmäktige genom tillräcklig rådighet över förvaltningen.

- Regionstyrelsen bör i reglementena tydliggöra när det gäller
    - ansvarsfördelningen mellan hälso- och sjukvårdsnämnden och vårdens kunskapsstyrningsnämnd, framförallt gällande kvalitetsregister samt patientsäkerhets- och vårdhygienfrågor.

  - ansvarsfördelningen mellan regionstyrelsen och fastighets- och servicenämnden, framförallt när det gäller försäljning och förvärv av fastighet.
  - regionstyrelsens uppsiktsplikt över föreningar.
  - utpekat ansvar för att vissa lagar efterlevs.

- Regionstyrelsen behöver säkerställa att instruktionen för utskott och beredningar följer kommunallagen och reglementen exempelvis när det gäller rätt att besluta i brådskande ärenden.

- Regionstyrelsen bör välja ledamöter och ersättare till alla sina utskott och beredningar.

- Regionstyrelsen bör bereda ett valärende till fullmäktige om val av ledamöter till krisledningsnämnden.

- Regionstyrelsen bör säkerställa att beskrivningar av sina utskott och beredningar på regionens webbsida överensstämmer med styrelsens reglemente och instruktionen.

2 Avrapportering till förvaltningsledningen

2.1 Inledning

Granskningen har genomförts med intervjuer med tjänstemän vid regionledningskontoret och dokumentstudier. Samtliga intervjuade har fått möjlighet att komma med synpunkter på rapportutkastet för att säkerställa att revisionsrapporten bygger på korrekta fakta och uttalanden. I granskningen har kommunaljuridisk sakkunnig medverkat.

2.2 Styrdokument avseende ansvar och uppgifter i den politiska organisationen

Innan landstingsstyrelsen beredde fram ärendet Ny politisk organisation i Stockholms läns landsting har fullmäktige genom nedanstående styrdokument fastslagit ansvar och uppgifter i den politisk organisationen:

- *Arbetsordning för fullmäktige i Stockholms läns landsting*[19]*:* Enligt 11 § ska fullmäktige ha en valberedning som ska lägga fram förslag i alla valärenden med undantag för valen som förrättas på fullmäktiges första möte. Det ankommer bl.a. valberedningen att lägga fram förslag till val av styrelser för Landstingshuset i Stockholm AB (LISAB), AB Storstockholms Lokaltrafik (AB SL) samt styrelseledamöter i stiftelser, lekmannarevisorer i landstingets bolag, revisorer i nämnder och i stiftelser. Landstingsstyrelsens ägarutskott ska nominera ledamöter i styrelserna för Karolinska Universitetssjukhuset och Stockholms läns sjukvårdsområde samt till landstingets hel- och delägda bolag, med undantag för ovan nämnda bolag och LISAB:s dotterbolag.
- *Instruktion för landstingsråd och landstingsrådsberedning*[20]: Upphörde att gälla i samband med att gällande reglementen fastställdes av fullmäktige 2019-12-12.
- *Reglemente för landstingsstyrelse och nämnder*[21]*:*Upphörde att gälla i samband med att gällande reglementen började gälla 2019-01-01.

[19] Fastställdes 2018-06-05, dnr: LS 2016–1193
[20] Fastställdes 2018-02-27, dnr: LS 1410–1211
[21] Fastställdes 2018-05-28, dnr: LS 2017–1197

Ytterligare exempel på styrdokument är: *Generella ägardirektiv*[22]*, Ägardirektiv för Karolinska universitetssjukhus*[23]*, Ägardirektiv för Stockholms läns sjukvårdsområde*[24] *och Ägarpolicy och bolagsstyrningsprinciper*[25]. Vissa av styrdokumenten har slutat gälla medan andra införlivats i fullmäktiges mål och budget.

2.3 Beredning och beslutsprocessen i ärendet Ny politisk organisation för Stockholms läns landsting

Landstingsrådsberedningen har i oktober 2018 berett fram ärendet Ny politisk or-ganisation för Stockholms läns landsting[26]. Ärendet består av en skrivelse som anger vilka nämnder, utskott och beredningar som ska utgöra den politiska orga-nisation, och dessa organs ansvar och uppgifter samt mandattid. I en bilaga till skrivelsen anges också vilka nämnder som utgör den politiska organisationen och dess sammansättning (antal ledamöter och ersättare). I skrivelsen anges att landstingets/regionens organisation ska utvecklas för att skapa en enklare struk-tur och tydligare ansvarsförhållanden.

I nedanstående tabell redovisas beslutsprocessen i ärendet och revisionens kommentarer till beslutsprocessen.

Tabell 1 – Beslutprocessen

Förslag till beslut i landstingsrådsberedningens skrivelse	**Landstingsstyrelsens förslag till beslut 2018-11-06**	**Fullmäktiges beslut 2018-11-20**	**Revisionens kommentar**
att fastställa ny politisk organisation för Stockholms läns landsting enligt skrivelsens bilaga 1 (se tabell 1 i rapportens bilaga 1)	fastställa ny politisk organisation för Stockholms läns landsting enligt skrivelsens bilaga 1 (se tabell 1 i rapportens bilaga 1)	fastställa ny politisk organisation för Stockholms läns landsting enligt landstingsstyrelsens protokoll 6 november 2018 § 291, bilaga 1, sid 14 i landstingsstyrelsens förslag.	Beslutet innebar att fastställa vilka nämnder som utgör den politiska organisationen och nämndernas sammansättning (antalet ledamöter och ersättare).
att fastställa mandattiderna för nämnder, bolagsstyrelser, utskott och beredning enligt skrivelsen,	fastställa mandattiderna för nämnder, bolagsstyrelser, utskott och beredning enligt landstingsrådsberedningens skrivelse.	fastställa mandattiderna för nämnder, bolagsstyrelser, utskott och beredning enligt landstingsrådsberedningens skrivelse, sid 5 i landstingsstyrelsens förslag.	Sidhänvisningen är felaktig, beskrivning av mandattiderna anges på sidan 8 i skrivelsen.
att uppdra till Landstingsstyrelsen att ta fram förslag till reglemente för landstingsstyrelsen och övriga nämnder i enlighet	uppdra till landstingsstyrelsen att ta fram förslag till reglemente till landstingsstyrelsen och övriga	uppdra till landstingsstyrelsen att ta fram förslag till reglemente till landstingsstyrelsen och övriga nämnder i enlighet med	Sidhänvisningen är antingen till avsnittet om landstingsstyrelsen eller till avsnittet om hälso- och sjukvårdsnämn-

[22] Fastställdes 2015-02-17 och giltig till och med 2018-11-28, dnr: LS 2017–1467
[23] Fastställdes 2017-06-13 och giltig till och med 2018-08-24, dnr: LS 2015–0385
[24] Fastställdes 2017-12-05 och giltig till och med 2019-01-16, dnr: LS 2015–0385
[25] Fastställdes 2010-12-14 och giltig till och med 2018-11-23, dnr: LS 2017–1467
[26] Dnr: LS 2018–0680.

med vad som framgår av denna skrivelse	nämnder i enlighet med vad som framgår av landstingsrådsberedningens skrivelse.	vad som framgår av landstingsrådsberedningens skrivelse, sid 5 i landstingsstyrelsens förslag.	dens utskott och beredningar, beroende på hur sidorna i landstingsstyrelsens förslag räknas.
	dels - under förutsättning av landstingsfullmäktiges beslut - för egen del besluta uppdra åt landstingsdirektören att ta fram förslag till reglemente för landstingsstyrelsen och övriga nämnder i enlighet med vad som framgår av landstingsrådsberedningens skrivelse.		

Fullmäktiges första beslut (nr 1) innebär att fastställa vilka nämnder som utgör landstingets/regionens politiska organisation och nämndernas sammansättning. I övrigt fastställdes inte nämnders, utskotts och beredningars ansvar och uppgifter.

När det gäller beslut nr.2 och nr. 3 visar tabellen ovan att fullmäktiges beslut skiljer sig från styrelsens förslag. Granskning av fullmäktiges båda protokollversioner, med anföranden[27] och utan anföranden[28], visar att ingen av versionerna redovisar yrkanden under aktuell paragraf som förklarar skillnaden mellan styrelsens förslag och fullmäktiges beslut. Däremot redovisar protokollversionen med anföranden, att lagda yrkanden var bifall till styrelsens förslag. Följden blir att fullmäktiges beslut nr 2 innehåller en felaktig sidhänvisning till styrelsens förslag. Därtill att beslut nr 3 innebär ett uppdrag till styrelsen att ta fram reglementen i enlighet med en viss sida i landstingsrådsberedningens skrivelse (styrelsens förslag), medan styrelsen i sitt tidigare beslut uppdragit landstingsdirektören att ta fram reglementen utifrån landstingsrådsberednings skrivelse (styrelsens förslag) som helhet.

2.3.1 Bedömning

Revisionen konstaterar att fullmäktige fastställt dels den politiska organisationen, dels förutsättningarna för beredning av reglementen, dvs. att beredningen ska utgå ifrån ärendet Ny politisk organisation. Revisionens bedömning

[27] Protokollversionen med anföranden innehåller en sammanställning av samtliga anföranden på sammanträdet. Besluten redovisas på sidan 2 och yrkandena på sidorna 24–33.https://www.sll.se/globalassets/5.-politik/politiska-organ/landstingsfullmaktige/2018/2018-11-20/181120.pdf
[28] https://www.sll.se/globalassets/5.-politik/politiska-organ/landstingsfullmaktige/2018/2018-11-20/181120be.pdf

är att ärendet innehåller exempel på avseenden som riskerar att inte följa kommunallagen samtidigt innehålla otydligheter:

- Beslutanderätt kan inte delegeras direkt till utskott. Fullmäktige kan end-ast delegera beslutanderätt till nämnd.
- Att arbets- och personalutskottet ansvarar för frågor om landstingets/regionens ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat kan strida mot delegeringsbestämmelserna eftersom ansvaret kan avse ärenden om verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet som inte får delegeras.
- Med utskottens omfattande ansvar och uppgifter uppfattar revisionen utskotten som en egen nämnd under nämnderna.
- Fullmäktige har ingen rätt att dels besluta att nämnderna ska ha en eller flera beredning(ar), dels beredningars sammansättning och mandattid Nämnden beslutar självständigt om att inrätta beredning, av beslutande-rätten följer att bestämma berednings sammansättning och mandattid.
- Det finns ingen bestämmelse som möjliggör att ett utskott ska en beredning under sig. Det gäller arbets- och personalutskottet, innovations- och utvecklingsutskottet och sjötrafikutskottet.
- I fullmäktiges arbetsordning framgick att landstingsstyrelsen skulle ha ett ägarutskott som ansvarade för vissa uppgifter. Detta beaktades inte i be-redningen eftersom ärendet Ny politisk organisation anger att styrelsen ska ha ett produktionsutskott och inte ett ägarutskott.

2.4 Beredning och beslutsprocess i ärendet Reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder

Av intervjuer framkommer att arbetet med att ta fram förslag till nya reglementen påbörjades under våren 2018. Chefsjurist och chef för regiondirektörens stab ledde arbetet med stöd från staben, SLL ekonomi och styrning och SLL juridik vid landstingsstyrelsens förvaltning. I beredningen formades en särskild arbetsgrupp med uppgift att säkerställa följsamhet till kommunallagen. Beredningen utgick ifrån de då gällande reglementena, tidigare beskrivna styrdokument (se stycke 2.2) och synpunkter i revisionens granskningar med bäring på ansvar och befogenheter. SKL:s underlag till reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder (cirkulär 14:58) användes som stöd[29]. I ett senare skede övertog politiska rotel 1 beredningen. Tiden för beredningen beskrivs i en inter-

[29] Sveriges kommuner och landsting (SKL) har tagit fram ett underlag för reglementen för kommunstyrelsen och övriga nämnder. Underlaget som användes i beredningen uppdaterades i mars 2019 och utgår ifrån gällande kommunallag. Något specifikt underlag för landstingsstyrelse/regionstyrelse och övriga nämnder finns inte. Enligt SKL kan dock stora delar av underlaget som gäller för kommunstyrelsen och övriga nämnder användas av landsting/regioner.

vju ha varit knapp då förslag till reglementen, som följde den nya politiska organisationen, behövde vara fastställda innan årsskiftet. Parallellt bereddes ärendet Mål och budget för år 2019 och plan för åren 2020–2022 samt investeringsbudget för år 2019 och inriktningsnivåer för planåren 2020–2028 för Region Stockholm[30].

I oktober remitterade stabschefen förslag till nya reglementen till samtliga nämnder för yttrande. Landstingsrådsberedningen beredde sedan fram själva ärendet till styrelsen som bestod av en skrivelse och förslag till reglementen. Ärendet innehöll inget tjänsteutlåtande. Ärendet bereddes av styrelsen 2018-11-27 som föreslog fullmäktige besluta att anta att reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder6 ska börja gälla 1 januari 2019. Fullmäktige beslutade 2018-12-12 i enlighet med styrelsens förslag.

I nedanstående kapitel redovisas paragraferna ur reglementet med allmänna bestämmelser respektive reglementena för nämnderna som revisionen lämnar bedömningar till.

2.5 Reglemente med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder

2.5.1 Behandling av personuppgifter

5 § Nämnden är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som sker i dess verksamhet. Regionstyrelsen är också personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som sker i fullmäktige samt hos fullmäktigeberedningar. Nämnden ska utse dataskyddsombud.

Bedömning
Bedömningsgrund: Artikel 28 i dataskyddsförordningen.

Utöver nämnderna är respektive bolag inom regionen personuppgiftsansvarig. Nämnderna är en juridisk person (samma organisationsnummer) medan varje bolag är en egen juridisk person. Vid behandling av personuppgifter i t.ex. övergripande och gemensamma IT-system där en nämnd är personuppgiftsansvarig och en annan nämnd personuppgiftsbiträde kan avtal (personuppgiftsbiträdesavtal) som åsyftas i artikel 28 inte ingås utifrån ett avtalsmässigt perspektiv; två nämnder kan inte processa med varandra. Istället gäller, med utgångspunkt i ovanstående artikel, rättsakt i form av ett styrdokument som exempelvis riktlinje antagen av fullmäktige som reglerar personuppgiftsbiträdens hantering av personuppgifter.

[30] Dnr: LS 2018–1175.

Revisionen bedömer att regionstyrelsen inom ramen för sin styrfunktion[31] bör ta fram ett styrdokument som reglerar hantering av personuppgifter i det fall nämnd är personuppgiftsansvarigt respektive personuppgiftsbiträde.

2.5.2 Uppföljning, återredovisning och rapportering till fullmäktige

6 § Nämnden ska kontinuerligt följa upp sin verksamhet.

Nämnden ska redovisa hur den har uppfyllt och fullgjort de mål och uppdrag som fullmäktige har givit i samband med tertialrapporter och årsbokslut. Redovisning ska ske enligt riktlinjer som fastställs av regionstyrelsen.

Nämnden ska följa regionstyrelsens anvisningar avseende budgetering och ekonomi- och verksamhetsuppföljning samt redovisningsrutiner.

Nämnden ska fullgöra rapporteringsskyldighet som ålagts den enligt speciallag.

Bedömning

Bedömningsgrunder: 5 kap. 2 och 6 kap. 5 § (KL).

Nämndens redovisningsskyldighet gäller uppdrag som fullmäktige lämnat. Det finns inget hinder att nämndens redovisningsskyldighet även gäller mål, dock ska uppdragen i första hand följas upp och målen i andra hand.

Andra meningen i paragrafen är otydlig eftersom den tolkas som att nämnden enbart ska redovisa hur den har uppfyllt och fullgjort uppdrag och mål som givits i samband med tertialrapporter och årsbokslut. Även övriga uppdrag och mål, som givits utöver tertialrapporter och årsbokslut, omfattas av nämndens redovisningsskyldighet.

Det är fullmäktige, inte regionstyrelsen, som ska besluta omfattningen av redovisningen och formerna för den.

2.5.3 Information och samråd

8 § Regionstyrelsen, övriga nämnder, samt region- och oppositionsråd ska i möjligaste mån från nämnderna erhålla den information och det underlag de behöver i sin verksamhet. Rätten till information och underlag omfattar inte uppgift för vilken sekretess råder.

Nämnderna ska samråda med varandra när deras verksamhet och ärenden berör regionstyrelsens eller annan nämnds verksamhet.

Samråd bör ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda. Nämnderna beslutar om formerna för samrådet.

[31] Enligt 1 § i reglemente för regionstyrelsen ska styrelsen leda Region Stockholms verksamhet genom att utöva en samordnad styrning och leda arbetet med att ta fram styrande dokument för regionen (styrfunktion).

Bedömning
Bedömningsgrunder: 6 kap. 12 (KL), 8 § (FL), 2 kap. 1 § och 15 § (TF) och 6 kap. 3–5 §§ (OSL).

Regionstyrelsen har en i kommunallagen fastställd rättighet att begära in information. Denna rättighet har företräde framför reglementes paragraf som begränsar regionstyrelsens rätt om sekretess råder.

När det gäller övriga nämnder så har de, i jämförelse med regionstyrelsen, ingen rätt enligt kommunallagen att erhålla information och underlag. Istället gäller samverkansbestämmelsen i förvaltningslagen avseende rätt till information och tryckfrihetsförordningens respektive offentlighets- och sekretesslagens bestämmelse om utlämnande av allmän handling. För region- och oppositionsråds rätt till information gäller bestämmelserna i tryckfrihetsförordningens respektive offentlighets- och sekretesslagen.

2.5.4 Närvarorätt

12 § Ett regionråd med föredragningsskyldighet, regionstyrelsens ordförande samt regiondirektören har rätt att närvara vid nämndernas sammanträden. Ett regionråd, och regionstyrelsens ordförande får delta i nämndernas överläggningar. Nämnden får därutöver medge ledamot av regionstyrelsen denna rätt. Den förtroendevalde har i den utsträckning nämnden beslutar rätt att få sin mening antecknad i protokollet.

Härutöver får nämnden medge förtroendevald som inte är ledamot eller ersättare i nämnden att närvara vid sammanträde med nämnden för att lämna upplysningar. Även anställd i Region Stockholm och särskilt sakkunnig kan medges denna rätt. Om nämnden beslutar det, får den som kallats delta i överläggningarna.

Nämnden får härutöver bestämma att annan ska ha rätt att närvara vid nämndens sammanträden.

Bedömning
Bedömningsgrunder: 4 kap. 28, 6 kap. 25–26 §§ (KL).

Fullmäktige har rätt att besluta att regionråd med föredragningsskyldighet respektive regionstyrelsens ordförande får närvara vid nämndernas sammanträden. Däremot har fullmäktige ingen rätt att besluta att någon annan (i detta fall regiondirektören) får ha permanent närvarorätt. Nämnden är självständig att besluta vem som har närvarorätt i syfte att lämna upplysning på sammanträdet.

2.5.5 Mandattid

13 § Mandatperioden är ett år för andra nämnder än regionstyrelsen, vars mandatperiod är fyra år. Valen till regionstyrelsen förrättas av det nyvalda fullmäktige på det första sammanträdet under mandatperioden.

Bedömning
Bedömningsgrund: 6 kap. 18 (KL).

Kommunallagens bestämmelse erbjuder två alternativ för beräkning av mandattid för styrelsen, ett av alternativen måste fastslås i t.ex. ett reglemente. Reglementets paragraf är en kombination av båda alternativ, som är motstridiga mot varandra eftersom regionstyrelsens mandatperiod kan vara längre än fyra år i det fall fullmäktiges första sammanträde förläggs senare på grund av t.ex. nyval.

2.5.6 Ordföranden

14 § (…) Härutöver åligger det regionstyrelsens ordförande att under regionstyrelsen 1. ha uppsikt över Region Stockholms nämndförvaltning och bolag.

Bedömning
Bedömningsgrund: 6 kap. 1 §.

I vare sig beslutsunderlaget i ärendet, beslut[32] eller i reglementet anges en förklaring varför föreningar och stiftelser, som regionen helt eller delvis äger eller annars har intresse i, exkluderas i uppsiktsansvaret.

I vare sig kommunallagen eller offentligt används begreppet ”nämndförvaltning”. Givet att begreppet saknar en definition blir användningen av det i paragrafen otydlig eftersom det inte framgår om det avser enbart nämnderna (politiska församlingen), nämndernas styrning av sin förvaltning eller nämndernas egen förvaltning.

2.5.7 Reservation och särskilt uttalande

23 § (…) En ledamot har rätt att anteckna sin mening till protokollet (särskilt uttalande). Anmälan om uttalandet ska göras innan sammanträdet avslutas. En ledamot får göra ett särskilt uttalande även om ledamoten inte har deltagit i avgörandet av ett ärende. I övrigt gäller beträffande ett särskilt uttalande det som föreskrivs om reservation.

Bedömning
Formuleringen ”deltagit i avgörandet” är otydlig, det framgår inte om formuleringen avser ledamotens närvaro vid själva behandlingen av ett ärende och/eller vid beslutsfattandet. Givet formuleringens otydlighet kan det ifrågasättas huruvida ledamoten ska ha rätt att till protokollet anteckna ett särskilt yttrande.

2.5.8 Protokoll

24 § (…) Om två eller flera ledamöter har fungerat som ordförande under ett sammanträde justerar varje ledamot de paragrafer i protokollet som redovisar de delar av förhandlingarna som ledamoten har lett.

[32] Landstingsstyrelsens beslut 2018-11-27 § 236 och landstingsstyrelsens beslut 2018-12-11-12 § 185

Nämnden kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen bör redovisas skriftligt vid sammanträdet och justeras av ordföranden och en ledamot.

Om nämnden beslutar att vid ett sammanträde justera protokollet från ett föregående sammanträde bestämmer nämnden för varje sådant tillfälle hur justeringen ska gå till.

Bedömning
Bedömningsgrund: 5 kap. 69 (KL).

I den kommunalrättsliga nomenklaturen används inte begreppet ”förhandlingar” utan nämnden behandlar och beslutar i ärenden. I dessa två skeden sker vanligtvis ingen förhandling över partigränserna. För att följa nomenklaturen och korrekt beskrivning av vad reglementets paragraf åsyftar bör ”förhandlingar” ersättas med ”sammanträdet”.

När det gäller omedelbar justering är gängse praxis att paragrafen ska, inte bör som reglementets paragraf anger, redovisas skriftligt vid sammanträdet. Det ger ledamöter och ersättare möjlighet inför sammanträda att förbereda eventuellt yrkande, skriftlig reservation och särskilt uttalande.

När det gäller paragrafens sista stycke finns en risk att det fortlöper mer än 14 dagar mellan nämndens sammanträden varav justeringen dröjer och att den kvalificerade ordningsföreskriften inte följs.

2.5.9 Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter, m.m.

25 § Nämnden ansvarar för att beslut och föreskrifter inom det egna ansvarsområdet kungörs enligt gällande bestämmelser. Nämnden ska underrätta regionstyrelsen om ändringens innehåll.

Bedömning
Det är otydligt vad som avses med ”ändringens innehåll”. Det bör tydliggöras om ändringen avser ett beslut om nya föreskrifter eller ändring av befintliga föreskrifter.

2.5.10 Undertecknande av handlingar

27 § (…) Nämnden får även uppdra åt förtroendevald eller tjänsteman att enligt av nämnden lämnade direktiv underteckna handlingar på nämndens vägnar.

Bedömning
Genomgående i reglementet och i *Reglemente för regionstyrelsen* används begreppen ”anställd/anställda”[33]. Däremot används begreppet ”tjänsteman” i ovanstående paragraf. För en enhetlighet bör ”tjänsteman” ersättas med ”anställd/anställda”.

[33] Se följande bestämmelser: *Reglemente med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder*: § 12, 18, 26. *Reglemente för regionstyrelsen*: § 9.

2.6 Reglemente för regionstyrelsen

2.6.1 Regionstyrelsens uppgifter

1 § (…) Styrelsen ska följa de frågor som kan inverka på Region Stockholms utveckling och ekonomiska ställning och fortlöpande i samråd med nämnderna följa upp de fastställda målen och återrapportera till fullmäktige (*uppföljningsfunktion*).

Bedömning
Bedömningsgrund: 6 kap. 5 § (KL).

Paragrafen anger inte att uppdragen ska följas upp, för att följa kommunallagens bestämmelse behöver uppdragen följas upp i första hand och målen i andra hand.

2.6.2 Företag och stiftelser

5 § Styrelsen ska

1. ha fortlöpande uppsikt över verksamheten i de företag och stiftelser som Region Stockholm helt eller delvis äger eller annars har intresse i, främst vad gäller ändamål, ekonomi och efterlevnad av uppställda direktiv, men också i avseende på övriga förhållanden av betydelse för regionen,

2. ansvara för att beslut om bolagsordningar och ägardirektiv till företagen fattas och kontinuerligt hålls uppdaterade genom att framlägga dessa till fullmäktige,

3. löpande vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de krav som anges i 10 kap. 2–6 §§ kommunallagen är uppfyllda beträffande de företag och stiftelser som Region Stockholm äger eller har intresse i,

4. årligen, i beslut pröva om den verksamhet som bedrivits i de aktiebolag som Region Stockholm helt eller delvis äger under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Beslutet ska delges fullmäktige snarast. Finner styrelsen att brister förelegat, ska den samtidigt lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder,

5. svara för att tillvarata Region Stockholms intressen vid bolags- och föreningsstämmor och andra likartade sammanträden i de företag som regionen helt eller delvis äger eller annars har intresse i,

6. nominera ledamöter till Region Stockholms hel- och delägda bolag. Styrelsen ska även nominera ledamöter i andra juridiska personer där regionen ska företrädas,

7. utse ombud som äger företräda Region Stockholm vid bolagsstämmor samt i övrigt tillvarata Region Stockholms intressen vid bolags- och föreningsstämmor och andra liknande sammanträden i de företag som regionen helt eller delvis äger eller annars har intresse i,

8. för Region Stockholms hel- och delägda bolag ansvara för

a. att samordna övergripande struktur-, utvecklings- och organisationsfrågor,

b. att utveckla samspelet mellan bolagen avseende resultat- och budgethållning, effektivitet och kvalitet,

c. bevakning och samordning av Region Stockholms ägarintresse,

9. för Region Stockholms helägda bolag ansvara för

a. att inhämta löpande rapportering om bolagens ekonomi och produktion,

b. att utarbeta förslag till ägarpolicy och bolagsstyrningsprinciper.

Bedömning
Bedömningsgrunder: 6 kap. 1, 9 och 10 §.

I paragrafen anges inte hur regionstyrelsen ska utöva sin uppsiktsplikt över föreningar, bara att styrelsen ska tillvarata regionens intressen vid föreningsstämmor.

När det gäller punkt 6 så är ansvarsfördelningen enligt reglementet och arbetsordningen (se avsnitt 2.2) otydlig eftersom både ägarutskottet och valberedningen har till uppgift att nominera.

2.6.3 Ekonomi

7 § Styrelsen ska (…)

1. ha hand om Region Stockholms medelsförvaltning och följa av fullmäktige meddelade riktlinjer för denna. Medelsförvaltningen omfattar placering och upplåning av medel,

2. ha hand om övrig ekonomisk förvaltning. I denna uppgift ingår bland annat att,

a) förvalta Region Stockholms fasta och lösa egendom om det inte åligger annan.

Bedömning
Bedömningsgrunder: 6 kap. 14 § (KL) och 11 kap. 2 § (KL).

Ingen nämnd har i reglementet en uttalad uppgift att bevaka att regionens inkomster inflyter och att betalningar görs i tid samt vidtar de åtgärder som behövs för indrivning av förfallna fordringar. Uppgiften bör tydliggöras i något av reglementen.

Styrelsen har enligt punkt 2 uppgiften att förvalta regionens fasta och lösa egendom om det inte åligger annan. Granskning av övriga reglementen visar att det inte är uttryckligen angett att nämnden inte förvaltar sin fasta och lösa egendom. För att styrelsens uppgift ska vara tydlig, bör det tydliggöras i övriga reglementen huruvida nämnden förvaltar sin fasta och lösa egendom eller ej.

2.6.4 Delegering från fullmäktige

8 § Styrelsen beslutar i följande grupper av ärenden (…)
2. justeringar i de budgetar som fullmäktige har fastställt,

Bedömning
Bedömningsgrunder: 5 kap. 1-2 §§ (KL).

Bestämmelsen kan strida mot kommunallagen eftersom fullmäktige beslutar i ärenden om dels mål och riktlinjer för verksamheten, dels budget, skatt och andra viktiga ekonomiska frågor. I och med att fullmäktige beslutar i dessa ärenden kan beslutanderätten inte delegeras till regionstyrelsen, som reglementet anger.

2.6.5 Styrelsens uppföljning

11 § Styrelsen ska (…)
6. rapportera till fullmäktige, på sätt som fullmäktige beslutat, hur Region Stockholms samtliga verksamheter utvecklas i förhållande till fastlagda mål och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.
10. ha rätt att besluta om kapitaltillskott inom ramen för beslutad budget.

Som tidigare beskrivet anger *Reglemente med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder* i 6 § att nämnden ska kontinuerligt följa upp sin verksamhet. Nämnden ska redovisa hur den har uppfyllt och fullgjort de mål och uppdrag som fullmäktige har givit i samband med tertialrapporter och årsbokslut. Redovisning ska ske enligt riktlinjer som fastställs av regionstyrelsen.

Bedömning
Bedömningsgrunder: 5 kap. 1 § (KL) och 6 kap. 5 § (KL).

Som tidigare beskrivet (se bedömning 2.5.2) ska i första hand uppdragen följas upp och fullgörandet av dem återredovisas till fullmäktige, och målen och ekonomin i andra hand.

Beslutanderätten om kapitaltillskott är otydlig eftersom det inte fastslås vilken/vilka som är mottagare (nämnd, bolag etc.) av ett kapitaltillskott. Normalt beslutar fullmäktige om kapitaltillskott, se t.ex. fullmäktiges beslut 2018-11-20 § 168[34], varav styrelsen inte bör delegeras beslutanderätten.

[34] Kapitaltillskott till TioHundra A B - Extra medlemsbidrag till Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje, dnr: LS 2018–0902

2.6.6 Krig, krigsfara, krisledning och höjd beredskap

13 § Anger styrelsens sex ansvar tillika uppgifter.

14 § Ordinarie ledamöter i styrelsens arbets- och personalutskott utgör Region Stockholms krisledningsnämnd enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Styrelsens ordförande, tillika ordförande i krisledningsnämnden, bedömer när en extraordinär händelse medför att krisledningsnämnden ska träda i funktion och beslutar i sådana fall att så ska ske. Ordföranden bestämmer dag och tid för sammanträde samt ansvarar för att nämnden kallas på lämpligt sätt. Har ordföranden förhinder träder vice ordföranden i dennes ställe.

Som tidigare beskrivet består arbets- och personalutskottet av elva ledamöter och sju ersättare.

Bedömning
Bedömningsgrunder: 6 kap. 16,26 och 44 § (KL), lag (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap och lag (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara.

Utgångspunkten är att krisledningsnämnden är en nämnd, i likhet med övriga nämnder, som besätts av ledamöter och ersättare valda av fullmäktige. Granskning av fullmäktiges protokoll perioden 2018-10-23 – 2019-06-11 visar att fullmäktige inte valt ledamöter och ersättare. Följden blir att ordinarie ledamöter i styrelsens arbets- och personalutskott inte är valda till krisledningsnämnden.

För att följa dokumentstrukturen, med ett reglemente per nämnd, bör krisledningsnämnden även ha ett eget reglemente istället för att vara en del av regionstyrelsens reglemente.

2.6.7 Regionrådsberedningen

21 § Regionråd med föredragningsskyldighet bildar regionrådsberedningen. Beredningen har till uppgift att bereda och framlägga förslag i de ärenden som ska behandlas av styrelsen.

Styrelsen får besluta att ett visst ärende eller vissa grupper av ärenden, utöver följande ärenden, får behandlas av styrelsen utan att dessförinnan ha beretts av regionrådsberedningen:

1. ärenden enligt kollektivavtal inom styrelsens förvaltningsområde

2. ärenden rörande arvoden, ersättningar och andra förmåner till förtroendemän

3. ärenden rörande val och nomineringar till samt befrielse från förtroendeuppdrag

4. ärenden om utseende av utanordnare, företrädare för Region Stockholms aktieinnehav och dylikt

5. ärenden rörande revisions- och verksamhetsberättelser

6. ärenden rörande beslut om valkretsindelning

Regionrådsberedningen får företa mindre eller tillfälliga ändringar i den av fullmäktige fastställda fördelningen av föredragningsskyldighet. Berör ett ärende två eller flera föredragningsområden beslutar beredningen på vem föredragningen ska ankomma eller om två regionråd gemensamt ska ansvara för föredragningen (samföredragande).

Fullmäktige utser ordförande i regionrådsberedningen samt ställföreträdare för ordföranden.

Regionrådsberedningen sammanträder på kallelse av beredningens ordförande. Beredningen får inte behandla ett ärende, såvitt inte fler än hälften av de föredragande är närvarande. Om omröstning begärs ska som beslut gälla den mening varom flertalet föredragande förenar sig, eller vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder.

Regionrådsberedningen får besluta att annan förutom föredragandena får närvara vid beredningens sammanträden och delta i överläggningarna.

Regionrådsberedningen utser sekreterare med uppgift att föra anteckningar vid beredningens sammanträden samt i övrigt fullgöra uppgifter enligt beredningens anvisningar.

Regionrådsberedningens skrivelser till styrelsen undertecknas av ordföranden och föredraganden. Skiljaktig mening ska framgå av skrivelsen.

Av reglementets 17 § framgår att styrelsen nominerar ledamöter till Karolinska Universitetssjukhuset och Stockholms läns sjukvårdsområde.

Bedömning
Bedömningsgrunder: 3 kap. 5 (KL), 4 kap. 6 (KL),

Som tidigare beskrivit (se stycke 2.3.1 och 2.14.1) har fullmäktige ingen rätt att besluta att regionstyrelsen ska ha en beredning eller beredningens uppgift och arbetsformer.

Paragrafens punkt 3 är otydlig eftersom punkten tolkas som att styrelsens beslutanderätt omfattar alla nomineringar och befrielser av uppdrag. Avsägelse från ett uppdrag som förtroendevald behöver inte beredas inför fullmäktiges beslut. Därtill ansvarar valberedningen för att föreslå vissa valärenden. Sammantaget bör punkten förtydligas rörande vilka ärenden rörande val, nominering och befrielse som den avser.

2.7 Reglemente för hälso- och sjukvårdsnämnden

2.7.1 Nämndens uppgifter

2 § Nämnden ska t.ex.

1. ansvara för att hälso- och sjukvården utformas och anpassas till befolkningens behov på kort och lång sikt så att en god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen uppnås,

2. ansvara för att produktionen av hälso- och sjukvård styrs och samordnas på ett effektivt sätt,

3. utveckla och främja valfrihet och tillgänglighet i hälso- och sjukvården,

4. planera och följa upp hälso- och sjukvården respektive tandvården,

5. planera hälso- och sjukvården så att en katastrofmedicinsk beredskap upprätthålls,

6. samverka med berörda kommuner, kommunalförbund, myndigheter, vårdgivare samt företrädare för patienter och anhöriga,

7. säkerställa den kliniska vårdens medverkan i verksamhetsförlagd utbildning och verksamhetsintegrerat lärande inklusive allmän- och specialisttjänstgöring för läkare,

8. samverka med andra huvudmän i fråga om planering av den regionala nivåstruktureringen,

9. säkerställa långsiktig kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården i Stockholms län,

10. ansvara för Region Stockholms åtaganden i samverkansnämnden Stockholm-Gotland

11. utveckla Region Stockholms insatser för förbättrad folkhälsa,

12. finansiera och styra hälso- och sjukvården och tandvården genom avtal och överenskommelser med privata utförare och Region Stockholms nämnder och bolag.

Bedömning
Det är otydligt hur otydligt hur nämndens ansvar och uppgifter ska förhålla sig till vårdens kunskapsstyrningsnämnds ansvar för att leda och samordna hälso- och sjukvårdens nivåstrukturering (se vidare avsnitt 2.8.1)[35].

2.8 Reglemente för vårdens kunskapsstyrningsnämnd

2.8.1 Nämndens uppgifter

2 § Nämnden ska inom hälso- och sjukvårdsverksamheten i Region Stockholm

2. ansvara för frågor om kvalitetsregister.

5. leda och samordna hälso- och sjukvårdens nivåstrukturering.

[35] Se 2 § i reglemente för vårdens kunskapsstyrningsnämnd.

7. ansvara för patientsäkerhets- och vårdhygienfrågor.

Bedömning
Revisionen bedömer att vilka kvalitetsregister som nämnden ansvar för definieras inte, vilket riskerar att innebära otydlighet i roller och ansvar mot annan aktör inom regionen. Liknande otydlighet gäller för nämndens ansvar för patientsäkerhets- och vårdhygienfrågor, där det är otydligt i fördelningen mellan nämndens ansvar och den enskilda vårdgivarens ansvar. Vidare menar revisionen att det är otydligt hur nämndens ansvar för att leda och samordna hälso- och sjukvårdens nivåstrukturering förhåller sig till hälso- och sjukvårdsnämndens uppgifter enligt sitt reglemente (se vidare avsnitt 2.7.1)[36].

2.9 Reglemente för trafiknämnden

2.9.1 Nämndens uppgifter

1 § Nämnden fullgör Region Stockholms uppgifter som regional kollektivtrafikmyndighet enligt lagen (2010:1065) om kollektivtrafik, förutom vad avser färdtjänstresor.

Bedömning
Bedömningsgrund: 2 kap. 8 § (lagen om kollektivtrafik, förutom vad avser färdtjänstresor) och 5 kap. 2 § (KL).

Paragrafen blir otydlig eftersom nämnden inte kan fullgöra samtliga uppgifter i lagen i och med att fullmäktige antar det regionala trafikförsörjningsprogrammet. Samtidigt kan fullmäktige inte delegera fastställande av trafikförsörjningsprogrammet, som fullgörandet av uppgifterna enligt lagen om kollektivtrafik innebär.

2.9.2 Nämndens uppgifter

2 § Nämnden ska

8. ansvara för samordning i övergripande frågor av principiell karaktär mellan AB Storstockholms Lokaltrafik och Waxholms Ångfartygs AB,

Bedömning
Waxholms Ångfartygs AB är i och med fullmäktiges beslut 2019-05-07 § 15–19 §§[37] ett dotterbolag under AB Storstockholms Lokaltrafik. Den förändrade bolagsstrukturen medför att reglementets bestämmelse behöver uppdateras.

[36] Se t.ex. 2 § punkt 1,2,3,8 och 12.
[37] Fullmäktige beslutade inte om någon av ändring av reglementet, till följd av beslutet att Waxholms Ångfartygs AB är ett dotterbolag till AB Storstockholms Lokaltrafik.

2.10 Reglemente för tillväxt- och regionplanenämnden

2.10.1 Allmänt om nämnden

1 § Nämnden fullgör Region Stockholms ansvar för regional fysisk planering enligt plan- och bygglagen (2010:900), samt regionens uppgifter enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar, förutom vad avser länsplan för transportinfrastruktur.

Bedömning
Bedömningsgrund: 5 och 6 § lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar och 5 kap. 2 § (KL).

Paragrafen blir otydlig eftersom nämnden inte kan fullgöra samtliga uppgifter i lagen i och med att fullmäktige antar RUFS. Samtidigt kan fullmäktige inte delegera fastställande av RUFS, som fullgörandet av uppgifterna enligt lagen om kolregionalt utvecklingsansvar, innebär.

Det är tydligt att nämnden får utföra uppgifter inom EU:s strukturfondsprogram i enlighet med lagen om regionalt utvecklingsansvar. Det är däremot otydligt huruvida övriga nämnder ska arbeta med strukturfondsprogrammen och vilken nämnd som samordnar detta arbete.

2.10.2 Nämndens uppgifter

1 § Nämnden ska 1. ansvara för Region Stockholms uppgifter inom regional utveckling. 7. följa upp, utvärdera och årligen redovisa resultaten av det regionala utvecklingsarbetet.

Bedömning
Nämnden ansvarar ju för regionens uppgifter inom regional utveckling, dvs. det samlade arbetet. Det är dock inte tydligt vilket ansvar nämnden har för regionens interna arbete med regional utveckling exempelvis vad gäller uppföljning, vilket revisionen tidigare bl.a. kommenterat i revisionens årsrapport 2018[38].

2.11 Reglemente för fastighets- och servicenämnden

2.11.1 Nämndens uppgifter

2 § Nämnden ska 3. besluta om köp eller försäljning av fastighet när fastighetens försäljningspris i avtal inte överstiger 100 miljoner kronor. 8 g. mot ersättning erbjuda nämnder och bolag tjänster inom annan typ av service

[38] Årsrapport 2018 för tillväxt- och regionplanenämnden, dnr: RK 2018–0036.

Bedömning
Det är otydligt vad för servicetjänster som inryms inom ”annan typ av service”.

2.11.2 Förvaltningsorganisation

5 § Under nämnden lyder serviceförvaltningen. Förvaltningen leds av en förvaltningschef, som inför nämnden är ansvarig för serviceverksamheten enligt 2 § punkt 8–9. Nämnden får utfärda instruktioner för serviceförvaltningen och dess personal.

Under nämnden lyder även en förvaltningschef som inför nämnden är ansvarig för fastighetsverksamheten enligt 2 § punkt 1–7. Som förvaltningschef med ansvar för fastighetsverksamheten fungerar Locum AB:s verkställande direktör. Nämnden köper genomförandet av fastighetsverksamhet från Locum AB.

Granskning av fullmäktiges protokoll 2018-12-11--12 visar att förtroendevalda le-damöter och ersättare i nämnden är också valda som ledamöter i styrelsen för Locum AB.

Bedömning
Bedömningsgrund: 6 kap. 2–3, 31 §§ (KL) och 29 kap. 1 § (ABL)

Reglementets paragraf definieras som en förvaltningsfråga i och med att den anger hur förvaltningen ska ledas och ansvarsfördelningen mellan förvaltningschefer.

Ledamöter och ersättare i nämnd är enligt kommunallagen förtroendevalda. Utgångspunkten i lagen är att deras beslutsfattande och verksamhetsansvar är kollektivt. Nämnden ska bla. se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt. Syftet med verksamheten är att tillgodose medlemmarnas behov av olika nyttigheter. Revisionsansvaret för förtroende-valda kan vara kollektivt och/eller enskilt, och i lagen fastslås inga bestämmelser rörande skadeståndsansvar för verksamheten. En ledamot eller suppleant i ett regionägt bolag definieras inte som förtroendevald enligt kommunallagen. I skillnad mot en nämnd är bolagets syfte att driva verksamheten på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt för bolagets bästa. Av aktiebolagslagen framgår att en styrel-seledamot eller verkställande direktör som när han eller hon fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bolaget ska ersätta skadan.

Med utgångspunkt i valet av samma ledamöter och skillnaderna mellan en nämnd och ett bolags syfte menar revisionen att det finns en risk för intressekonflikt mellan uppdraget som styrelseledamot respektive förtroendevald ledamot i fastighets- och servicenämnden. Denna situation innebär, enligt kommunallagen, inte att ställföredrarjäv och delikatessjäv föreligger mellan rollen som förtroendevald och ledamot i styrelsen. Samma risk för intressekonflikt gäller VD för Locum AB som samtidigt har rollen som förvaltningschef för fastighetsverksamheten enligt reglementets 2 § punkt 1–7. En situation som kan framkalla denna intressekonflikt är i det fall nämnden fattar ett beslut som gynnar nämnden och regionen i stort men som missgynnar bolaget. Ett beslut som sty-

relsen och VD sedan måste verkställa och som kan innebära ersättningsskyldighet för ledamot och VD. Otydligheten i ansvar och roller kommer fortsätta att granskas och avrapporteras i ett särskilt projekt och i revisionens årsrapport för fastighets- och servicenämnden respektive Locum AB.

2.12 Reglemente för Karolinska universitetssjukhuset

2.12.1 Allmänt om nämnden

1 § Nämnden är Region Stockholms universitetssjukhus med ansvar för nationell högspecialiserad vård och regionsjukvård, förutom ögonsjukvård, rehabiliteringsmedicin och handkirurgi. Nämnden är vidare regionens specialiserade traumacentrum med ansvar för omhändertagande av svårt skadade patienter. Nämnden ska bedriva sin verksamhet i enlighet med överenskommelser som ingås med hälso- och sjukvårdsnämnden eller andra uppdragsgivare. Sjukvårdsuppdraget ska omfatta specialiserad och högspecialiserad vård och vara relaterat till sjukhusets forsknings- och utbildningsuppdrag.

Bedömning
Bedömningsgrund: 11 § språklagen och omställningsavtal 2016–2019 för Karolinska Universitetssjukhuset.

Med utgångspunkt i språklagens bestämmelse att svåra begrepp ska undvikas i offentlig verksamhet bör reglementet innehålla en begreppsförklaring av högspecialiserad vård och specialiserad vård i syfte att underlätta för läsaren.

2.13 Övriga reglementen

Revisionen gör inga iakttagelser i reglemente för kulturnämnden, patientnämnden respektive Stockholms läns sjukvårdsområde.

2.14 Paragrafer ur flera reglementen

2.14.1 Utskott och beredningar

Reglemente med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder
28 § Nämnden ska för de utskott som fullmäktige bestämt välja ledamöter och ersättare till det antal som fullmäktige beslutat. Valen gäller för tid som fullmäktige bestämmer. Regionstyrelsen beslutar om antalet ledamöter och ersättare samt om mandattiden i de utskott regionstyrelsen själv inrättar. Regionstyrelsen får inrätta ytterligare utskott och beredningar utöver de som fullmäktige bestämt. Inom ett utskott och en beredning väljer nämnden för den tid nämnden beslutar bland utskottets respektive beredningens ledamöter en ordförande och en eller två vice ordförande.

Om ordföranden i ett utskott eller en beredning på grund av sjukdom eller av annat skäl är förhindrad att fullgöra sitt uppdrag för längre tid får nämnden utse en annan ledamot i utskottet respektive beredningen att som ersättare för ordföranden fullgöra dennes uppgifter.

Avgår en ledamot eller en ersättare i utskottet eller beredningen, som inte utsetts vid proportionellt val, ska fyllnadsval snarast förrättas.

Utskott och beredningar får handlägga ärenden bara när mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

Den principiella ansvars- och beslutsfördelningen mellan nämnd och dess utskott är att samtliga frågor som rör verksamhetens mål, inriktning, omfattning och kvalitet ska avgöras av nämnden. Övriga frågor får delegeras.

Reglemente för regionstyrelsen	**Reglemente för hälso- och sjukvårdsnämnden**
22 § Styrelsen ska utöver regionrådsberedningen ha följande utskott och beredningar: • arbets- och personalutskott, med en miljö- och hållbarhetsberedning • produktionsutskott • länsplane- och samhällsplaneringsutskott • innovations- och utvecklingsutskott, med en forskningsberedning • arvodesutskott • arvodesberedning • rese- och representationsutskott Arbets- och personalutskottet består av elva ledamöter och sju ersättare, rese- och representationsutskottet består av tre ledamöter, arvodesutskottet består av två ledamöter och arvodesberedningen består av åtta ledamöter. Övriga utskott och beredningar består av nio ledamöter och nio ersättare vardera. Styrelsen ska inför allmänna val tillsätta en valkretsberedning.	4 § Nämnden ska ha följande utskott och beredningar: • avtalsutskott • valfrihets- och tillgänglighetsberedning • kompetensförsörjningsråd (beredning) • kvalitetsråd (beredning) • folkhälsoberedning • seniorvårdsberedning • tandvårdsberedning • psykiatriberedning Varje utskott och beredning består av nio ledamöter och nio ersättare. Nämnden ska fastställa ansvarsområden och arbetsformer för sina utskott och beredningar.

Styrelsen ska fastställa ansvarsområden och arbetsformer för sina utskott och beredningar, förutom för regionrådsberedningen.	
Reglemente för trafiknämnden 4 § Nämnden ska ha följande utskott och beredningar: • sjötrafikutskott, med en sjötrafikberedning • tillgänglighets- och framkomlighetsberedning • beredning för pilotprojekt inom kollektivtrafiken Sjötrafikutskottet består av tre ledamöter. Sjötrafikberedningen, tillgänglighets- och framkomlighetsberedningen och beredningen för pilotprojekt inom kollektivtrafiken består av nio ledamöter och nio ersättare vardera. Nämnden ska fastställa ansvarsområden och arbetsformer för sina utskott och beredningar.	**Reglemente för tillväxt- och regionplanenämnden** 4 § Nämnden ska ha följande beredningar: • beredning för regional attraktionskraft • klimatberedning Varje beredning består av nio ledamöter och nio ersättare. Nämnden ska fastställa ansvarsområden och arbetsformer för sina beredningar.
Reglemente för fastighets- och servicenämnden	**Reglemente för färdtjänstnämnden**
4 § Nämnden ska ha en fastighetsomställningsberedning. Beredningen består av nio ledamöter och nio ersättare. Nämnden ska fastställa ansvarsområden och arbetsformer för beredningen.	4 § Nämnden ska ha ett färdtjänstutskott. Utskottet består av tre ledamöter. Nämnden ska fastställa ansvarsområden och arbetsformer för utskottet.

Bedömning

Bedömningsgrunder: 3 kap. 5 §, 6 kap. 37, 38 och 41 §§ (KL).

Revisionen bedömer att beslutanderätten att inrätta beredningar (se även avsnitt 2.3.1) och frågor kopplade till beredningar, vilar på nämnderna själva. Det finns inget stöd i lag för att ett utskott kan ha en beredning under sig.

I enlighet med kommunallagen anges den principiella ansvars- och beslutsfördelningen mellan nämnd och dess utskott, att samtliga frågor som rör verksamhetens mål, inriktning, omfattning och kvalitet ska avgöras av nämnden. En nämnd har alltid ett självständigt ansvar som innebär att den bestämmer själv vilka frågor som får delegeras i enlighet med i delegeringsbestämmelserna i

kommunallagen. Nämnden beslutar självständigt om att inrätta beredning och av beslutanderätten följer att besluta om beredningens sammansättning och mandattid.

2.14.2 Personal

I det allmänna reglementet, hälso- och sjukvårdsnämndens, vårdens kunskapsstyrningsnämnd, trafiknämndens respektive färdtjänstnämndens reglemente anges paragrafer rörande nämndernas personal.

<table>
<tr><th colspan="2">Reglemente med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder</th></tr>
<tr><td colspan="2">4 § Nämnden är anställningsmyndighet för personal vid dess förvaltning eller förvaltningar, med undantag för förvaltningschef som anställs av regionstyrelsen. Detta gäller även i de fall förvaltningen tillhandahåller förvaltningsstöd till en annan nämnd. Nämnderna har hand om personalfrågor inklusive arbetsmiljöfrågor inom sin respektive verksamhet, med undantag av de frågor som anges i 9 § i regionstyrelsens reglemente.</td></tr>
<tr><td colspan="2">18 § En ledamot som är förhindrad att delta i ett sammanträde eller i en del av ett sammanträde, ska snarast anmäla detta till nämndens sekreterare eller an-nan anställd vid nämndens förvaltning. Sekreteraren eller annan ska underrätta den ersättare som står i tur om att denne ska tjänstgöra.</td></tr>
<tr><td>Reglemente för hälso- och sjukvårdsnämnden

5 § Nämnden tillhandahåller till självkostnad förvaltningsstöd åt vårdens kunskapsstyrningsnämnd.</td><td>Reglemente för vårdens kunskapsstyrningsnämnden

4 § Nämnden köper förvaltningsstöd av hälso- och sjukvårdsnämnden.</td></tr>
<tr><td>Reglemente för trafiknämnden

5 § Nämnden tillhandahåller till självkostnad förvaltningsstöd åt färdtjänstnämnden.</td><td>Reglemente för färdtjänstnämnden

5 § Nämnden köper förvaltningsstöd av trafiknämnden.</td></tr>
</table>

Bedömning

Bedömningsgrund: 6 kap. 2–3 §§ (KL).

Den första paragrafen (4 § allmänna reglementet) blir otydlig och missvisande eftersom den omfattar även vårdens kunskapsstyrningsnämnd och färdtjänstnämnden vilka inte har någon egen förvaltning och heller ingen anställd personal. En ledamot i vårdens kunskapsstyrningsnämnd respektive i färdtjänstnämnden kan ju inte anmäla förhinder till annan anställd vid nämndens förvaltning (18 § allmänna reglementet) om anställd personal saknas.

Enligt kommunallagen får fullmäktige bestämma att en nämnd ska tillhandahålla tjänster åt en annan nämnd. Dock ska nämnderna självständigt besluta om t.ex. anställning av personal. Utgångspunkten är alltså att nämnderna själva avgör hur verksamheten lämpligast ska bedrivas. Varken vårdens kunskapsstyrningsnämnd eller färdtjänstnämnden har någon egen förvaltning och heller ingen anställd per-sonal. Nämndernas möjligheter att utföra sitt uppdrag självständigt påverkas i och med att de är beroende av en annan nämnd som tillhandahåller förvaltnings-stöd i form av personal. Det finns därmed en risk för att färdtjänstnämnden re-spektive vårdens kunskapsstyrningsnämnd inte kan säkerställa sitt verksamhets-ansvar och utföra sitt uppdrag från fullmäktige när nämnderna inte har egen rå-dighet över förvaltningen.

2.14.3 Fordringar

Reglemente med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder	**Reglemente för regionstyrelsen**
31 § Annan nämnd än regionstyrelsen får besluta att i sin redovisning avskriva Region Stockholms fordringar inom verksamhetsområdet till ett belopp om högst 100 000 kronor för varje fordran. Vad gäller regionstyrelsens möjlighet att avskriva Region Stockholms fordringar gäller vad som sägs i regionstyrelsens reglemente.	8 § Styrelsen beslutar i följande grupper av ärenden 4. avskrivning av Region Stockholms fordringar i de fall det inte har uppdragits åt någon annan nämnd. Styrelsen har befogenhet att avskriva fordringar inom det egna verksamhetsområdet samt fordringar som inte överstiger 100 000 kronor inom hela regionens verksamhetsområde.

Bedömning
Reglementets både paragrafer överensstämmer inte med varandra eftersom regionstyrelsen har rätt att avskriva en annan nämnds fordring. Det innebär att regionstyrelsen inskränker på annan nämnds beslutanderätt.

2.14.4 Fastighetsförsäljning och fastighetsförvärv

Reglemente för regionstyrelsen	**Reglemente för fastighets- och servicenämnden**
Övergripande uppgifter § 3 p.7, j. Styrelsen ska leda och samordna Region Stockholms strategiska fastighetsförsäljningar och fastighetsförvärv.	Nämndens uppgifter 2 § p.3 Nämnden ska besluta om köp eller försäljning av fastighet när fastighetens försäljningspris i avtal inte överstiger 100 miljoner kronor.

Bedömning
I mål och budget 2017[39] klassificerades landstingets fastigheter i strategiska fastigheter och icke strategiska fastigheter, så kallade marknadsfastigheter. En strategisk fastighet är en fastighet som regionen ämnar behålla medan en marknadsfastighet är en fastighet som ska avyttras. I 2018 års mål och budget[40] omklassificerades vissa fastigheter till marknadsfastigheter. Sammantaget finns en historik som skapat en särskild nomenklatur inom regionens fastighetsområde.

När det gäller paragraferna bedöms det finnas ett antal otydligheter:

- begreppen strategisk fastighetsförsäljning respektive strategiskt fastighetsförvärv inte definieras. Följden blir en otydlighet huruvida en strategisk fastighetsförsäljning innebär försäljning av en så kallad strategisk fastighet. Med utgångspunkt i tidigare och nomenklatur inom regionens fastighetsområde så kan/ska inte en så kallad strategisk fastighet försäljas.
- Det framgår det inte på ett tydligt sätt vilken av de två nämnderna som har beslutanderätt i det fall en strategisk fastighetsförsäljning respektive strategiskt fastighetsförvärv är under 100 mnkr.

2.14.5 Utarbeta samordnade vårdprocesser

Reglemente för Stockholms läns sjukvårdsområde	**Reglemente för Karolinska Universitetssjukhuset**
§ 2 Nämnden ska 5. utarbeta samordnade vårdprocesser i samverkan med hälso- och sjukvårdsnämnden, vårdens kunskapsstyrningsnämnd, Karolinska Universitetssjukhuset, övriga akutsjukhus och andra av Region Stockholm finansierade vårdgivare, samt med berörda kommuner.	2 § Nämnden ska 6. utarbeta samordnade vårdprocesser i samverkan med hälso- och sjukvårdsnämnden, vårdens kunskapsstyrningsnämnd, Stockholms läns sjukvårdsområde, övriga akutsjukhus och andra av Region Stockholm finansierade vårdgivare, samt med berörda kommuner.

Bedömning
I vare sig reglemente för hälso- och sjukvårdsnämnden eller reglemente för vårdens kunskapsstyrningsnämnd fastslås motsvarande uppgift. Enligt revisionens bedömning bör dessa två nämnders reglementen fastslå motsvarande uppgift som SLSO och Karolinska Universitetssjukhus för att alla fyra reglementen ska vara likalydande.

[39] Dnr: LS 2016–0257
[40] Dnr: LS 2017–0595

2.14.6 Regionalt trafikförsörjningsprogram

Reglemente för trafiknämnden	**Reglemente för färdtjänst-nämnden**
1 § Nämnden fullgör Region Stockholms uppgifter som regional kollektivtrafikmyndighet enligt lagen (2010:1065) om kollektivtrafik, förutom vad avser färdtjänstresor.	1 § Nämnden ansvarar för särskilt anordnade transporter för personer med funktionshinder enligt lagen (1997:736) om färdtjänst, gällande avtal mellan Region Stockholm och länets kommuner, samt lagen (2010:1065) om kollektivtrafik vad avser färdtjänstresor.
§ 2 Nämnden ska 1. svara för trafikplanering av och löpande följa upp den regionala kollektivtrafiken samt bedöma vilka åtgärder, inklusive investeringar, som är nödvändiga och effektiva för att vidmakthålla och utveckla kollektivtrafiken enligt gällande regionalt trafikförsörjningsprogram, regionplan och regional utvecklingsstrategi,	2 § Nämnden ska 1. planera och löpande följa upp den särskilt anordnade kollektivtrafiken med utgångspunkt i gällande regionalt trafikförsörjningsprogram, regionplan och regional utvecklingsstrategi,
Reglemente med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder § 8 Regionstyrelsen, övriga nämnder, samt region- och oppositionsråd ska i möjligaste mån från nämnderna erhålla den information och det underlag de behöver i sin verksamhet. Rätten till information och underlag omfattar inte uppgift för vilken sekretess råder. Nämnderna ska samråda med varandra när deras verksamhet och ärenden berör regionstyrelsens eller annan nämnds verksamhet. Samråd bör ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda. Nämnderna beslutar om formerna för samrådet.	

Bedömning
Bedömningsgrund: 2 kap. 1, 8, 9 och 10 §§ (lag om kollektivtrafik) och 8 § förvaltningslagen.

Utgångspunkt i lagen om kollektivtrafik är att regionen är kollektivtrafikmyndighet. Som kollektivtrafikmyndighet har regionen ett ansvar för att ta fram ett trafikförsörjningsprogram. Av lagen framgår att trafikförsörjningsprogrammet ska innehålla en redovisning av färdtjänst.

Regionen har med stöd av kommunallagen från fullmäktige delegerat och delat upp ansvaret som kollektivtrafikmyndighet mellan trafiknämnden och färdtjänstnämnden. Trafiknämnden ansvarar för framtagande av trafikförsörjningsprogram, men som reglementet fastslår ansvarar nämnden inte för färdtjänstresor. Å andra sidan ansvarar färdtjänstnämnden för färdtjänstresor, men inte för framtagande av ett trafikförsörjningsprogram. Lagarnas respektive reglementets bestämmelse om samråd mellan nämnder aktualiseras först när ett förslag till trafikförsörjningsprogram finns för samråd. Det vill säga färdtjänstnämnden ges möjlighet att lämna synpunkter till ett förslag till trafikförsörjningsprogram och inte under själva processen för utformningen av innehållet i programmet. Med utgångspunkt i båda nämnders ansvar för respektive kollektivtrafikslag menar revisionen att det blir otydligt vilken nämnd som initialt i framtagandet ansvarar för att färdtjänst omfattas av trafikförsörjningsprogrammet.

2.15 Styrdokument som fastställs efter ärendet Reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder

Landstingsrådsberedningen beredde, parallellt med ärendet Reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder, fram ärendet Mål och budget för år 2019 och plan för åren 2020–2022 samt investeringsbudget för år 2019 och inriktningsnivåer för planåren 2020–2028 för Region Stockholm. Ärendet består av skrivelse och budgetdokument, i det senare dokumentet anges nämndernas grundläggande/övergripande uppgifter. Granskning visar att vissa av beskrivningarna (se bilaga 1) är hämtade ur styrelsens förslag i ärendet Ny politisk organisation medan vissa av beskrivningarna återfinns i reglementena. Det finns även nya beskrivningar av nämnders övergripande uppgifter. Styrelsen behandlade ärendet på sitt sammanträde 2018-11-27 och fullmäktige beslutade i ärendet 2018-12-11-12.

2.16 Övriga ärenden efter Reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder

2.16.1 Inrättande av utskott och beredningar under landstingsstyrelsen

Bakgrund

Av *Reglemente för landstingsstyrelse och nämnden,* som gällde under 2018, fastslås vilka utskott och beredningar som landstingsstyrelsen ska ha, bl.a. ett arvodesutskott och en arvodesberedning. Tidigare har styrelsen beslutat att inrätta rese- och representationsutskott. Arvodesutskottet beskrevs bestå av två ledamöter och arvodesberedningen av åtta ledamöter. Landstingsstyrelsen/regionstyrelsen beslutade 2018-11-06 att välja två ledamöter till arvodesutskottet, tre ledamöter till rese- och representationsutskottet, åtta ledamöter till arvodesberedning. Alla dessa ledamöter valdes för perioden 2018-11-06—2019-11-26.

Av fullmäktige antagit *Reglemente med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder* framgår att nämnden ska för de utskott som fullmäktige bestämt välja ledamöter och ersättare till det antal som fullmäktige beslutat. Regionstyrelsen får inrätta ytterligare utskott och beredningar utöver de som

fullmäktige bestämt. För dessa utskott och beredningar beslutar styrelsen om antalet ledamöter och ersättare samt om mandattiden. I *Reglemente för regionstyrelsen* fastslås att styrelsen ska ha följande utskott och beredningar: arbets- och personalutskott med en miljö- och hållbarhetsberedning, produktionsutskott, länsplane- och samhällsplaneringsutskott, innovations- och utvecklingsutskott med en forskningsberedning, arvodesutskott, arvodesberedning, rese- och representationsutskott, valkretsberedning och regionrådsberedning. Styrelsen ska inför allmänna val tillsätta en valkretsberedning. Utskottens och beredningarnas sammansättning anges i reglementet.

Beredning och beslut i ärendet

I december beredde landstingsrådsberedningen fram ärendet Inrättande av utskott och beredningar under landstingsstyrelsen[41]. Ärendet bestod av landstingsrådsberedningens skrivelse (daterad 2018-12-13) som föreslår vilka utskott och beredningar som ska inrättas under styrelsen i enlighet med fullmäktiges beslut i ärendet Ny politisk organisation[42]. Följande utskott och beredningar omfattas inte av skrivelsen, fast fullmäktige beslutat det i *Reglemente för regionstyrelsen*: arvodesutskott, rese- och representationsutskott, arvodesberedning, valkretsberedning och regionrådsberedning. Vidare i skrivelsen beskrivs föreslagna utskotts och beredningars ansvar och uppgifter; samma beskrivningar återfinns i ärendet Ny politisk organisation.

Styrelsen beslutade 2018-12-18 att inrätta utskott och beredningar enligt landstingsrådsberedningens förslag. För dessa organ beslutade styrelsen att för tiden 2018-12-13 - 2019-12-12 välja ledamöter och ersättare samt ordförande och vice ordförande. Beslut innebär att ledamöter och ersättare är valda för en tid innan styrelsens beslut. I bilaga till protokollet[43] anges dock att ledamöter och ersättare är valda för tiden 2018-12-18--2019-12-17. Vidare visar protokollsgranskning av perioden 2019-01-29 – 2019-06-11 att styrelsen har valt ledamot till arvodesberedningen och ledamöter till valkretsberedningen.

Bedömning

Revisionen bedömer att styrelsens beredning och beslut i ärendet är i enlighet med kommunallagen eftersom styrelsen beslutar om beredningar. Revisionen noterar att *Reglemente för regionstyrelsen* och styrelsens beslut inte överensstämmer avseende vilka beredningar som ska inrättas under styrelsen.

Revisionens bedömning är att styrelsen inte behövt bereda fram ett ärende och besluta om att inrätta samma utskott som fullmäktige redan fastställt. Styrelsen

[41] Dnr: LS 2018–1271
[42] I ärendet anges följande utskott och beredningar: arbets- och personalutskott med en miljö- och hållbarhetsberedning, produktionsutskott, länsplane- och samhällsplaneringsutskott, innovations- och utvecklingsutskott med en forskningsberedning. Dnr: LS 2018–0680.
[43] Bilagan anger vilka ledamöter och ersättare som valts.

behöver ju bara besluta om nya utskott, utöver de som fullmäktige bestämt. Vidare är revisionens bedömning att det inte finns stöd i lag för att ett utskott kan ha en beredning under sig.

Revisionen bedömer att ledamöters och ersättares mandattid för utskott och beredningar, som inrättats, vara otydlig då mandattid inte kan gälla före styrelsens beslut. Till dessa utskott och beredningar har ledamöter och ersättare valts. Revisionen noterar att ledamöter och ersättare inte har valts till flera utskott och beredningar som fastställs i *Reglemente för regionstyrelsen*. Revisionen noterat att styrelsen bör följa bestämmelsen i *Reglemente med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder* om att välja ledamöter och ersättare till utskott och beredningar. Styrelsen beslutar dock själv om val av ledamöter och eventuella ersättare till sina beredningar.

2.16.2 Delegationsordning för regionstyrelsen och Instruktion för regionstyrelsens utskott och beredningar med anledning av ny politisk organisation

Bakgrund

Under 2016 granskade revisionen om ansvar och befogenheter för bl.a. landstingsstyrelsen och dess utskott samt beredningar är tillräckligt tydliga i reglementen och delegationsordningar. Granskningen avrapporterades bla. i landstingsstyrelsens årsrapport 2016[44]. Granskningen visade att dåvarande reglementets formuleringar om utskottens arbetsuppgifter kunde uppfattas på ett sätt som gör att det inte är en fråga om beredning utan om att ta visst ansvar för verksamheten. Det gäller t.ex. formulering som att ”bevaka”, ”ta initiativ” och ”ansvar”. När det gäller beredningarna visade granskningen att formuleringen ”att ha till uppgift att följa upp verksamheten inom respektive beredningsansvarsområde” kunde uppfattas som ett vidare ansvar än att bara bereda.

Revisionens bedömning var att ansvar, uppgifter och befogenheter för bla. landstingsstyrelsen inklusive utskott och beredningar var i huvudsak tillräckligt tydliga i reglemente och delegationsordning. När det gällde delegation av beslutanderätt menade revisionen att bla. landstingsstyrelsen bör säkerställa att den delegation som ges är så preciserad att styrelsen fortfarande kan behålla ledningen, kontrollen och ansvaret för verksamheten. Det gäller till exempel beskrivningar av uppgifter för utskott och beredningar som i vissa fall skulle kunna uppfattas som ett verksamhetsansvar. Revisionen rekommenderade landstingsstyrelsen att den bör föreslå fullmäktige att besluta om revidering av reglemente för styrelsen och nämnderna så att utskott och beredningar inte kan uppfattas ha visst ansvar för verksamheten.

Beredning och beslut i ärendet

I *Reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder* fastslås styrelsens och nämndernas ansvar och uppgifter. Av bla. styrelsens reglemente framgår att den

[44] Dnr: RK 201604–0027.

ska fastställa ansvarsområden och arbetsformer för sina utskott och beredningar, förutom för regionrådsberedningen.

Parallellt med beredning av det andra ärendet har landstingsrådsberedningen berett ärendet Delegationsordning för regionstyrelsen och Instruktion för regionstyrelsens utskott och beredningar med anledning av ny politisk organisation[45]. Ärendet består bla. av landstingsrådsberedningens skrivelse (daterad 2018-12-13) och instruktionen.

Skrivelsen hänvisar till reglemente för regionstyrelsen om att utskott och beredningar inrättas under styrelsen. Att instruktionen utgår ifrån reglementet innebär att instruktionen omfattar fler utskott och beredningar än de som inrättats av styrelsen. Instruktionen omfattar inte regionrådsberedningen. Av skrivelsen framgår att för att dessa utskott och beredningar ska kunna arbeta smidigt och effektivt på avsett sätt föreslås en instruktion, i vilken ansvarsområden och arbetsformer anges.

Nedan redovisas exempel på iakttagelser ur instruktionen och revisionens bedömningar.

Arbets- och personalutskottet

1 § Utskottet ska på regionstyrelsens vägnar besluta i nedanstående ärenden i den mån beslutanderätten ej genom särskilt beslut delegerats till annan: 4. Besluta om lokala avtal om löne- och allmänna anställningsvillkor för Region Stockholms anställda (LOK). 6. Besluta om riktlinjer för informationssäkerhet.

2 § Utskottet ska på regionstyrelsens vägnar ansvara för den löpande uppföljningen av nämnders och bolags ekonomi. Uppföljningen ska ske genom behandling av de av regionledningskontoret sammanställda och analyserade månadsrapporterna, inklusive månadsrapporten för regionledningskontoret, samt i övrigt på det sätt utskottet beslutar.

Granskning av styrelsens protokoll visar att arbets- och personalutskottets protokoll från de fyra sammanträdena mellan 2019-01-29 – 2019-05-21 rapporterades till styrelsens sammanträde 2019-05-21.

3 § Utskottet ska vidare på regionstyrelsens vägnar bevaka och ta initiativ inom följande områden:

[45] Dnr: LS 2018–1166

1. Övergripande styrnings-, system- och strukturfrågor.

2. Region Stockholms nämnders och bolags ekonomiska och verksamhetsmässiga måluppfyllelse, i de fall detta inte ankommer på produktionsutskottet, och vid behov efterfråga nämnders och bolagsstyrelsers aktiva insatser för att nå budget i balans och tillräckligt god måluppfyllelse.

3. Strategisk kompetensförsörjning i Region Stockholms egna nämnder och bolag.

4. Frågor om samverkansavtal i regionala och internationella frågor som rör verksamheter för vilka Region Stockholm har ansvar och som inte handhas av annan nämnd eller bolag.

Enligt en intervjuad avser ovanstående formulering, ”bevaka och ta initiativ”, utskottets beredningsansvar inom områdena som beskrivs i paragrafen.

4 § Utskottets ordinarie ledamöter utgör Region Stockholms krisledningsnämnd enligt lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Det åligger i denna egenskap utskottet att

1. följa och samordna Region Stockholms insatser enligt nämnda lag och fullmäktiges fastställda plan för extraordinära händelser i fredstid,

2. planera och utveckla Region Stockholms insatser såväl förebyggande som vid extraordinära händelser i samverkan med länets övriga myndigheter,

3. utbilda och öva för extraordinära händelser.

Bedömning

Revisionen bedömer delegeringen i 2 § som delvis preciserad, då det inte framgår på ett tydligt sätt vilket beslut utskottet får fatta inom ramen för sin ”behandling av månadsrapporter”. Formuleringen ”samt i övrigt på det sätt utskottet beslutar” bedöms av revisionen som att utskottet har möjlighet att formulera sin egen delegering. Revisionen menar att det alltid är styrelsen/nämnden som delegerar sin beslutanderätt till delegaten. Vidare tolkar revisionen utskottets ansvarsområden inom ramen för krisledningsnämnd som delegeringar. De är delvis preciserade därför att det inte framgår på ett tydligt sätt vilka beslut utskottet får fatta inom ramen för exempelvis ”planera och utveckla”.

I kommunallagen definieras styrelsens uppsiktsplikt. Revisionen menar att utskottets uppföljning är en del av uppsiktsplikten som, enligt revisionens tolkning, delegeras till utskottet. Även om utskottets protokoll har anmälts menar revisionen att det finns en risk att information med anledning av månadsrapporterna stannar i utskottet och inte förs vidare till styrelsen. Samtidigt finns en risk att informationen enbart når en grupp av styrelsens ledamöter och ersättare (elva ledamöter och sju ersättare) och inte hela styrelsen (20 ledamöter och 20 ersättare). Styrelsen har ju inför fullmäktige ett kollektivt verksamhetsansvar.

Revisionen konstaterar att formuleringen ”bevaka och ta initiativ” fortsatt använts i beskrivning av utskottets ansvarsområde. Formuleringen kan uppfattas på ett sätt som gör att det inte är en fråga om beredning utan om att ta visst ansvar för verksamheten.

Produktionsutskottet

§ 7 Utskottet ska vidare bevaka och ta initiativ inom följande områden:

1. Strategisk samordning mellan Karolinska Universitetssjukhuset, Stockholms läns sjukvårdsområde och Region Stockholms hälso- och sjukvårdsproducerande bolag, dels området särskilt följa upp måluppfyllelse avseende ekonomi och verksamhet effektivitet och produktivitet i Region Stockholms hälso- och sjukvårdsproducerande nämnder och bolag.

Enligt en intervjuad avser ovanstående formulering, ”bevaka och ta initiativ”, utskottets beredningsansvar inom områdena som beskrivs i paragrafen.

Bedömning
Som ovan beskrivet bedömer revisionen att formuleringen ”bevaka och ta initiativ” kan uppfattas på ett sätt som gör att det inte är en fråga om beredning utan om att ta visst ansvar för verksamheten.

Länsplane- och samhällsplaneringsutskottet

9 § Utskottet ska på regionstyrelsens vägnar vidare följa och bereda följande frågor:

3. Genomföra analyser av möjligheten till utvecklat samhällsbyggande rörande de trafiksamband som pekas ut av RUFS 2050.

Enligt en intervjuad avser ovanstående formulering, ”bevaka och ta initiativ”, utskottets beredningsansvar inom områdena som beskrivs i paragrafen.

Bedömning
Kommunallagen anger att en beredning har enbart beredande funktion. Begreppet ”följa” kan uppfattas som ett vidare ansvar än att bara bereda.

Innovations- och utvecklingsutskottet

10 § Utskottet ska på regionstyrelsens vägnar besluta i nedanstående ärenden i den mån beslutanderätten ej genom särskilt beslut delegerats till annan:

2. Besluta riktlinjer på digitaliseringsområdet.

3. Leda arbetet med genomförandet av framtidens vårdinformationsmiljö.

Fullmäktige fattade 2017-12-05 genomförandebeslut för investeringsobjektet Framtidens vårdinformationsmiljö SLL till en investeringsutgift om högst 2 200 000 000 kronor[46].

I *Programdirektiv – Framtidens vårdinformationsmiljö SLL (FVM SLL)*[47] anges att landstingsstyrelsen är ansvarig för programmets genomförande. Det finns en tjänstemannastyrgrupp och en operativ tjänstemannastyrgrupp, med representanter från olika verksamheter inom regionen och externa verksamheter.

Instruktionen	**Övriga styrdokument**
11 § Utskottet ska vidare bevaka och ta initiativ inom följande områden:	
1. Region Stockholms arbete med e-hälsa, digitalisering och innovation samt internationella frågor kopplat till dessa områden,	*Reglemente för regionstyrelsen* anger att styrelsen ska leda och samordna Region Stockholms övergripande internationella frågor.
2. framtidens vårdinformationsmiljö, digitala tjänster och medicinteknik,	Ansvar för dessa områden anges inte i styrelsens reglemente.
3. informationsförvaltning och registerfrågor inklusive hantering och utlämning av patientdata och hälsodata,	*Reglemente för regionstyrelsen* anger att styrelsen ska ansvara för Region Stockholms förtroendemannaregister.
	Av *Reglemente för kulturnämnden* framgår att nämnden ska leda och samordna Region Stockholms arkiv- och informationshantering,
	Av *Reglemente för vårdens kunskapsstyrningsnämnd* framgår att nämnden ska ansvara för frågor om kvalitetsregister.
5. bevakning av frågor om vårdexport och regional digital infrastruktur.	I *Mål och budget 2019* anges att Stockholm Care AB ska förmedla utländska patienter till främst de högspecialiserade vårdverksamheterna inom Region Stockholm som kan förbättra sina utvecklingsmöjligheter genom att vidga patientunderlaget.

Bedömning

Revisionen bedömer att delegeringen ”leda arbetet med genomförandet av framtidens vårdinformationsmiljö” inte preciserad därför delegeringen kan omfatta flera olika delegeringar som exempelvis fastställa förfrågningsunderlag. Givet att delegeringen inte är preciserad kan den omfatta verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet som inte får delegeras enligt kommunallagen. Revisionens bedömning är att, med utgångspunkt i investeringsutgiftens stor-

[46] Dnr: LS 2017–0753
[47] Senast ändrad 2018-09-03, diarienummer saknas.

lek, delegeringen kan innebära att ett verksamhetsområde delegeras till utskottet, som då förvandlas till en nämnd vilket inte är i enlighet med kommunallagen.

Vidare menar revisionen att ”leda arbetet” innefattar ett operativt ansvar, som redan fördelats ut till tjänstemannagrupper enligt programdirektivet. Följden blir en otydlighet i ansvarsfördelningen mellan utskottet och tjänstemannagrupperna.

Enligt revisionens bedömning är det otydligt huruvida utskottets beredningsansvar inom ansvarsområdena e-hälsa, digitalisering och innovation samt internationella frågor kopplat till dessa områden och vårdexport överensstämmer med *Reglemente för regionstyrelsen*. Revisionen menar att ansvarsområdena informationsförvaltning och registerfrågor kan överlappa kulturnämndens ansvar. Utskottets ansvar för registerfrågor bedöms som otydligt eftersom det inte framgår om det avser frågor om förtroendemannaregistret (som regionstyrelsen ansvarar för) eller andra typer av registerfrågor. Om registerfrågor avser frågor om kvalitetsregister kan utskottets ansvar överlappa med vårdens kunskapsstyrningsnämndens ansvar.

Miljö- och hållbarhetsberedning

Instruktionen	**Reglemente för regionstyrelsen**
5 § Beredningen ska verka som rådgivande organ i frågor som rör miljö och hållbarhetsaspekter inom Region Stockholms nämnder och bolag, såsom energi- och klimatfrågor och social hållbarhet.	Ansvar för dessa områden anges inte i styrelsens reglemente.

Bedömning

Revisionens bedömning är att formuleringen ”verka som rådgivande organ” kan innebära en risk att ”rådgivning” uppfattas som beslut eller bindande, beroende på i vilken form det ges eller hanteras. En beredning har ju enbart en beredande funktion och någon beslutanderätt kan inte delegeras till den.

Enligt revisionens bedömning är det otydligt huruvida beredningens ansvarsområden överensstämmer med *Reglemente för regionstyrelsen*.

Forskningsberedning

12 § Beredningen ska verka som rådgivande organ i frågor som rör Region Stockholms strategiska inriktning gällande forskning och utbildning (FoU) inom hälso- och sjukvården. Beredningen ska vidare följa upp verksamheten inom FoU-området.

Bedömning

Revisionens bedömning är att formuleringen ”verka som rådgivande organ” kan innebära en risk att ”rådgivning” uppfattas som beslut eller bindande, beroende på i vilken form det ges eller hanteras. En beredning har ju enbart en beredande

funktion och någon beslutanderätt kan inte delegeras till den. Att forskningsberedningen ska ha ett uppföljningsansvar kan uppfattas på ett sätt som gör att det inte är en fråga om beredning utan om att ta visst ansvar för verksamheten.

Närvarorätt

18 § Utskottet respektive beredningen får besluta att annan förutom ledamöter och ersättare får närvara vid sammanträden.

Bedömning

Enligt kommunallagen ska en nämnds sammanträde hållas inom stängda dörrar och nämnden får kalla en ledamot eller en ersättare i fullmäktige, en annan nämnd eller beredning, en revisor, en anställd hos regionen eller en särskild sakkunnig att närvara vid ett sammanträde med nämnden för att lämna upplysningar. Revisionens bedömning är att instruktionens bestämmelse bör förtydligas med vilka som får närvara och att syftet med närvaron är att lämna upplysning.

Undertecknande av handlingar

25 § Avtal och andra handlingar från utskottet respektive beredningen ska undertecknas av ordföranden. Vid förfall för ordföranden inträder vice ordföranden och vid förfall för denne den ledamot som utses.

Bedömning

Revisionen menar att undertecknande av avtal och andra handlingar förutsätter ett beslut, vilket en beredning inte kan fatta eftersom den inte kan delegeras beslutanderätt.

Brådskande ärenden

26 § Tjänstgörande ordförande i ett utskott får på utskottets vägnar fatta beslut i ärenden som är så brådskande att utskottets avgörande inte kan avvaktas. Sådana beslut ska anmälas vid utskottets nästa sammanträde.

27 § Utskotten ska anmäla de beslut som fattas med stöd av delegation till regionstyrelsen genom att utdrag ur protokoll från genomfört sammanträde anmäls till regionstyrelsen.

Av *Delegationsordning för regionstyrelsen* framgår att tjänstgörande ordförande i styrelsen får på styrelsens vägnar fatta beslut i ärenden som är så brådskande att styrelsens avgörande inte kan avvaktas. Sådana beslut ska anmälas vid styrelsens nästa sammanträde. Regionstyrelsen delegerar styrelsens beslutanderätt till respektive utskott enligt *Instruktion för regionstyrelsens utskott och beredningar*. Regiondirektören får vidaredelegera sin behörighet/sin beslutanderätt till annan anställd i Region Stockholm. Någon ytterligare vidaredelegation är inte möjlig. Beslut som är fattade med stöd av delegation ska anmälas till regionstyrelsen vid närmast påföljande styrelsesammanträde. I brådskande fall får protokoll över delegationsbeslut först anslås på Region Stockholms anslagstavla.

Av styrelsens protokoll 2018-12-18 framgår att ordförande i respektive utskott är en ledamot i landstingsstyrelsen/regionstyrelsen.

Bedömning
Enligt kommunallagen får en nämnd uppdra åt ordföranden, eller en annan ledamot som nämnden har utsett, att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Att landstingsstyrelsen/regionstyrelsen kan delegera till en ledamot, som också är vald till ordförande för ett av styrelsens utskott, är i enlighet med kommunallagens bestämmelse. Delegeringen gäller dock enbart beslut i styrelsens ärenden, alltså inte ett ärende som utskottet i enlighet med instruktionen delegerats att besluta i. Att ledamöter delegeras rätt att besluta i brådskande ärenden innebär en otydlighet i förhållande till delegationsordningen, som anger att enbart tjänstgörande ordförande i styrelsen delegeras rätten att besluta i brådskande ärenden.

Att ”tjänstgörande ordförande i ett utskott får på utskottets vägnar besluta i ett brådskande ärende innebär också en vidaredelegering. Enligt kommunallagen har endast en förvaltningschef rätt att vidaredelegera beslutanderätt till en anställd inom regionen.

Bilaga 1 Jämförelse av nämndernas ansvar och uppgifter i olika dokument

Grön innebär att beskrivningen är hämtad ur aktuellt reglemente.

Gul innebär att beskrivningen är hämtad ur styrelsens förslag till ny politisk organisation.

Röd är ny beskrivning om nämndens ansvar och uppgifter.

2.17 Budget 2019 för Region Stockholm

Nedan beskrivs nämndernas uppgifter enligt budgetdokumentet.

2.17.1 Regionstyrelsen

Regionstyrelsen styr, leder, samordnar och följer upp förvaltningen av Region Stockholms angelägenheter, har uppsiktsansvar och ska säkerställa att nämnder och bolag verkställer fullmäktiges beslut. Regionstyrelsen ska säkra att effekter ur ett koncernperspektiv beaktas vid beslutsfattande och att beslutade mål och uppdrag uppnås inom beslutad budget.

2.17.2 Hälso- och sjukvårdsnämnden

Hälso- och sjukvårdsnämnden utövar ledning av hälso- och sjukvårdsverksamheten i Region Stockholm i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen. Nämnden ansvarar för att tillhandahålla en hälso- och sjukvård i Stockholms län som svarar mot den växande befolkningens behov. Nämnden ska ha ett helhetsperspektiv för att säkerställa att hälso- och sjukvården styrs, samordnas och utvecklas så att de begränsade resurserna anpassas till befolkningens behov samt för den strategiska och långsiktiga utvecklingen av hälso- och sjukvården för att den ska förbättras och för att regionens övergripande mål för hälso- och sjukvården uppnås.

2.17.3 Trafiknämnden

Trafiknämnden ansvarar för kollektivtrafik på land och till sjöss, med undantag för den särskilda kollektivtrafiken. Nämnden ansvarar för samordning i övergripande frågor av principiell karaktär mellan AB Storstockholms Lokaltrafik (SL) och Waxholms Ångfartygs AB (WÅAB). Att trafiknämnden har ett helhetsperspektiv över och tar helhetsansvar för kollektivtrafiksystemet är avgörande för att fullmäktiges mål ska uppnås.

2.17.4 Tillväxt- och regionplanenämnden

Tillväxt- och regionplanenämnden ansvarar för regionplanering, regional tillväxt, trafikplanering kopplad till regionutvecklingsuppdraget (ej kollektivtrafik), regionalt utvecklingsansvar för samhällsbyggnad, infrastruktur och transporter (ej länsplanen), samt näringslivsutveckling, strategisk kompetensförsörjning och arbetsmarknadsutveckling samt landsbygd och skärgård. Det innefattar ansvaret för regionplan och regional utvecklingsstrategi, regionalt tillväxtarbete, EU:s strukturfondsprogram, regionala serviceprogram, regional bredbandskoordinator och regional kompetensplattform. Samordning av arbetet med implementering och uppföljning av RUFS 2050.

2.17.5 Fastighets- och servicenämnden

Nämnden ansvarar, genom Locum AB, för Region Stockholms fastighetsbestånd, med undantag för kollektivtrafikens fastigheter. Nämnden ska långsiktigt utveckla sitt fastighetsbestånd genom Avtal om förvaltning mellan Locum AB och Region Stockholm (1993) samt Tilläggsavtal (2001) gemensamt benämnda

Fastighetsavtalet. Nämnden ska vidare ansvara för Projektavtalet mellan Stockholms läns landsting och Swedish Hospital Partners AB avseende Nya Karolinska Solna samt för dispositionsrätten och ersättning för denna gentemot Karolinska Universitetssjukhuset. Därmed övertar fastighets- och servicenämnden från och med 2019 det tidigare ansvar som åvilat landstingsstyrelsen i ovanstående frågor.

Nämnden ska även tillhandahålla it- och servicetjänster i enlighet med nämnders och bolags beställning och mot ersättning.

2.17.6 Färdtjänstnämnden

Färdtjänstnämnden ansvarar för särskilt anordnade transporter för personer med funktionshinder enligt lagen om färdtjänst, gällande avtal mellan Region Stockholm och länets kommuner samt lagen om kollektivtrafik vad avser färdtjänstresor.

2.17.7 Kulturnämnden

Kulturnämnden leder Region Stockholms verksamhet inom kulturområdet. Nämnden ska främja kultur i Stockholmsregionen, ekonomiskt stödja organisationer i sitt kulturskapande och verka för kvalitet och mångfald inom kulturområdet. Arbetet bedrivs i samverkan med bland annat kommunerna. Nämnden driver arbetet med konstnärlig gestaltning och kulturell verksamhet i hälso- och sjukvården och ger Region Stockholms övriga nämnder anvisningar om åtgärder för vård och underhåll av regionens konstbestånd. Kulturnämnden är även regionens arkivmyndighet. Region Stockholm är huvudfinansiär av Stockholms Konserthusstiftelse och kulturnämnden ansvarar för regionens åtaganden gentemot stiftelsen och för att stiftelsens verksamhet följs upp.

2.17.8 Vårdens kunskapsstyrningsnämnd

Nämnden ska utöva ledning av kunskapsstyrningsorganisationen inom Region Stockholms hälso- och sjukvård.

2.17.9 Patientnämnden

Patientnämnden är vårdens fristående och opartiska instans dit patienter, anhöriga och anställda inom vården kan vända sig när det har uppstått problem i kontakterna med vården eller när det finns klagomål på bemötande, attityder och kvalitet i vårdens utförande. Nämnden ansvarar även för att analysera inkomna klagomål och synpunkter för att användas i hälso- och sjukvårdsnämndens och vårdgivarnas systematiska förbättringsarbete.

2.17.10 Stockholms läns sjukvårdsområde

Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) ansvarar för Region Stockholms verksamhet inom primärvård, psykiatrisk vård, barn- och ungdomspsykiatrisk vård, beroendevård, geriatrisk vård, avancerad sjukvård i hemmet, handikapp- och habiliteringsverksamhet inklusive tolkcentral, hjälpmedelsverksamhet och kostverksamhet samt somatisk specialistvård genom särskilda avtal. SLSO ska ansvara för FoU verksamhet inom sina verksamhetsområden, inklusive utveckling inom folkhälsoområdet samt utföra andra uppdrag enligt särskilda beslut.

Verksamheten ska omfatta den vård och de tjänster som har avtalats med hälso- och sjukvårdsnämnden eller andra uppdragsgivare.

2.17.11 Karolinska Universitetssjukhuset

Nämnden är Region Stockholms universitetssjukhus med ansvar för nationell högspecialiserad vård och regionsjukvård, förutom ögonsjukvård, rehabiliteringsmedicin och handkirurgi. Nämnden är vidare regionens specialiserade traumacentrum med ansvar för omhändertagande av svårt skadade patienter. Nämnden ska bedriva sin verksamhet i enlighet med överenskommelser som ingås med hälso- och sjukvårdsnämnden eller andra uppdragsgivare. Sjukvårdsuppdraget ska omfatta specialiserad och högspecialiserad vård och vara relaterat till sjukhusets forsknings- och utbildningsuppdrag.

Bilaga 2 Bedömningsgrunder

2.18 Bestämmelser i lagar som reglerar beredning av ärenden till fullmäktige

Av 6 kap. 44 § i kommunallagen (KL) framgår att fullmäktige ska anta reglementen om nämndernas verksamhet och arbetsformer. Fullmäktige är skyldiga att anta reglementen för nämnderna och reglementena är viktiga för att klargöra

uppgiftsfördelningen mellan nämnderna i en tämligen fri nämndorganisation. Reglementena måste bl.a. ange vilken eller vilka nämnder som ska ha hand om sådana lagstadgade uppgifter som ankommer på regionen.[48]

Antagande av reglementen föregås av en beredning som syftar till att ge fullmäktige ett tillförlitligt och allsidigt belyst underlag för besluten. I ansvaret ingår alltid ett visst mått av sakprövning som innebär att regionstyrelsen, med sin ledande roll i beredningsprocessen och som sista instans i processen, alltid ska få tillfälle att yttra sig innan beslut läggs fram i fullmäktige. Styrelsen också ska lägga fram förslag till beslut i ärendet.[49] Av 5 kap. 26 § (KL) framgår att innan ett ärende avgörs av fullmäktige, ska det ha beretts av antingen en nämnd vars verksamhetsområde ärendet berörs eller av en fullmäktigeberedning. Bestämmelsen anger att det finns ett beredningstvång, men den ger också ett visst utrymme för fullmäktige att bestämma om formerna för och omfattningen av beredningen.[50] I övrigt fastslår kommunallagen inga krav på kvaliteten i beredningen, utan det ankommer på fullmäktige att fritt avgöra om beredningen sakligt sett ger tillräckligt underlag för beslut.[51] Enligt § 28 ska regionstyrelsen alltid ges tillfälle att yttra sig oavsett om ärendet beretts av nämnd eller av en fullmäktigeberedning[52]. Det är regionstyrelsen som lägger fram förslag till beslut i ett ärende, om inte någon annan nämnd eller fullmäktigeberedning gjort det. Styrelsen ansvarar därigenom som sista instans i beredningsprocessen och är ytterst ansvarig för beredningen av alla ärenden.

Även förvaltningslagen (FL) är tillämpbar på beredning av ärenden. En av grunderna för god förvaltning är 5 § som fastslår att en myndighet endast får vidta åtgärder som har stöd i rättsordningen. Därtill ska myndigheten i sin verksamhet vara saklig och opartisk.

2.19 Regionala bestämmelser för beredning av ärenden till fullmäktige

Inom regionen finns inget antaget och sammanhållet styrdokument som definierar beredning av ärenden till fullmäktige. Istället anges krav på ärendeberedningen i olika dokument. *Arbetsordning för fullmäktige i Stockholms läns landsting*[53] anger i 19 § att om inte fullmäktige beslutar något annat bestämmer landstingsstyrelsen (numera regionstyrelsen) hur de ärenden som landstingsfullmäktige (numera regionfullmäktige) ska avgöra ska beredas. Enligt 6 § ska tillkännandegivande om sammanträde med fullmäktige utfärdas enligt 5 kap. 13–14 §§ kommunallagen (KL), där t.ex. 13 § anger att ordförande ska tillkännage tid och plats för varje sammanträde med fullmäktige och uppgifter om de ärenden som ska behandlas.

---

[48] Madell Tom, Lundin Olle (2018). Kommunallagen en kommentar, Författarna och Norstedts juridik AB, s.207.
[49] Ibid., s.141.
[50] Ibid., s. 140.
[51] Ibid., s. 140
[52] Av 5 kap. 27 § framgår att om ett ärende bara beretts av en fullmäktigeberedning, ska en nämnd vars verksamhetsområde ärendet berör alltid ges tillfälle att yttra sig.
[53] Dnr: LS-S-1076712

I *Mål och budget 2018*[54] påtalas vikten av att landstinget har en effektiv ärendeprocess, som tar fram relevanta, kvalitetssäkrade underlag med analyser av förslag, konsekvenser och handlingsalternativ inför de politiska besluten i nämnder och styrelser och i landstingsfullmäktige. Ett särskilt ansvar i ärendeprocessen åligger landstingsstyrelsens förvaltning som ytterst ska göra avvägningar, bedömningar och fördjupade analyser av ärenden, utredningar och förslag för att ge rekommendationer utifrån ett koncernperspektiv till landstingsstyrelsen och landstingsfullmäktige. Alla ärenden som är av särskild ekonomisk och strategisk vikt ska därför beredas med centrala funktioner för styrning, ekonomi och juridik inom landstingsstyrelsens förvaltning inför beslut i landstingsstyrelsen/landstingsfullmäktige. Det är bla. viktigt att ärenden är korrekt beredda och utformade i enlighet med lagstiftning.

I *Reglemente för landstingsstyrelse och nämnder*[55] anges att nämnderna inom sitt respektive ansvarsområde ska bereda fullmäktiges ärenden och ansvara för att fullmäktiges beslut verkställs. Enligt 71 § ansvarar ordföranden för att kallelse utfärdas till sammanträdena och med kallelsen ska följa ärendeförteckning och erforderliga handlingar.

2.20 Övriga bedömningsgrunder i lagar

Aktiebolagslagen
29 kap.

1 §: En stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör som när han eller hon fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bolaget ska ersätta skadan.

Dataskyddsförordningen
Artikel 28, p.3: När uppgifter behandlas av ett personuppgiftsbiträde ska hanteringen regleras genom ett avtal eller en annan rättsakt enligt unionsrätten eller enligt medlemsstaternas nationella rätt som är bindande för personuppgiftsbiträdet med avseende på den personuppgiftsansvarige och i vilken föremålet för behandlingen, behandlingens varaktighet, art och ändamål, typen av personuppgifter och kategorier av registrerade, samt den personuppgiftsansvariges skyldigheter och rättigheter anges. I det avtalet eller den rättsakten ska det särskilt föreskrivas att personuppgiftsbiträdet.

Förvaltningslagen
8 §: En myndighet ska inom sitt verksamhetsområde samverka med andra myndigheter. En myndighet ska i rimlig utsträckning hjälpa den enskilde genom att själv inhämta upplysningar eller yttranden från andra myndigheter.

[54] Fastställd av landstingsfullmäktige 2017-12-05, dnr: LS 2017–0595
[55] Dnr: LS 2017-1197

Kommunallagen

3 kap.

- 5 §: Fullmäktige får bestämma att en nämnd ska ha ett eller flera utskott. Om fullmäktige inte har bestämt något om utskott, får nämnden själv bestämma att utskott ska finnas. En nämnd får tillsätta de nämndberedningar som behövs. En nämndberedning har enbart en beredande funktion och någon beslutanderätt kan inte delegeras till dem.[56]

4 kap.

- 2 §: Den som inom kommunen eller landstinget fullgör ett förtroendeuppdrag på heltid eller betydande del av heltid ska ha benämningen kommunalråd, borgarråd, landstingsråd, oppositionsråd eller en annan benämning som fullmäktige bestämmer. En sådan förtroendevald får tidigast väljas av fullmäktige vid första sammanträdet efter det att val av fullmäktige har hållits i hela landet.
- 6 §: Fullmäktige ska befria en förtroendevald från uppdraget när den förtroendevalde önskar avgå, om det inte finns särskilda skäl mot det.
- 16 §: Fullmäktige får besluta att förtroendevalda i skälig omfattning ska få
  1. ersättning för resekostnader och andra utgifter som föranleds av uppdraget utöver vad som följer av 13 och 14 §§,
  2. arvode för det arbete som är förenat med uppdraget,
  3. pension, och
  4. andra ekonomiska förmåner.

  Om fullmäktige beslutar att arvode ska betalas, ska arvodet bestämmas till lika belopp för lika uppdrag.

- 28 §: Förtroendevald som inte är ledamot eller ersättare i en viss nämnd ska få närvara vid nämndens sammanträden och delta i överläggningarna men inte i besluten. Beslutet får även innefatta att den förtroendevalde ska ha rätt att få sin mening antecknad i protokollet.

5 kap.

- 1 §: Fullmäktige beslutar i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen eller landstinget, främst
  1. mål och riktlinjer för verksamheten,
  2. budget, skatt och andra viktiga ekonomiska frågor,
  3. nämndernas organisation och verksamhetsformer,
  4. val av ledamöter och ersättare i nämnder och beredningar,
  5. val av revisorer,
  6. grunderna för ekonomiska förmåner till förtroendevalda,
  7. årsredovisning och ansvarsfrihet,
  8. folkomröstning i kommunen eller landstinget, och

[56] Madell Tom, Lundin Olle (2018). Kommunallagen en kommentar, Författarna och Norstedts juridik AB, s.80

9. extra val till fullmäktige.

Fullmäktige beslutar också i andra ärenden som anges i denna lag eller i andra författningar.

- 2 §: Fullmäktige får uppdra åt en nämnd att i fullmäktiges ställe besluta i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden. Ärenden som anges i 1 § första stycket eller som enligt lag eller annan författning ska avgöras av fullmäktige får dock inte delegeras till nämnderna.
- 4 §: I samband med att budgeten fastställs eller anslag annars beviljas får fullmäktige uppdra åt en nämnd att genomföra en viss verksamhet inom ramen för de riktlinjer om verksamheten som fullmäktige har fastställt, om inte något annat följer av lag eller annan författning.
- 67 §: Protokollet ska för varje ärende redovisa
  1. vilka förslag och yrkanden som har lagts fram och inte tagits tillbaka,
  2. i vilken ordning ordföranden har lagt fram förslag till beslut,
  3. genomförda omröstningar och resultaten av dem,
  4. vilka beslut som har fattats,
  5. vilka ledamöter som har deltagit i besluten och hur de har röstat vid öppna omröstningar, och
  6. vilka reservationer som har anmälts mot besluten.
- 69 §: Ett protokoll ska justeras senast fjorton dagar efter sammanträdet på det sätt som fullmäktige har bestämt. Lagligheten hos de beslut som tas upp i protokollet påverkas dock inte av att justeringen sker för sent. Tidsregeln är således en kvalificerad ordningsföreskrift.

<u>6 kap.</u>

- 1 §: Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens eller landstingets angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet. Styrelsen ska även ha uppsikt över sådan avtalssamverkan som sker enligt 9 kap. 37 § eller enligt annan lag eller författning.
- 2 §: Fullmäktige ska, om inte något annat anges i lag eller annan författning, bestämma nämndernas verksamhetsområden och inbördes förhållanden. Fullmäktige får besluta
  - 4. att en nämnd ska tillhandahålla tjänster åt en annan nämnd.
- 3 §: Nämnderna beslutar i frågor som rör förvaltningen och i frågor som de enligt lag eller annan författning ska ha hand om. Nämnderna har hand om förvaltningen, dvs. den fortlöpande verksamheten och fattar besluten som är förenade med denna. För att vissa verksamheter ska fungera måste beslut fattas om anställning av t.ex. personal. I regel kan nämnden själv avgöra hur verksamheten lämpligast ska bedrivas.[57] Nämnderna beslutar också i frågor som fullmäktige har delegerat till dem.

[57] Madell Tom, Lundin Olle (2018). Kommunallagen en kommentar, Författarna och Norstedts juridik AB, s.171.

- 5 §: Nämnderna ska redovisa till fullmäktige hur de har fullgjort sådana uppdrag som fullmäktige lämnat till dem med stöd av 5 kap. 2 och 4 §§. Fullmäktige ska besluta om omfattningen av redovisningen och formerna för den. Den inledande bestämmelsen gäller nämndernas redovisningsskyldighet inför fullmäktige. Redovisningens inriktning är inte att nämnden ska återredovisa hur enskilda ärenden har handlagts utan snarare om en redovisning av fullmäktiges beslut om verksamheten som sådan har efterlevts.[58]
- 9 §: Styrelsen ska i årliga beslut för varje sådant aktiebolag som avses i 10 kap. 2 § pröva om den verksamhet som bolaget har bedrivit under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om styrelsen finner att så inte är fallet, ska den lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder.
- 10 §: Styrelsen ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de krav som anges i 10 kap. 3–5 §§ är uppfyllda i fråga om sådana aktiebolag som avses i de bestämmelserna.
- 12 §: Styrelsen får från övriga nämnder, beredningar och anställda i kommunen eller landstinget begära in de yttranden och upplysningar som behövs för att styrelsen ska kunna fullgöra sina uppgifter.
- 14 §: Fullmäktige får besluta att en annan nämnd än styrelsen helt eller delvis ska ha hand om förvaltningen och verkställigheten i fråga om egendom samt verkställigheten av fullmäktiges beslut. Fullmäktige får också besluta att en annan nämnd helt eller delvis ska ha hand om sin egen medelsförvaltning.
- 16 §: Ledamöter och ersättare i en nämnd väljs av fullmäktige till det antal som fullmäktige bestämmer. I styrelsen ska antalet ledamöter och antalet ersättare vara minst fem.
- 18 §: Ledamöterna och ersättarna i styrelsen väljs för fyra år, räknat från och med den 1 januari efter det år då val av fullmäktige har hållits i hela landet. Fullmäktige får dock bestämma att styrelsens mandattid ska räknas från och med det fullmäktigesammanträde då valet hålls intill det sammanträde då val av styrelse hålls nästa gång. I ett sådant fall ska nyvalda fullmäktige välja styrelsen vid fullmäktiges första sammanträde.
- 25 §: En nämnds sammanträden ska hållas inom stängda dörrar. Nämnden dock får besluta att dess sammanträden ska vara offentliga, om fullmäktige har medgett det. En nämnds sammanträden ska dock alltid hållas inom stängda dörrar i ärenden: 1) som avser myndighetsutövning, eller 2) i vilka det förekommer uppgifter som omfattas av sekretess hos nämnden.
- 26 §: En nämnd får kalla de personer[59] som behövs för att lämna upplysningar på sammanträdet. Den som har kallats till ett sammanträde

[58] Ibid., s.172
[59] Ledamot eller en ersättare i fullmäktige, en annan nämnd eller beredning, en revisor, en anställd hos kommunen eller landstinget eller en särskild sakkunnig.

får, om nämnden beslutar det, delta i överläggningarna men inte i besluten.

- 31 §: Om ett ärende hos en nämnd berör ett aktiebolag där kommunen eller landstinget äger minst hälften av aktierna eller en stiftelse där kommunen eller landstinget utser minst hälften av styrelseledamöterna, ska den som handlägger ärendet inte anses jävig enligt 28 § 2 eller 5 enbart på grund av att han eller hon är ställföreträdare för bolaget eller stiftelsen eller på något annat sätt är knuten dit. Detta gäller inte när en nämnd handlägger ärenden som avser myndighetsutövning mot enskilda.
- 37 §: En nämnd får uppdra åt presidiet, ett utskott, en ledamot eller ersättare att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden. En nämnd får även uppdra åt en anställd att besluta enligt 7 kap. 5–8 §§. Om nämnden vill delegera sin beslutanderätt ska den klart ange vilken beslutanderätt som delegeras och till vem beslutanderätten överlåts. Det kan vara lämpligt att detta framgår av delegeringsförteckning.[60]
- 38 §: Beslutanderätten får inte delegeras när det gäller
    1. ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet,
    2. framställningar eller yttranden till fullmäktige liksom yttranden med anledning av att beslut av nämnden i dess helhet eller av fullmäktige har överklagats,
    3. ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt,
    4. ärenden som väckts genom medborgarförslag och som lämnats över till nämnden, eller
    5. ärenden som enligt lag eller annan författning inte får delegeras.
- Det är inte tillåtet att delegera ett helt verksamhetsområde till ett utskott, eftersom utskottet då förvandlas till en nämnd.[61]
- 41 §: En nämnds beslutanderätt får enligt 37 § delegeras till ett utskott. Ett utskott kan också ha till uppgift att bereda nämndens ärenden.
- 42 §: En nämnd ska välja utskott bland ledamöterna och ersättarna i nämnden. Bestämmelserna i 2 § lagen (1992:339) om proportionellt valsätt ska då tillämpas.
- 44 §: Fullmäktige ska anta reglementen om nämndernas verksamhet och arbetsformer.

<u>7 kap.</u>

- 6 §: Om en nämnd med stöd av 5 § uppdrar åt en förvaltningschef inom nämndens verksamhetsområde att fatta beslut, får nämnden överlåta åt

[60] Dalman, Lena m.fl. (2011). Kommunallagen med kommentarer och praxis, SKL Kommentus Media och Sveriges Kommuner och Landsting, femte upplagan, s.437
[61] Jfr prop. 1976/77:1 s. 83.

förvaltningschefen att i sin tur uppdra åt en annan anställd inom kommunen eller landstinget att fatta beslutet.

11 kap.

- 2 §: Kommuner och landsting ska förvalta sina medel på ett sådant sätt att krav på god avkastning och betryggande säkerhet kan tillgodoses.

Lag om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara.

1 §: Denna lag är tillämplig på beslutande kommunala församlingar samt på förvaltningsmyndigheter och domstolar.

5–10 §§ fastslår fullmäktiges handläggning av ett ärende.

Lag om regional kollektivtrafikmyndighet

2 kap.

- 1 §: Landstinget och kommunerna inom ett län ansvarar gemensamt för den regionala kollektivtrafiken, om inte annat följer av andra eller tredje stycket. Landstinget och kommunerna får dock komma överens om att antingen landstinget eller kommunerna ska bära ansvaret. I Stockholms län ansvarar landstinget ensamt för den regionala kollektivtrafiken, om inte landstinget och kommunerna kommer överens om att gemensamt ansvara för denna trafik eller om att endast kommunerna ska bära ansvaret.
- 8 §: Den regionala kollektivtrafikmyndigheten ska regelbundet i ett trafikförsörjningsprogram fastställa mål för den regionala kollektivtrafiken. Programmet ska vid behov uppdateras.
- 9 §: Det regionala trafikförsörjningsprogrammet ska upprättas efter samråd med motsvarande myndigheter i angränsande län.

  Samråd ska även ske med övriga berörda myndigheter, organisationer, kollektivtrafikföretag samt företrädare för näringsliv och resenärer. I de fall ett landsting ensamt är regional kollektivtrafikmyndighet ska samråd även ske med kommunerna i länet.
- 10 §: Ett regionalt trafikförsörjningsprogram ska innehålla en redovisning av
  1. behovet av regional kollektivtrafik i länet samt mål för kollektivtrafikförsörjningen,
  2. alla former av regional kollektivtrafik i länet, både trafik som bedöms kunna utföras på kommersiell grund och trafik som myndigheten avser att ombesörja på grundval av allmän trafikplikt,
  3. åtgärder för att skydda miljön,
  4. tidsbestämda mål och åtgärder för anpassning av kollektivtrafik med hänsyn till behov hos personer med funktionsnedsättning,
  5. de bytespunkter och linjer som ska vara fullt tillgängliga för alla resenärer, samt

6. omfattningen av trafik enligt lagen (1997:736) om färdtjänst och lagen (1997:735) om riksfärdtjänst och grunderna för prissättningen för resor med sådan trafik, i den mån uppgifter enligt dessa lagar har överlåtits till den regionala kollektivtrafikmyndigheten.

Lagen om regionalt utvecklingsansvar

- 5 §: Ett landsting ska

  1. utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin,

  2. trots 2 kap. 8 § andra stycket kommunallagen (2017:725) besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt tillväxtarbete, och
  3. följa upp, låta utvärdera och årligen till regeringen redovisa resultaten av det regionala tillväxtarbetet.
- 6 §: Ett landsting får utföra uppgifter inom ramen för EU:s strukturfondsprogram.
- 7 § Ett landsting ska upprätta och fastställa länsplaner för regional transportinfrastruktur. Lag (2018:1348).

Lag om totalförsvar och höjd beredskap

7 §: Vid höjd beredskap skall kommuner och landsting vidta de särskilda åtgärder i fråga om planering och inriktning av verksamheten, tjänstgöring och ledighet för personal samt användning av tillgängliga resurser som är nödvändiga för att de under de rådande förhållandena skall kunna fullgöra sina uppgifter inom totalförsvaret.

Offentlighets- och sekretesslagen

<u>6 kap.</u>

- 3 §: Om en anställd vid en myndighet, enligt arbetsordningen eller på grund av särskilt beslut, har ansvar för vården av en handling, är det i första hand han eller hon som ska pröva om handlingen ska lämnas ut. I tveksamma fall ska den anställde låta myndigheten göra prövningen, om det kan ske utan onödigt dröjsmål. Myndigheten ska pröva om handlingen ska lämnas ut om

  1. den anställde vägrar att lämna ut handlingen eller lämnar ut den med förbehåll som inskränker en enskilds rätt att röja innehållet eller annars förfoga över handlingen, och

  2. den enskilde begär myndighetens prövning.

  Den enskilde ska informeras om möjligheten att begära myndighetens prövning och att det krävs ett skriftligt beslut av myndigheten för att beslutet ska kunna överklagas.

- 4 §: En myndighet ska på begäran av en enskild lämna uppgift ur en allmän handling som förvaras hos myndigheten, om inte uppgiften är sekretessbelagd eller det skulle hindra arbetets behöriga gång.

- 5 §: En myndighet ska på begäran av en annan myndighet lämna uppgift som den förfogar över, om inte uppgiften är sekretessbelagd eller det skulle hindra arbetets behöriga gång.

Omställningsavtal 2016–2019 för Karolinska Universitetssjukhuset

4.1.2

- Definitionen av högspecialiserad vård: vård (utredning, diagnostik, behandling och uppföljning) som kräver särskild kompetens eller resurser och därför som regel måste koncentreras till universitetssjukhus. Det kan gälla såväl sällan förekommande vård som utveckling av ny diagnostik samt ny behandling av folksjukdomar.
- Definitionen av specialiserad vård: definieras som vård (utredning, diagnostik, behandling och uppföljning) som ställer krav på såväl tekniska resurser som tillgång till kompetens inom flera discipliner.

Språklagen

11 §: Språket i offentlig verksamhet ska vara vårdat, enkelt och begripligt.

Säkerhetsskyddslagen

1 §: Denna lag gäller för den som till någon del bedriver verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet eller som omfattas av ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd (säkerhetskänslig verksamhet).

Tryckfrihetsförordningen

2 kap.

- 1 §: Till främjande av ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande ska var och en ha rätt att ta del av allmänna handlingar.
- 15 §: Den som begär ut en allmän handling som får lämnas ut ska genast eller så snart det är möjligt och utan avgift få ta del av handlingen på stället på ett sådant sätt att den kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på annat sätt. En handling får även skrivas av, avbildas eller tas i anspråk för ljudöverföring. Kan en handling inte tillhandahållas utan att en sådan del av handlingen som inte får lämnas ut röjs, ska den i övriga delar göras tillgänglig för sökanden i avskrift eller kopia. En myndighet är inte skyldig att tillhandahålla en handling på stället, om det möter betydande hinder. Detsamma gäller en upptagning som avses i 3 §, om sökanden utan beaktansvärd olägenhet kan ta del av upptagningen hos en närbelägen myndighet.